

„БУКОВИНА“

виходить 1. і 15. кожного місяця.

Редакція:

Wien III. Rennweg 94,
Tür 14.

Адміністрація:

VIII. Albertgasse 5,
Tür 13.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWYNA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion: Wien III.
Rennweg 94, Tür 14.Administration:
VIII. Albertgasse 5, Tür 13.
versendet an die unbemittelte
Mannschaft der k. u. k.
Armee, an die Militär-Spita-
läler und Flüchtlingslager
unentgeltlich.

Einzelnnummer 10 h.

Евангеліє для обману людей.

Минув вже тепер 1000. день війни, і ніхто не може передвидіти кінця сему страшному нещастю, яке нас навістило. Са пожежа світова займає все більші круги, а тепер перекинула ся вона і на ту часть земської кулі, котру ділить від Європи глибокий океан. І Америка виповіла Німеччині війну і тим самим вступила також у ряди наших ворогів. Є се та сама Америка, що мала славу пристановища безмежної свободи горожанської і такого краю, де можна було доробити ся великанських маєтків. А саме тим вабила вона до себе тисячі збіднелих селян-Українців з Галичини і Буковини. Тут — у новім світі — вони знаходили обітований край, де могли собі почати нову екзистенцію, і звідти посилали вони не один долар до свого рідного краю, до „старого світу“. Тепер і вони опинили ся наслідком воєнного стану перед безробітєм, утратою особистої свободи, перед руїною. Тогож хотіли Американці-мільярди, які раді висати Європу до посліднього сотика. Так їм намагає їх англійське серце. Одиноких Українців, які зазнавали миру, — сих американських козлів — стрінула тепер однакова доля, що їх земляків з рідного краю. А їм не лишаєт ся навіть і та потіха, щоб їм було вільно, бодай підняти руку за будучність свого народу. Вони приносили з радості душі не одну жертву, щоби нам облекшити тягарі сеї війни, а тепер вони не змогли нічого віддати, навіть колиб були переняті найщирішою охотою, пролити і послідню каплю крові за справу України. Вони засуджені на болочу бездіяльності і їм доведеть ся зносити подібну судбу, що нашим полоненим на острові Isle of Man або в Ташкенті. Президент Сполучених Держав, який завіряв цілий світ, що хоче посередничити між обома ворожими групами воюючих держав, щоби застановити їх оружну боротьбу, пристав до одної партії, видаючи заравом гасло війни. Чи ж се має бути доказом миролюбивості? Та він навіть сповідає перед сенатом у Вашингтоні, що Німеччина мусить лежати на землі, щоби воскресла давня свобода Європи, щоби дрібні зглядно угнетені народи добили ся своїх природних прав. Чи ж се післанництво не є глухом якраз тоді, коли всі народи християнські обходять свято воскресіння свого Спасителя? А се свято уважає простолудин і кожний найбільше освічений чоловік побідою світла і правди над обманом і лицемірством.

Тим то ми й сумніваємо ся, чи воєнне післанництво президента буде мати для наших ворогів бажаний успіх. Дотеперішній перебіг воєнних подій показав, що дрібні держави можуть утратити свою незалежність, натомість не можна захитати основами великих держав, особливо ж тоді, коли їх, так як осередні держави, хоронить знаменита внутрішня будова. Послання до т. зв. дрібних народів ми Українці, найбільший з тих народів, прийняли з недовірем, коли його сповістила Антанта. А тепер, коли воно вишло з уст чоловіка, що хоче продовжити війну, ми відчуваємо до него відразу і погорду. Чи ж питає хто українського народа, чи хоче він війни, чи годить ся він на те, щоби широкі поля Галичини, Буковини та Волині злили ся кровю замість потом хлібороба, та щоб потоптані були зародки нашого господарсько-культурного поступу? Жаден європейський нарід не потерпів більше від війни, як ми. Ніхто так не дбав лише про свій сунопійний внутрішній розвиток, ніхто так о него не побоював ся, як ми Українці. У нікого не було більше змислу і вдячності за „моральне завоювання“ українських земель, коли воно нам приносить добродійства доброї адміністрації, розумного законодавства, економічного піднесення і культурного поступу.

Нам найбільші досвіди ми до тепер все таки зробили з тою Австрією, якої розірване і розбите намі вороги приняли до своєї програми. Ми крок за кроком брали участь у поступаючій наперед демократизації сеї держави, відосконаленню її конституції на підставі принципу національності і її парламентарнім життю і хоть нам доводило ся нерідко знайти ся у скрутнім положенню, то конець-кінцем поклик до голови сеї держави не оставав ся без успіхів.

Ми Українці як нація, котра найбільше потребує миру, є найвірнішими свідками того, що ся держава щиро хотіла і хоче миру. І коли недавно Австрія заявила устами свого міністра заграничних справ кількома поворотами свою готовість до миру — а сю заяву офіційну повторив німецький канцлер у парламенті і тим збільшив її вагу й силу, — то ми не сміємо сумнівати ся о щирості сего післанництва тим менше, що до него долучено і пояснене, на підставі якого осередні держави далекі від того, щоби втручати ся у внутрішні відносини Росії, що вони про-

тивно бажають удоровлення сеї держави з її тяжкої кризи, аби стала мирним сусідом, дбаючи про свій власний розвиток.

Війна навчила нас ще й чого иньшого. Росія, яка недавно тому ще була абсолютистичною державою світовою, попалась в наслідок своєї фальшивої традиційної політики заборчої якраз через світову війну в стан цілковитого перевороту. Там існують тепер, як зазначає європейська преса зі здивованєм, чотири правительства рівночасно, а нема державного мужа, який міг би з певністю сказати, чи з сеї великанської держави має вийти республіка чи федерація держав, чи якогось рода монархія. Ледви чи допоможуть тут Французи зі своїми республіканськими візирями або Англіїці зі своїм парламентарним правлінням, в якого сліди рад би вступити теперішній російський міністер справ заграничних п. Мільков. Конституції не дасть ся перейняти з другого краю як рецепти лікарські, що ділають із сегодня на завтра. Росія мусить сама найти, чого їй треба; доки там панує французька фраза, американська бляга і англійський гріш, доти не розв'яжуть ся густі тумани, які закривають шлях до правди.

Влучно зазначає Vossische Zeitung: „Зі всіх суперечних заяв провізоричного правління у Петербурзі дасть ся висувати з певністю лиш те, що воно має перед очима ідеал, який можна здійснити хіба після візиря зненавидженої Австрії“. Сей вислів містить у собі дуже багато правди і його повинні би провідники петербурзькі взяти собі до серця. Його зміст доповняє ся і поясняє ся заявою радикально-демократичної преси у Німеччині, яка находит ся у руках соціалістів. Їх найвизначніший орґан „Vorwärts“ підкреслює якраз зі згляду на російські події, що німецька соціальна демократія настроєна монархічно. Ми тут в Австрії планували під час сеї тяжкої війни пера, що монархічна ідея дає жовтрови і горожанини невір'яну опору моральну, і нам доводило ся цінити в сій думці монархічній на кожнім кроці жерело одушевлення і згоди. Ми бачимо на чолі французької республіки політичну олігархію і військову диктатуру, яка є трохи чи не іронією на захвалюваний ідеал республіканський. Зі сего треба заключити, що не та форма державна найліпша, де відповідальність поділена на багато одиниць а тим самим ослаблюєт ся. Найліпше забезпечує добро держави особистість, яка, як носителька корони, почувает себе відповідальною перед своїми народами та уживает найвищої влади на те, щоби окружити себе найліпшими і найгіднішими представниками народу як своїми дорадниками.

Отсе ідеальний шлях, що ним, як ми бачимо, рухає ся молодецькою енергією та що раз більшою певністю наші Цісар. Свідомість сего факту наповняє нас у сих найтяжких часах спокоем. Коли всі політичні цінності, здаєт ся, захитали ся в наслідок російського перевороту ще більше як під впливом війни, а поза нашим кордоном люди обмірковують прихвалюють і знов відкидають різні форми правління, нині Союз осередних держав являєт ся в повнім блиску своїх щирих внутрішніх основ, тим що його народи знаходять ся в найкрасшій згоді зі своїми конституційними монархами — отже стоїть в яркім контрасті до наскрізь неприродної в своїм заложеному коаліції, яку заключила свого часу республіканська Франція з деспотичним московським царом. Тому то й недалекий може бути той час, коли внутрішні суперечності й протиріччя між Антантою, які досі ще вдало ся полагоджувати англійській дипломатії, виявлять ся в цілій своїй наготі і доведуть до роздвоєння найбільшої спілки народів, яку видала історія.

До такого вислідку причинить ся правдоподібно своїми дальшими наслідками якраз той російський переворот, що ним так дуже одушевляли ся лукаві союзники царату. Мов вулканічний вибух, що заливає землю лавою, створить російська революція нову політичну поверхню на Сході Європи, на якій не буде місця чужонародним впливам, а тільки самим будівничим Нової Росії. Та між ними мабуть вже не знайдеть ся добродій Мільков, покійний слуга Антанту, що наважив ся показувати Австрію після давньої історичної програми панславистів. Тоді то покрийть ся великим соромом „евангеліє неправди“, яке голосить ніби то виволене дрібних або недержавних народів, а в дійсності мало служити панованню американських і англійських мільярдерів на європейськй ґрунті. Аж тоді настане день справдішного воскресення народної свободи, день чесного миру й успішного розвитку народів у душі щирої людської освіти. Величезні змагання і кроваві жертви осередних держав, яких добра часть припала на український нарід, чей же не підуть марно!

Революція і українська справа в Росії.

Російський царат повалив ся. Настала прірва в інституції, переданій російській державі довгими століттями, що була запорою культурі і поступови і вела за собою поневолене достоїнства людського і народів уярмлених царатом. Росія направила ся на дорогу перестрою.

Та рівночасно з тим, як в столиці і по иньших центрах безпосередно після вдатного замаху на царський уряд пастав спір на тлі того, хто має задержати в своїх руках державну владу, ліберальна буржуазія чи партії робітничкі, і як серед побідників діло йде о те, чи Росія має стати конституційною монархією чи республікою, вирінає иньше, зовсім відмінне питання, яке ділить суспільство російської держави на два різні великі табори. Є се питання національне, питання уложення відносин між нацією державною, московською і націями недержавними, не московськими.

Яке є положення Українців в Росії супроти побідної російської революції і супроти побідних революційних партій? Українці, котрі в усіх дотеперішних революціях в Росії брали все найвизначнішу участь, є самозрозуміло найбільш пожаданим союзником тих партій, яких ділом є нинішній переворот в Росії. Однак між оконченою цілю участі московських революційних партій і цілю участі Українців як загалом і всіх иньших недержавних народів Росії в революції, заходить одна есенціональна різниця. Коли боротьба російських революційних партій за весь час революційних рухів йшла все лиш за здобуте політичних горожанських прав, то пошукою до співучасті Українців і иньших недержавних партій в революційних рухах, попри ці загально політичні стремління було власне стремління до осягнення національних прав, а то й до виволоєння з під російського пановання. Усунувши деспотичний царський уряд, московські революційні партії фактично осягнули свою найголовнішу ціль, за котрою слідом повинна піти — коли не стане на перепоні реакція — зміна системи правління в напрямі більше чи менше радикальній. Та упадок царату далеко ще не означає, що будуть також сповнені національні бажання недержавних народів, а передовсім найбільшого з них, українського. У відношенню недержавних народів успіх російської революції означає головню сю зміну ситуації, що коли їм досі в їх національно-політичних стремліннях приходило ся бороти ся проти абсолютистичного уряду, то сьогодні чинником, який є компетентний сповнити національні домагання Українців, є т. зв. ліберальна Росія, з якої вишло тимчасове російське правительство.

З трох елементів, на яких досі була побудована російська державність: самодержавстві, вірі і народності — сила першого подала ся під напором співділання цілого комплексу соціальних і національних сил. Коли оставимо на боці справу віри, яка до тепер була знарядом царського уряду, то в перший ряд висуває ся питання: чи дякуючи революції, доконаній при співучасті недержавних народів Росії, вирвано з під будинку російської імперії також і підвалину національного єдиновладства пануючої московської нації, щоби заступити її фундаментом рівноправності всіх народів Росії, значить, чи московська нація зрече ся свого домінуючого становища над недержавними націями; одним словом: чи пореволюційна Росія переіменить і є спосібна переіменити свій устрій на державу національностей?

Відповіді на се питання притакуючо річ майже неможлива. Бо дійсно годі не сумнівати ся, чи розпечена своїм дотеперішнім єдиновладним становищем московська суспільність так собі, в екстазі радості з упадком поваленого царату і з сантименту, випливаючого з „широкої натури“, захоче при ліквідації абсолютизму допустити до поділу дібр також і тих, що досі коротали свій вік в національнім голоді... Досвід вчить нас, що і в часі, коли не існувало виглядів на такий радикальний переворот, якого dokonала теперішня воєнна хвиля, коли всіх ворогів царату, будь вони тої чи иньшої національності, лучила колючість співділання і йти супроти себе взаємно на компроміси і концесії, і коли ці концесії мали лише плятійничу вартість, предтечі і самі творці нинішньої революції і тоді стерегли ся скомпромітувати себе якими дальше йдучими концесіями в користь українства, — в більшості прихильники до тих засад в українській справі, якими кермувала ся реакційна Росія. Коли вже самі найліпші російські партії, називаючи український національний рух шкідливим пересудом, фактично були

обрусительним чинником серед мас українського робітництва, то становище російських лібералів, в яких руках спочиває тимчасове правительтво і політична будучність Росії, передсуджує не лиш історія їх відносин до українського питання, але також і ся природна тенденція, яка національний лібералізм у всій Європі закрисила національною нетерпимістю. В Росії ся нетерпимість тим небезпечніша, що приодіта в маску теорії єдинства руського народа...

Чи мимо всего того національні домаганя Українців в Росії будуть сповнені, се залежати-ме не лиш від сеї природної обставини, яку фактичну силу представляє українство в Росії, але передовсім від того, чи сила ся буде такою, щоби — при сприяючих обставинах — примусила російський уряд і вороже українському рухові московське суспільство піти українським домаганям на уступки.

Сі сприяючі обставини предвидіти не дадуть ся. Предвидіти дасть ся одно: коли ся війна має закінчити ся не принісши Українцям сподіваного визволення, а з другої сторони революційний хаос не доведе до того, щоби давний уряд прийшов назад до влади, тоді енергія українського народа, яка доси з'уживалась в Росії переважно на боротьбу о здобуте горожанських прав, буде всеціло звернена на осягнене прав національних — з вічно живою метою осягнення ідеалу самостійної України. В сім обосновується ся велике значіння російського перевороту для Українців.

Наших уваг не можемо закінчити, не згадавши про роллю австрійського українства, власне в зв'язку з революцією і з тим положенням, в яке ся революція поставила український нарід в Росії. І тут поперед усього мусимо пригадати собі, яку роллю в розвитку відродженої української нації культурній і передовсім політичній займало австрійське українство. Австрійські Українці були тими, котрі, дякуючи можности культурного розвитку, були не лиш моральною підмогою для рос. Українців в часи найгіршого гнєту і упадку духа, але й тим елементом, дякуючи котрому український нарід був держаний в евіденції культурного сьвіта як окрема національна одиниця і велів національним противникам Українців числити ся з українством, як з поважним політичним рухом. Дякуючи сій констеляції українське питання вийшло до значія поважного чинника в міжнародній політиці, з котрого воно ніколи вже вийти не може. Протинно, значіння се кріпшати не в міру того, як, при всяких можливих переходах укр. народа в Росії, буде істнувати більша чи меньша частина укр. народа поза межами Росії, в зв'язку із заходом, до котрого спрямовані природні тенденції Українців.

Становище російських поступових партій до Українців.

Супроти революційних подій в Росії цікаво буде представити собі образ відношення поступованя російських партій, яких ділом є побідна російська революція, до українського питання. Революція ся є ділом усього поступовішого російського громадянства, репрезентованого рядом партій покрою ліберального і соціалістичного. Представленню відношення тих партій до українського питання присвячені отсі рядки.

Яке є се відношене в сю таки революційну пору, про се маємо лише скупі відомости і диятого постаримо ся з'ясувати се питання на основі досвідів з недавнього минулого, яке містить в собі не одну аналогію до теперішньої великої історичної хвилі.

Успіх теперішньої, на загал мирної революції є у великій мірі наслідком великої рос. революції з р. 1905, котра дарувала Росії інституцію Думи, якої авторитет дозволив сьогодні, серед воєнної метушні, повести революційну струю в русло релятивного порядку, а через те релятивно забезпечити плоди революції. Що тикаєть ся ділаючих в сій революції сил, то належить сконстатувати, що сегоднішня революція має близьку внутрішню спільність з революцією з р. 1905, через що розгляд відношення тих партій, яких ділом була ся остання революція, може для нас мати актуальне значіння як немаловажний чинник до орієнтації.

Яке було відношене тих партій до укр. питання в часі перед і по революції з р. 1905?

Отже дотично найлівіших партій, які взяли участь в революції з р. 1905 належить сконстатувати, що партія соціал-демократична, не вважаючи на призначений нею принцип національного самоозначення, за весь час своєї діяльности відносила ся до українських національних домагань наскрізь неприхильно, як до шкідливих націоналістичних примх. Так добре ся партія, як і друга найсильніша по ній числом соціал-революційна партія, яка не мала ніякої національної програми, були партіями державними, централістичними, русифікаторськими.

Цікавіше для нас розглянути становище до укр. питання партій ліберальних, предтеч сих партій, які сегодні, під час революції зуміли загорнути в свої руки — бодай на час — керму державних російських справ і котрі з раці природного розвитку відносин мають перед собою перспективу стати головним представником національної російської політики.

Предтечею сих партій, згуртованих в Думі в т. зв. поступовий блок, на який складають ся партії кадетів (конст. демократів), октябристів і трудовиків, був в часі перед революцією з р. 1905 т. зв. „Союз Освобождения“ зі своїм органом „Освобождение“, видаваним спершу в Штутгарті, а отісля в Парижі. У відношенню до недержавних народів Росії цікаво

замітити, що орган освободженців обставав за самостійною Польщею, пияючи рівночасно визвольні стремління України пиятом шкідливого повнізму. Правда, скоро настала була скрутна хвиля, в якій цінною мусіла видати ся російським лібералам укр. поміч, наближала ся революційна філія і приневолена рос. лібералів подати ся — на час! — взад із своїм антиукраїнським становищем. Редакція „Освобождения“ видає збірку творів Драгоманова на рос. мові, а „Союз Освобождения“ під натиском делегатів з України приймає на однім із своїх з'їздів резолюцію за автономією України.

Коли минула революція і рос. ліберали зібрали з неї деякі плоди, а поміч українських партій стратила для них на актуальности, надто скоро послідувала ревізія сего „прихильного“ становища московських лібералів до укр. питання. Клясичний доказ сеї ревізії дав сам видавець „Освобождения“, Петро Струве. Повернувши після революції з еміграції до Росії містить Струве програмову заяву в справі становища рос. лібералів до укр. питання в ліберальній „Русской Мысли“, якої не повстидав ся-б перший ліпший чорносотенець. Після сего „ліберального“ погляду історичний розвиток спричинив, що український нарід зілляв ся в одно з народом московським, а привертати Українцям їх національну самостійність, значить завертати колесо історії взад зі шкодою для поступу. Рівнож шкідлива для поступу, на погляд Струве, укр. мова в школі і укр. література, через що заважає він російське громадянство виступити згідно проти національних домагань Українців. Менше більше подібний погляд на укр. справу висловлювали в рос. пресі і в Думі й иньші представники ліберальної Росії. Пригадуємо хочби промову посла Родічева в IV. Думі, коли сей провідник кадетів, виступаючи проти гнєту над Українцями, назвав сей гнєт шкідливим для Росії власне з тої причини, що гнєт впевняє самих українських фактастів (!) в серйозности їх справи, котра, о скільки її поглибити природному ходови річей, засуджена на занепадіння. Пригадаймо далі звісний виступ члена к. д. партії і посла до Думи Маклакова, поміщений в ліберальних „Русских Вѣдомостях“ з нагоди відомих москвофільських пропесив у Львові і Маржарош-Сиготі, в обороні героїв тих проесів і загалом в обороні москвофільського руху в Галичині і на Буковині.

Правда, швидкий зріст українського руху за останне десятиліття приневолив рос. лібералів спинити до деякої міри свій протиукраїнський розмах. Пореволуційна реакція, яка зробила ілюзоричними добутики революції, веліла лібералам стати оглядливими супроти Українців, як все пожаданих союзників проти царського уряду. Вийшло се було на яв передовсім в часі думських дебат над заборною сьвята Шевченка в р. 1914, коли проти нелицького гнєту над Українцями виступив ряд бесідників, між ними може найрешучіше Мілюков, на котрого погляд однак найдалше йдучі концесії супроти Українців всеж таки не можуть посувати ся аж до політичної автономії.

Се кокетоване російських лібералів з Українцями стало ще замітніше, коли після вибуху теперішньої війни рос. ліберали задумали наступаючу революцію використати проти царату. Коли по занятю укр. частини Галичини Струве виступив проти укр. руху тамже, Мілюков виступає проти сего свого однодумця. У відомім інтерв'ю, опублікованім укр. Бюром в Швайцарії, признаєть ся теперішній міністер, тоді посол Мілюков, навіть до згоди на адміністративну автономію України іменем поступового думського блоку, а після найновіших звісток нарада кадетів з представниками Українців над справою укр. автономії, яка відбула ся на кілька тижнів перед війною, мала не довести до окованого результату лише через те, що не прийшло до порозуміння в справі конкретних границь політичної автономії України.

Як бачимо, то в становищі російських лібералів до української справи в сей час заходить точна аналогія до їх становища в часі перед і під час революції з р. 1905. Як тоді, так і тепер, в скрутний час, українські національні права, а навіть жадає автономії України находити признане навіть серед тих, що були все принципіальними противниками сих прав і бажань. Коли однак скрутний час р. 1905 минув був, тоді „як віск від лица огня“ стала прихильність російських лібералів не то до автономії України, а й до найелементарніших національно-культурних жагань Українців. Чи повторить ся тепер аналогія і в сім напрямі? Чи, як по р. 1905, московські ліберали і иньші революційні партії відпекають ся від обіцянок, даних під примусом обставин, тоді, як їм вдасть ся утвердити свою владу до того, що укр. поміч стане не то меньше пожаданого, але навіть меньше вигідного?

В політичній життю є правило, що концесії уділені під примусом обставин респектують ся так довго, як довго ділають сі обставини. Тяжко припустити, що розвиток справ в Росії піде иньшою дорогою. Сьвідомі сього й російські Українці, котрі, взявши участь в сій революції, природно старають ся при ліквідації царату зискати для українства стільки національних здобутків, скільки змога. Але факти участи українських представників в переговорах з представниками тих партій, з яких вийшло теперішнє ліберальне російське правительтво, не є ще доказом якогось довіря до сего правительтва. Показником відношення Українців до російського лібералізму можуть бути для нас ухвали з'їзду представників організації укр. молодіжи висних шкіл Росії з лютого 1915. року, якими осуджено клічі, голомені московською поступовою молодіжю, і рішено, що Українці повинні лучити ся з всіма поступовими елементами Росії, крім московських, та відкинути блок з ліберальними і соціалістичними московськими партіями, виходячи з заложення, що ворогом Українців є не лиш московський

деспотизм, але й московське суспільство, навіть поступове і соціалістичне.

Сі ухвали є відбиткою поглядів усіх національно сьвідомих елементів рос. України і погляди сі поглиблюють ся в сій мірі, як степенують ся жадає вселяких українських груп, починаючи від найумірованиїших аж до найбільше принципіальних, недоступних для ніяких компромісів, головистів ідеї самостійної України, яких голос під час теперішньої революції дав ся чути найзвітніше.

Українські національні демонстрації.

„Vossische Zeitung“ доносить: дня 19. с. м. почали ся в Києві демонстрації студентів університету, політехніки і комерційного інститута. Портрети царя й наслідника престолоа спалено і серед співу українських національних пісень переходила тисячна маса головними улицями, Фундуклівською і Крещатином. Перед памятником Столипіна на Крещатику промовляли студенти, домагаючи ся від нового правительтва повної автономії України. Українські газети застановлені з початком війни, виходять знов. Так само розпочали на нову діяльність усі українські товариства, які були розв'язані.

Та сама часопись довідує ся: з Києва й Полтави наспіли звістки, що розпочалась українська сепаратистичні рухи. У второк переходили улицями Києва могуті походи серед співів українських національних пісень та серед окликів: „Геть московське ярмо!“ На головній улиці Крещатику прийшло до битки великих салдатських ватаг, котрі в піднітій ставі волочили ся. Було чимало ранених. Коли день опісля на приказ з Петрограду відбула ся військова парада, при якій несено червоні стяги і співано Марсєл'янку, прийшло до сутичок з українськими і польськими націоналістичними юрбам.

Як доносить Петроградське Телегр. Агентство збори офіцерів з України, які відбули ся в Києві, прийняли внесенє в справі зєднання всіх українських земель і злучення їх в федерацію з вільною Росією.

„Lokal Anzeiger“ доносить: „Товариство українських поступовців“ так само як укр. соціалісти жадає негайного відокремлення України від російської держави. Укр. поступовці жадають вільного уживаня укр. мови й волі віри. В занятих областях Галичини й Буковини населене має одержати свої старі права. Соціалісти жадають негайної державної незалежности України“.

Таж сама часопись повідомляє: „До Петербурга приходять непокоячі відомости про всі поневолені нації. В понеділок на площі Казанського Собору відбула ся велика демонстрація Українців, які жадали державної самостійности. Всі учасники були прикрашені українськими синьо-жовтими значками. В демонстрації брало участь багато салдатів-Українців петербурзької землі. Товпа з 20.000 осіб посувала ся по Невському проспекту до Таврійської палати з окликом: Най живе вільна Україна!“

„Corriere della Sera“ повідомляє, що численні Українці взяли участь в демонстраціях в неділю в Петербурзі, несучи прапори з написами: „Най живе вільна Україна!“

В справі Загальної Української Ради.

Лист п. Николая Василька до п. дра Костя Левицького.

Високоповажаний Пане Товаришу!

У відповідь на Ваше цінне письмо з 4. марта с. р. в справі оживлення організації Загальної Української Ради маю честь в порозумінню з моїми буковинськими товаришами, послами парламентарними і соймовими, заявити Вам, Високоповажаний Пане Товаришу, що слідує: Союз українських парламентарних і соймових послів з Буковини стоєв від часу вибуху війни непохитно на тім становищі, що в сім так важнім і тяжким для нас Українців воєнним часі більше чим коли повинна послідувати та найти вираз на зверх у спільнім заступництві злука всіх українських партій і організацій.

Такою бажаною організацією уважали ми Загальну Українську Раду, уконституовану дня 5. мая 1915, в котрій старали ся ми до дня 6. падолиста 1916 сумлінно співпрацювати.

В письмі датованім з Берліна з дня 5. падолиста заявив я, що я сам складаю свій мандат віцепрезидента Загальної Української Ради і уважаю її дальше функціонуване на мій погляд зайвим, бо з огляду на некорисне для нас рішене обох союзних монархів уважав я її дальшу діяльність безпредметовою. Від того часу відносини для Українців змінили ся основно і наш сьвітлий монарх, цісар Карло виявив вже прийнятем найзнаменитіших мужів довіря нашої нації заподадливе заінтересованє її розвитком, а й австрійський президент міністрів д. Кербер уступив місце другому правительству, з котрим співпрацювати лежить у спільнім інтересі всіх покликаних заступників української нації, о скількоб воно не змінило своїх цілій.

Але й революція в Росії й згляди на інтереси наших тамошніх земляків вимагають тісної злуки всіх Українців Австрії.

Се є сі моменти, що з огляду на них Союз парламентарних і соймових послів з Буковини готов поновлене діяльності Загальної Української Ради тільки як найтеплішше повитати.

Що тикає ся її складу, то Союз, котрого я головою, вповні згідний з пропозиціями, зробленими у Вашім листі з 4. марта, при чім застерігає він собі іменоване 6 членів з Буковини до сеї хвилі, коли — чого ми раді надіяти ся — Ваша ініціатива із стадії одобрения партіями перейде до стадії конститування Загальної Української Ради.

Наскрізь годить ся заступлений мною Союз з тим, щоби так добре наші українські члени палати панів як і всі парламентарії і соймові послы мали одержати права членів Загальної Української Ради.

Прийміть, Високоповажаний Пане Президенте, висказ мойого все рівного найвишого до Вас поважання, з яким остаю щиро прихильний Вам

Николай Василько в. р.

Воєнні події в останніх двох тижнях.

Вже настала весна, котра після висловів часописних держав порозуміння мала принести ворогам остаточну поразку над осередними державами. Ще того року в літі писали вороги, що аж весна 1917. року принесе цілковитий зворот. Однак минулого місяця стали ся важні події в Росії. Там вибухла революція, царя і його родину скинено з престолу і заарештовано, повалено царат і поставлено нове правління. Розуміється само собою, що ці розрухи не оставили без впливу також на армію. Се бачимо з різних вістей, котрі говорять о непорозуміннях серед армії, бо й там повстали різні партії, котрі поборюють себе взаємно і стараються дістатись на верх, аби захопити владу в свої руки. Також попустила карність, в довозі муніції і засобів поживи повстали деякі несправильності, а всі ці несправильності дають ся відчуті немало також на фронті. Се potwierджують також перебігці; одно однак певне, а то, що російська армія виключена на довгий час від всякої більшої діяльності, бо вона неспосібна до більших підприємств, тому не приходить під розвагу для одностайного наступу. В минулі тижні маємо зазначити великий і гарний успіх над Стоходом коло Тоболу. Тоболь лежить на лівім березі Стохода і був вибудований і укріплений сильно в роді причілка. Сей примісток мав грати важну роль в російській офензиві, а крім того загрожував вічно місто Ковель. Тому союзники постановили вигнати Росіян звідтам. По стараннім приготуванню зачав ся наступ, котрий довів до повного успіху. Тоболь здобуто і Росіян виперто на правий беріг Стохода. Росіяни потерпіли великі втрати: 130 офіцерів і майже десять тисяч мужа взято в полон і здобуто 15 тарнат, 90 машинних карабінів і метавок мін та багато воєнного матеріалу. Крім того втратили Росіяни що найменше тільки само людий мертвими і раненими. Сю поразку Росіяни признав також отверто російський звіт генерального штабу. На иньших місцях від моря аж по лісисті Карпати не було ніяких важних виправ.

О много цікавіші вісти маємо з західного фронту. Там перед кількома тижнями Німці опорожнили добровільно пасмо краю між Перон і Вайоном: се був стратегічний відворот, переведений по майстерськи; в той спосіб розбито всі плани ворога, котрий приготував ся там до великого наступу, однак тепер на якийсь час неспосібний виконати його на тім місці. За те Англіїці переложили свій наступ далі на північ і з німецького звіту довідуємо ся, що від неділі 8. цвітня зачала ся велика битва під Аррас, котра йде далі. По кількаденім підготовленню артилерією і метавками мін всіх калібрів зачав ся великий наступ на фронті в ширині 20 кілометрів. Англіїцям удало ся, вдерти ся в німецькі становища при шляху ведучім з Перон до Камбре, однак вони не могли проломити німецьких ліній, бо Німці вставили сейчас свої резерви і здержали їх. В німецькім звіті каже ся, що дві дивізії, котрі видержали хоробро в огні, потерпіли значні втрати; та се не дивниця, бо в барабаннім огні не годні видержати і найсильніші нерви. Однак се не потребує нікого непокоїти, бо такі випадки вже лучали ся часто а ніколи не довели до бажаної цілі. Найважнішє се те, що сказав великий генерал Гінденбург, що західний фронт тепер міцніший ніж коли небудь доси і що годі його пробити. Ми маємо повну віру в його слова.

Перед кількома днями виповіла й Америка Німеччині війну; ся нібито доси неутральна держава помагала нашим ворогам в ріжний спосіб, бо доставляла їм поживу і воєнний матеріал. Америка не має наразі вишколеного війська, щоби вислати його на боєвище до Європи, а крім того дорога через море не така безпечна, бо там є німецькі підводні судна, котрі зроблять своє діло. Отже поміч Америки ворогам буде наразі більше посередня і тому не правдоподібно, щоби аж вона рішила війну в користь ворогів. Та мимо того всего, думка миру вже не засипає, навпаки вона все більш ширить ся і мабуть вже недалекий час, коли засвітить сонце миру.

(І. К.)

Вісти з Буковини.

Польська часопись в Києві „Dziennik Kijowski“ подає в числі з 28. лютого кореспонденцію з Чернівців, яку в скороченю подаємо нашим читачам:

Столиця Буковини по воєнних переживаннях доси не може віджити нормальним житєм. Гарне місто Чернівці, що розляглось в мальовничім оточенню над Прутом, серед моря огордів, звісне давнішє з веселого, може навіть занадто веселого життя, сьогодні робить вражінє застою і занедбаня... Житє в місті завмерло. Чернівці змінили свій вигляд. — Німецькі написи на улицах замінені російськими, на мурах видніють оголошеня в мовах російськй, волоскй, руськй (українськй? Ред.) і польськй.

Змінила ся душа міста, чи радше завмерла... Один достойник влучно схарактеризував сей стан населеня, кажучи, що воно „жизненно не функционирует“. Населенє се зрештою зменшило ся в нечуваній мірі. Власти австрійські і автономічні виїхали, виїхав і митрополит, а з ним крім численних урядничих верств опустила місто значна частина німецького міщанства і що заможніші Жиди. Частина склепів доси заперта, театру нема, університет стоїть пустою і разить очи повибиваними пибами, духовний семинар застановлений, школи нечинні. Міське житє недомагає на кождім кроці. Електричність і водопроводи функціонують слабо, часто панує цілковитий брак води, а далі брак палива, нафти, цукру (фабрика в Жучці знищена) і хліба. Довіз невеликий, утруднений теперішніми обставинами, перепустками і т. д. З виїмкою хліба ціни зрештою не дуже пішли в гору. Фунт мяса коштує 1 рубль 20 коп., масла 2 рублі, шинки 1 р. 50 коп., ковбаси 1 р. 20 коп., муки 50 коп. Ціни галантерії, біля, одежі переважно низші ніж в Росії. Власти поотвирали склепи, покинені властителями, котрі виїхали, а товари продає магістрат. Ціни на разі можливі, хоч йдуть постійно в гору. Публичні будинки заняті на шпиталі і касарні. Крім місцевих реставрацій отворено кілька нових російських, а крім того кілька дешевших польських цукорень. — От вам нинішній образ Чернівців.

Мав я нагоду бачити добрий кусень краю, по котрім точив ся воєнний вихор. В містечку Радівцях, котрі на вій не знищені, з 20.000 населеня остало ледви 3.000. Є тут і електрика, не брак і опалу, на загал не брак доси й засобів поживи, яка й не така то вже дорога. В кількох реставраціях можна мати незлий харч і то не за великі гроші. Наприклад коштує приличний обід 1 р. 30 коп. Ціни мешкань нормує військова команда. Дає ся відчувати брак муки і цукру, а цілковитий брак довозу гровить скорою підвишкою цін, тим більше, що тамошний магістрат, подібно як черновецький, виявляє цілковитий брак ініціативи і абсолютну нечинність. Житя в місті цілком не слідно.

Незнищеним остав також Серет, хоч і се містечко вилюднене. Функціонує тут електричний заклад і водопровод, але брак засобів поживи, а передовсім цукру.

По дорозі з Радівців до Гурагумори переїздив я через Сольку, сильно фреквентовану ліничу місцевість. Сьогодні вона цілком виселена, знищена і розграблена.

Гурагумора, повітове місто, яке давнішє було дуже оживлене, представляє тепер вид просто страшний. Головна часть міста лежить в руїні, решта находит ся в стані цілковитого занедбаня. В цілім містечку нема ані одної реставрації, є тільки одна маленька жидівська цукорня, а поза тим зовсім нічого. Дорожня тут величезна, а при тім брак хліба, цукру, нафти, свічок і т. п. В місті, оточенім лісами, нема чим палити. Я сам бачив, як палено... останками фортецяну. Богато бідаків не має де приклонити голови. Підчас боїв місто перебуло пекло терпінь. Жінки повтікали в гори, де багато з них вигинуло.

Містечко Кімполонг не знищене, але вилюднене. Богато приватних домів і всі публичні будівлі заняті військом. Склепів мало. Написи всюди російські. Брак хліба, дорожня на загал велика, одно мясо не дороге. — Що до життя культурного, то одним місцем розривки є кінотеатр. Що другий день виходить „Кімполонська Газета“ в мовах російськй і волоскй. Припадково зайшов я до аптеки, та ліку в ній ніякого не дістав, бо загалом нема в аптеці ніяких лікарств. Відний аптекар важить на ніжній аптекарській вазі... ковбасу. Аптекар веде торгівлю консумційними товарами!..

Дуже сумний образ бачить ся в переїзді через села, знищені, спустошені, нераз цілком виселені, так, що зустрічають ся села, як приміром Вама, де ані в одній хаті не видно було цілої шибї, а в багатьох домах вікна і двері поприбрані з рамами. Одиноке живе сєтво, яке зустрів я в сім селі, се була жєнщина, що на гостинци продавала жовнірам повля. Зрештою по селах цілковитий брак муцини. Остали хіба старці, каліки або нелітні хлопці. По громадах не веде ся майже ніяка громадська господарка.

Відносини економічні і апровізаційні переважно кєпські також і по селах. Є повіти, головно гірські де в цілім повіті годі купити хліба, а населенє жє лише мамалігою. Брак мила і свічок. Місцеві люди самі виробляють для своїх потреб мило з лугу, додаючи до него товщу, соди і вапна, а свічки з товщу, на нитках. — Господарське житє приходить тут дуже звільна до рівноваги після воєнних переживань, від котрих дуже потерпіло рільництво і промисл. Промисл деревний (тартаки) майже всюди знищений, знищена також фабрика міді і цілий ряд ріжних иньших промислових підприємств. Величезну поміч дає населєню деяких околиць серед тих трудних обставин домашній артистичний промисл. Супроти величезного по-

питу на людів виробн, головно килими і виробн полотняні, серед офіцерів і загалом серед пробуваючих тут Росіян, є виробн дуже піднесли ся на ціні і дають можливість доброго зарібку. В останніх часах дає ся зазримити трудність продукції і в тім напрямі задля браку матеріалів.

Відбудовано мости, всюди направляють дороги, незабавом мають бути введені податки, але багато води потече Прутом, поки засклеплять ся бодай зверху рани, завдані Буковані воєнною заверхою.

НОВА КНИЖКА.

Черновецьке Товариство „Українська Весіда“ видало у Відні і на рік 1917 „Буковинський православний календар“, редакцією якого заняв ся п. Олександр Попович. Виданє подобає ся в кождім згляді. На початку, зараз по календарній части, видніють ся прегарні і вдатні ілюстрації: Наш Цісар Карло І., Наша Цісарєва Ціта зі своїми дітьми, Цісар Франц Йосиф І. і Наш Цісар як престолонаслідник у квартирі графа Вотмера. Книжка, видана на дуже добрім напері, містить гарні і цікаві статі. Всі майже достроєні до теперішнього воєнного часу, навіяні горячим патріотичним чутєм і показують, що любов до Австрії не сніняє українського патріотизму і на відворот: що інтереси українства можна погодити з інтересами державно-австрійськими. Зміст книжки такий: Цісар Карло І.; Цісарєва Ціта; Час панованя Цісаря Франца Йосифа І. в житю буковинської України; Світова війна: К.; Буковинська Україна під час воєнної бурі (статя подає інтересну характеристику посла Ник. Василька); Воєнні спомини: О. (автор описує цікаві пригоди під час утечі і з життя на

„БУКОВИНА“

виходить 1. і 15. кожного місяця.

Редакція:

Wien III Rennweg 94,
Tür 14.

Адміністрація:

VIII. Albertgasse 5,
Tür 13.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWYNA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion: Wien III.
Rennweg 94, Tür 14.Administration:
VIII. Albertgasse 5, Tür 13.
versendet an die unbemit-
telte Mannschaft der k. u. k.
Armee, an die Militär-Spi-
täl und Flüchtlingslager
unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

В день Іменин Ії Величества
Цісареві Ціті.

В день Іменин Ії Величества Цісареві звернув ся посол Николай Василько іменем Союзу українських парламентарних послів з Буковини з слідуною чолобитною:

До Ії Величества Цісареві і Королеві Ціті — в Ляксенбурзі.

Прогнані з дорогої вітчизни, вся українська інтелігенція і велика частина українського селянства все вірного улюбленому цісарському Домови краю Буковини, що коротають тепер жите на заході монархії як збігці, дожидають тої хвилі, коли героїським оружем цісарської австрійської армії буде їм уможливлено повернути назад як вірним горожанам улюбленого Цісарського Дому, проїнятим почуваннями патріотичного сповинування обов'язків, до своїх давних занять, перерваних тяжким навіщенням їх дорогої вітчизни. Тільки в думці про запопадливу ласкаву любов Найлааскавішої Цісарської пари находить наше населене потіху і надію на щасливішу будучину в границях Бог дасть побідою і почесним миром скріпленої монархії. У сій почуванню українські парламентарні і соймові послы Буковини наближають ся в день Іменин до Вашого Величества, своєї улюбленої матери краю, в найбільшій покорі, складаючи до Ії ніг найуниженіші желання усього добра для Вашого Величества.

Президент Союзу українських парламентарних і соймових послів на Буковині: Николай Василько.

Граф Ендорф управителем буковинського
краєвого правительств.

З нагоди іменованя графа Ендорфа управителем краєвого правительств Буковани вислав п. Николай Василько іменем Союзу українських парламентарних і соймових послів з Буковини депешу слідуного змісту:

Його Достойности Управителеви буковинського краєвого правительств дру графу Ендорфу — у Відні, міністерство внутрішних справ.

Союз українських парламентарних і соймових послів з Буковини поспішає дати вираз своїй цілком особливій радості задля того, що Вашій Достойности Його Величество повірило почесне та трудне завдане, перебрати якраз в сей час управу Буковини. Дотеперішня діяльність Вашої Достойности в нашій улюбленій вітчизні становить програму, яка нам Українцям як і цілому краєви вже відома і через те велить нам лиш уповати сильно на діяльність Вашої Достойности як керманця краю. Нас утешає свідомість сего, що можемо нашою, добре відомою Вашій Достойности патріотичною діяльністю, яку хочемо продовжати й далі, спомагати Вашу Достойність в Його ділах. До бажаня, щоби успіх діяльності Вашої Достойности відповів цілковито повазі, з якою після нашого переконаня Ви приступаєте до сповнення свого завданя, прилучаєть ся ще й наша надія, що Ваша Достойність зможуть як найкорше повернути ся до нашої улюбленої столиці краю.

Президент Союзу Николай Василько.

Перед поворотом Митрополита
граф Шептицького.

Міністерство заграничних справ одержало офіційне повідомлене через еспанське правительство, що тимчасове російське правительство привернуло ввезеному в часі першої російської інвазії зі Львова митрополитові гр. Шептицькому свободу без застережень, значить без ніякої заміни і без компенсацій. Митрополит Шептицький мав вже направити ся до повороту до вітчизни і по дорозі остановити ся в Петербурзі. Про час повороту ще нічого не відомо. Відомість про поворот високопочитаного церковного князя викликала велику радість серед Українців з Галичини і Буковини, оскільки численно

як збігці у Відні, і вони заходять ся вже його достойно привитати. Дня 19. с. м. відбула ся за ініціативою президента Загальної Української Ради дра Костя Левицького в тій справі нарада при дуже великій числі учасників, на котрій вибрано комітет для прийнятя, який уконститував ся як слідує: президент пос. Юліян Романчук, віцепрезиденти: пос. Николай Василько і пані Евгения Левицька. На чолі виконуючого комітету стоїть пос. др. Кость Левицький, котрий має привитати повертаючого митрополита в Берліні разом з пп. радником двора і членом палати панів Горбачевським, о. митратом Жукотом і пос. др. Е. Левицьким. Секретаром комітету став проф. Іван Боберський.

При сій нагоді зложив іменем буковинських Українців посол Николай Василько ось яку заяву:

„Особа митрополита Шептицького, який вже під час мира здобув собі право на історичне ціноване, під час війни підняла ся понад всі дрібнички, партійно політичні й інші міри, прийняті при оцінюванню осіб, і тому також православне українське населене Буковини хоче використати для припнесеня йому чолобитні хвилі, коли сей мученик, визволений з власті царського деспотизму знайдесть ся між нами.“

Українські парламентарні й соймові послы Буковини, як покликані заступники українського населеня Буковини, маючи на увазі таке арозумінє, — без огляду на те, що митрополит Шептицький не є їх князем церкви, тільки головою церкви їх гр. кат. братів у Галичині, будуть в братній згоді з ними сьвяткувати поворот того, що вже за життя став особою, записаною золотими буквами в історії українського народу.“

* * *

Як мова, так і віроісповдане належить до національних знамен, тоб то до тих форм, в яких виражає ся національність даного народу. Се відносить ся особливо до народів позбавлених своєї державної незалежності. Яке се має значінє, що Ірландія до нинішнього дня держить ся своєї католицької церкви, хоч володарі світової британської імперії признають ся до церкви англіканської, се показує війна. Судьбу Ірландіїв розуміють уніятські Українці в Холмщині з власного досвіду.

Для галицьких Українців їх окрема віра була забором їх національності супроти московського національного утиску. По знищенню української православної організації і насильнім підчиненню української церкви, російський уряд наближав ся й до тої частини українського народу, яка у своїй окремій вірі бачила заперуку своєї національності, і знищив тут українську унію так, як знищив перед тим українське православє, заступивши його царством.

Коди галицькі Українці, одинокі, які з поміж всіх Українців, крім горстки угорських Русинів, належать до уніятської церкви, називають свою церков національною, то сей погляд остає тільки в позірнім противстві до сего факту, що решта українського народного загалу належить до церкви православної.

В дійсности в життю галицьких Українців церков відіграла незвичайно велику роллю. В хвилі найбільшого занепаду за часів польських вона була одиноким забором національності невідомим мас народа. З поміж духовенства виїшла в часі відродження української національності в Галичині — як зрештою описав в нас на Буковині (Сидір Воробкевич) — перші піоніри українського народного руху. Згадаємо лишє ім'я воскресителя української літератури в Галичині Маркіяна Шашкевича і його предтеч, товаришів і наслідників і ряд визначних мужів на єпископських престолах у Львові і Перемишлі. Згадаймо хочби першого за австрійських часів львівського єпископа Льва Шептицького, що після прилученя Галичини до Австрії вже тоді звернув увагу австрійського правительств на українське питанє в Росії. У великій блеску перейшла до нас постать митрополита Ангеловича, що в р. 1809. гордо ставив чоло ворожому найзидковому, відмовивши ся зломити присягу своєму австрійському цісареві.

Та блеск сей майже затемнила постать митрополита Шептицького, якого ладить ся стрічати з поворотом з неволі український нарід Австрії. Було се великим щастєм, що в липці памяти 1914 році засідала на митрополитім престолі сильна особистість, муж, який тішив ся неограниченим довірем народу. Коли перші московські орди вступили в місто Львів, граф Андрій Шептицький не опустив міста. Він був занадто перенятий великим почутєм одвічальности як духовний пастир 4 мільйонного народу. Найвищий Слуга Церкви св. Юра — сам імпозантної постави, немов би сам патрон сего храму ступив між своїх вірних — ділив

ся він зі своїм народом словами потіхи і велів йому держати ся кріпко своєї віри, цісаря і держави. Гнівний царський уряд дав приказ, покарати нечувану відвагу владики засланем в глибину Росії. Як цар Микола II. прибув до Львова, не потребував він вже тоді боїти ся сусідства українського митрополита. Але примір єпископа оставив по собі силу діланя і причинив народови дивної відпорности. З трилітньої майже неволі князя церкви доходили лишє скупі відомости до вірних, але вони стверджували його мучеництво і його непохитне становище. Даремні були зусилля австрійського правительств, визволити високодостойного бранця в дорозі виміни, неузгодженою остала й просьба голови католицької церкви. Наперед мусів позвалити ся царський уряд і на його місце прийти иньший, вільнодумний, аби митрополитови Шептицькому дозволено було опустити в'язницю. Чи не виглядає се як акт історичної справедливости, коли українського владику зі Львова приймають з великими почеснями в Петербурзі, наколи сам цар став в'язнем на власній землі, у своїй палаті?

Майже як легендарна постать поверне граф Андрій Шептицький до Австрії, — як муж, що сповнив неарівнану місію. В особі митрополита привитає український загал Галичини не лиш свого церковного голову, але й духовного провідника, котрого думка може бути спрямована тільки на найвищі завданя. Окружений авреолом мученика, граф Андрій Шептицький, що вже в часі мира був предметом загальної найвищої пошани, становити ме силу авторитету, яка в стані буде дати галицьким Українцям сю згідність думаня, якої їм так дуже треба.

В часі мира архієпископ Андрій держав ся строго свого духовного круга діланя, беручи при тім живу участь в культурно-національнім життю українського народа в Галичині як мецен штурки і літератури, як основатель українського Народного Музею, як опікун педагогічних, гігієнічних і иньших гуманітарних українських інституцій і т. д. Політично виступав граф Шептицький лиш у великих хвилях, з важких причин, як в році 1907, коли іменем усього українського народа Галичини був речником його бажань супроти особи цісаря. Відома далі роля митрополита Шептицького в часі виборчої реформи до галицького сойму і памятна його знаменита промова в австрійській палаті вельмож в справі українського університету. Теперішня війна веліла графови об'явити ся — хочби й проти його власної волі — в ролі могутого політичного чинника серед австрійського українства.

Як чоловік благородний душею і желязний характером, митрополит найкраще причинить ся до внутрішньої відбудови своєї тіснійшої вітчизни: він загоїть рани, які завдала війна українському народови, приверне йому душевну рівновагу, конечно для того, аби з подвоєною енергією і доцільним зрозумінєм віддав ся новим завданням, які ставить нам що дня воєнний час.

Ми Українці з Буковини в почуттю відданости й подиву для митрополита — одної думки з галицькими братами. Їх радостю з приводу близького повороту графа Андрія Шептицького ділимо ся з широї душі, надії, які український загал в Галичині привязує до сподіваної участі сего мужа в публічнім життю, є й нашими надіями.

Вертаючи з російської неволі митрополит Андрій стріне ся з тою високою пошаною й тими горячими симпатіями цілого українського народу з Буковини, яким заздалегідь дав вираз яскравими словами перший провідник буковинських Українців.

Дві політичні кризи.

Між політикою внутрішньою і виївною існує відношенє взаїмного діланя. Політика внутрішня нераз впливає на напрям заграничної політики держави і на відворот. Підчас війни, яка є безпосереднім вислідом, а навіть, як кажуть, властиво лишє уоруженням продовженем заграничної політики, вимоги внутрішньої політики силою конечности мусять часто підчинятися вимогам політики заграничної. Можна се взаїмне діланє прослідити у всіх державах, а ми для приміру наведемо от хочби факт зміни внутрішньополітичної орієнтації в Пруссії, викликаний заграничними під'їями, який проявив ся в заповідженню скасування трикласового виборчого права до пруського сойму і означає ослабленє значіння пруського юнкерства, доси від десятиків літ найголовнішого представника державних пруських інтересів.

Се взаїмне діланє зглядів політики внутрішньої і заграничної не остало без впливу й на наші, українські політичні справи. Ми бажаеть вказати тут на оден з та-

ких епізодів сього взаємного діляння, який і досі не втратив для нас свого актуального значіння, а надто відбився в незвичайно прикрий спосіб на цілості української політики. Се справа т. зв. відокремлення Галичини.

Факт є, що війна принесла визволене Польщі і дала Полякам свою державу, якої армія малаб — після інтенцій сотворителів сеї держави — стати до боротьби по стороні осередних держав. Факт є далі, що одночасно з проголошенням Польщі — дня 4. листопада 1916. року — заповідено відокремлене Галичини, при чім виразно зазначено так добре в цесарських письмах як ще виразніше в оголошенні рівночасно коментарі австр. президента міністрів, що намірене усамостворення Галичини є „конечним наслідком створення сеї цової польської держави“. В те ведів нас вірити др. Кербер, котрий поставив нас перед так аргументований докопаний факт. Розбіжність наших думок з тим поглядом тут звісно й при чім.

Від того часу питання відокремлення Галичини стало було одним з найактуальніших питань внутрішньо-державної австрійської політики, а передовсім національної політики таких двох: сильних націй, якими є Німці і Поляки. Та минуло несповна пів року, як в шкереберть пішли польсько-німецькі рахунки на відокремлене Галичини. Знову зайшли події, які змінили лице заграничної політики осередних держав, що знову не могло остати без впливу на внутрішню-політичну орієнтацію тих держав. Запоручене Німцям переведене ряду їх національних постулатів, в тім числі відокремлення Галичини в дорозі цесарських патентів, виявилось неможливим. Такою самою невдачею закінчився й останній пірничий період польсько-національної політики, сконцентрований в питання відокремлення Галичини. Як у випадку події з 4. листопада, так і в останнім випадку зі сторони самого правительств причини рішень, в данім випадку некорисних для Німців і Поляків, названо виразно згадки заграничної політики.

Як бачимо, в обох випадках і в українськ і польсько-німецьк заходять точнісінька аналогія, а навіть у великій мірі спільність предмету — справа відокремлення. В однім і другім випадку розходять ся о невдачу національної політики, української зглядно польської і німецької. В однім і другім випадку представники національної політики, тут української, там польської та німецької, покладали ся в своїх рахунках на виразні заяви правительств: Українці — що з кінцем війни послідує поділ Галичини, Поляки і Німці — що Галичина буде відокремлена в дорозі розпорядку. В однім і другім випадку сила вишньої політичних елементів вийшла побідною, а національна політика Українців зглядно Поляків і Німців закінчила ся невдачею.

Цікаво розглянути, які наслідки сі аналогічні події викликали в політичній таборі всіх трьох інтересованих націй, Українців з одної і Поляків та Німців з другої сторони. Зачим від останніх.

На відомість, що не будуть сповнені правительством умови, на яких вступили до кабінету, польський і оба німецькі міністри димісіювали. Формально не будоли нічим противило ся політичній консеквенції, якби польське коло і нім. нац. Союз були прийняли до відома резигнацію своїх національних міністрів, одвічальних перед ними за становище правительств в умовленій наперед справі. Того не зробили однак ні німецький Союз ні польське коло. Так добре одна як і друга організація були свідомі сього, що діло з невдачею запоручених національних концесій не в політичній чесноті чи справності провідників, але що ся невдача спричинена елементарною силою вимог війни і заграничної політики, з котрими спорити не сила навіть сполученим силам таких двох могутих політичних представництв, як нім. Союз та польське коло. Ті організації були нагомість свідомі сього, що власне в хвилі політичної невдачі нації більше чим коли потрібна національна солідарність. Отже послідувало серед одних і других ряд серйозних дебат, а в їх результаті послідувало й вирівняне непорозуміння і скріплене солідарності та зазначене одностайності їх політики, яке виявилось в ухвалі заяв довіря для міністрів, яких й упрощено остати назад в кабінеті.

А тепер киньмо оком в зад, в той час, як наскріз, подібна криза пів року тому навістила українську політику.

Українці не мали в раді корони своїх заступників, одвічальних перед їх політичним представництвом за поступки правительств. Ані др. К. Левицький, ані п. Василько не мали причини уступати зі свого політичного становища задля почуття одвічальності за який політичний промах так само, як не було такої причини і нікому й в голову се не прийшло у відношенню до п. н. Гросса та Білінського. Оба українські провідники від довгого ряду місяців були авторизовані пок. гр. Штірком заявити репрезентованим ними українським політичним тілам, що буде сповнене українське домагання поділу Галичини і їх віри в се не дезавував ніякий незвольний акт зі сторони кабінету гр. Штірка. Вони були заскочені на рівні з усім українським загалом наглим кроком дня 4. листопада. Чого не допустив ся був за час довгих місяців гр. Штірк, від коли почало було оббивати ся об вуха польське жадає відокремлення Галичини, того доказав за перший тиждень свого пановання др. Кербер, поступивши собі надто наскріз незвольно супроти українського представництва, бо навіть не повідомив його про намірений акт перед його докопанням.

Вносячи однак свою резигнацію, оба українські політики в досадний спосіб задемонстрували проти політики кабінету д-ра Кербера, як особи стоячі на чолі української політики, даючи тим вираз почуванню усеї української нації і зазначуючи в той спосіб тяглість української політики: проти відокремлення, а за поділ Галичини. Так

оцінила воступок українських провідників більшість українського представництва і весь український загал. Натомість оден відризок українського представництва поставив себе до сеї справи в спосіб, який остало пам'ятним зразком політичної мудрости в анналах української політики в Австрії.

Отже перш за все згадана частина українського представництва не то що прийняла до відомости резигнацію свого голови, д-ра К. Левицького, але просто направила була свою політичну енергію на вибілене особи д-ра Кербера, одвічальної на кожний спосіб за акт з 4. листопада, а рядом з тим на побороване свого довголітнього голови як і співчутного з ним посла Николая Василька, закидаючи їм ні менше ні більше як — зраду національних інтересів!..

Гость Левицький, а з окрема Василько, котрий пібито навіть мав жити в приязні з покійним гр. Штірком, мовляв напевно мусіли знати про плани правительств що до відокремлення, тільки умисне нічого „нам“ не сказали. Отже: Расини їх!

За езекуцію прийняло ся „Українське Слово“ у своїх напасливих статях, які будучому історикові послужать як зразки воєнної психози, політичної гістерії.

Даремно старав ся п. Василько в своїй характеристиці графа Штірка вказати, що тут розходять ся о маневр д-ра Кербера. Не помогло ніщо й те, що міністер Гайдль, заявив таки навч президії Укр. Парл. Репрезентації, що й йому нічого не було відомо про якийсь план гр. Штірка дотно відокремлення Галичини. „Ясна річ — розумували наші домородні політики — Гайдль хоче Василька і Левицького вибілити!“..

Описана тут епізода з укр. політичного життя се одна з найприкрийших сторінок української політики в часі війни, яка так ярко відбиває ся в своїй наготі на тлі порівнянз з аналогічними подіями серед політичних груп інших націй. Коли згадаємо те закукуричене, з яким т. зв. опозиція поставила ся була до важкої в житю на-рода події, коли зважимо, що боротьба проти обох най-вишарпаних українських провідників в дальшій консеквенції потягнула за собою боротьбу проти Загальної Української Ради, однієї репрезентатки національної солідарності Українців наверх, а в ще дальшій консеквенції боротьбу проти всякої змоги зкуплення національних сил (прим. розбите справи в'язу українських нотаблів), то смутком переповняє ся серце кожного Українця, що свідомий великої хвилі, але й того, що ся велика хвиля застала — ein kleines Geschlecht. Гаврило.

Загадка українська і російська.

В останнім випуску своєї „Osteuropäische Zukunft“ її видавець др. Шупп назвав українське питання найтяжшою із загадок, видвинених теперішньою російською революцією, що розв'язати її стоїть на перешкоді цілий ряд трудностей, ділаючи явю і скрито, зверху і знизу. Сфінксом мусить видавати ся справа кождому зацікавленому чужинцеві, що властиво тільки від дуже недавнього часу став зачувати доривочно про сю нову для него національну проблему, якій нераз тільки на половину йняв віри, — щоб от аж в нинішню велику історичну хвилю одержати нагоду почути автентичний голос з самої України, що продирає ся в світ і голосить пророчисто, що Україна се не фантом, не мрія, не інтрига, але жива, вловима дійсність. Розніс ся з України голос з домаганнями національних прав й політичної волі з уст соток тисячів демонстрантів на улицах українських центрів і зі сторони представництв окремих суспільних верств і станів. Україна проговорила.

Контури української проблеми зарисували ся маркантніше — і то не лиш в очах чужого обсерватора. Відчуває се і сам український обсерватор і патріот. Бачив же він, як цілими десятиліттями енергія поневоленого українського народу марнувала ся на неплідній оборонній боротьбі проти царату; як національні домагання всіх недержавних народів Росії, а з окрема Українців підпорядковували ся, а то й зовсім відкладали ся на бік — в ім'я великої, спільної всім ворогам царату справи: як нераз найкращі сили України марно пропадали для України в морю загально російського революційного руху, серед якого тільки зовсім нерадо толерували ся змагання до національної окремішности.

Одним махом революція перевела в сім напрямі основну зміну. Успіх революції вплинув на недержавні народи в Росії в дусі піднесення свідомости окремішности їх інтересів від інтересів інших народів держави, а з окрема народа державного, московського. По упадку царату зголосила ся перша по своїй окремі прав: Україна — шмат найкращої землі російського царства, заселений масою понад 40 мільонів населення! Вже той сам факт, що Україна явю і готуєсь домагати ся своїх національних прав і політичної волі, не лиш на папері друкованим за границею і для заграниці, або шпиренім у себе дома крадькома, але на явних зборах, в промовах депутатів, навіть військових, по часописах — річ, що захоплює українське серце і приневолює до глибокої застанови чужинця. А однак при всім тім процес се ясний і зрозумілий і містить ся він в рамках природного розвитку. Українська загадка розв'язуєть ся легко.

Є друга загадка, перед розв'язку якої поставила світові рос. революція. Немов казка з 1000 і одної ночі читаєть ся — не те, що кількадесятитисячна юрба маніфестувала по вулицях Петербурга за автономією України, а те, що сі маніфестації відбурвають ся так гладко, так без заколо-

тів, що слово „подія“ не вистарчає, щоб дати правдивий вираз почуванню. Правда: адже уступив той, на чий залив урухомлювали ся тисячі пагайок і, як випало, спадали на плечі політичних демонстрантів, страйкових агітаторів або українських сепаратистів. Тільки що недавно ще царським урядом люто нищено український рух — в ім'я загально-російської національної ідеї. Ся ідея опинила ся сьогодні без куратора, а ті, що ладять ся сей уряд перебрати, ще не певні ні сили, ні влади, ні доріг. Яким усе те піде ходом? Перед нами великий знак запиту. Росія — сфінкс. Чи розв'яже сю загадку революція? Ледви! Бо-ж революція її тільки що свідомі завдала. Вона сповнила своє одно велике завдання і закінчила довголітній період боротьби проти царату. Надіяти ся, щоби іона дала й розв'язку національного питання, нема ніякого оправдання. Не найбільше тих надій і російсько-ліберальна віра в те, що в Росії, побудованій федералістично, московський елемент силою чисельности і своїх асиміляційних прикмет зможе без утиску заповнити собі те значіння, як англо-саксонська раса в межах свого впливу. Ся форма підбиття культурного недержавних націй, а з окрема Українців є зовсім не приадна а передовсім вона наскрізь не природна. Вона лише може чиселити на успіх що найбільше лише супроти народів культурно низших, на сході європейської і на всім просторі азійської Росії, природній царні для російської культурної місії. Супроти народів культурно вишніх, із західноєвропейськими нахонами, нема місця асиміляційним змаганням культурно низше стоячих Москалів. Висказ: „пошкрибай Москала, а дошкрибай ся Татарина“ — і сегодня має свій новий зміст.

Росія ладить ся вступити на дорогу експериментів, за якими бачно слідити мемо і ми австрійські Українці, бо з тими експериментами як і загалом з розвитком російських справ злучена доля наших братів на російській Україні. Ще не слідно добре, як вони зарисовують ся, і можливостей є цілий легіон. Нашій орієнтації супроти тих можливостей дав вираз на стовпцях нашої часописи у своїй онодній статі п. Василько, про котрого становище згаданий нами наперед Німець лише от що: „Провідник буковинських Українців має рацію, коли в своїм органі „Буковина“ говорить про те, що в Росії йде рівночасно кілька революцій, що до котрих тяжко рішити, котра остале найважнішою. Його напівміне до земляків, не давати віри так добре теперішнім володарям Росії як і їх евентуальним наслідникам і далі держати собі перед очима досвіді минувшини, щоби не стратити одинок слушної орієнтації ід заходою, — має сегодня прее-велике значіння“.

Вказаної орієнтації австрійські Українці ніяк не можуть стратити з перед очей. Слідячи з любовю за розвитком національного руху своїх братів на російській Україні, вони свідомі того, що тут в Австрії, серед усталених державних порядків, вони здобули певне пристановище для національного розвитку відродженої нації. На якіб пере-ходи не надбала судьба українського народу в Росії, австрійська Україна, значить Галичина і Буковина, се безпечна пристань для української культури і політичної думки, ціненя не лиш нами австрійськими Українцями, але й усіма політично свідомими елементами на російській Україні. *а. Шмидт*

Національне питання в зв'язку з війною і миром.

Щоб не було дійсною причиною теперішньої війни боротьба за ринки збуту чи бажане територіальні адо-бутків, то річ певна, що війна ся зродила ся серед фер-менту, розчиненого національним питанням, яке й серед воєнної заверюхи не переставало придавати їй ідейного підкладу. Як з одної сторони російська агітація серед бал-канських народів, як також і в Галичині, обчислена на дискредитоване Австро-Угорщини, в своїх наслідках мусіла довести до оружного конфлікту, так з другої сторони поневолені народи Росії привитали були сю війну як здавна бажану нагоду, увільнити себе від оков, в яких були вони держані в сій тюрмі народів.

Яких наслідків по війні й не надіялись, то річ ясна, а навіть, попри голосовні заяви, доказана подекуди й ділами, що в сій війні національне питання змогло ся до великого значіння і назріло до розв'язки.

Хоч центральні держави, вступаючи в сю війну не проголошували, як чинили се на всю губу держави антанту, ідеї визволення народів, то фактично і немов авто-матично побідний похід центральних держав на всілякі замешкалі недержавними племенами, рівняв ся визвольній акції. Здобута осередними державами Польща одержує політичну незалежність з руки побідних держав, нижж роз-важує ся серйозно створення незалежної Литви, в Бельгії Флямандці одержали непризнавані їм досі національні права. Але і в межах старої державної приналежності пруські Поляки одержують з уст уряду і законодавчих тіл торжественну обіцянку, що будуть знесені в їх користь дотепершні національні обмеження, а й Угорщина готова признати національні права найсильніший з немадрських народностей — Волохам.

Коли отсе по стороні осередних держав зрозуміне до національних справ зазначило ся рядом позитивних діл, то по стороні антанту, який розпочав війну перехвалкою про намірене освободжене „малих народів“, в його відповіди на поту президента З'єднених Держав теж саме національне питання піднесено до значіння рішачого чинника при грядучім мирі.

Сконстатувавши се, зовсім залишаємо на боці всю внутрішню вартість сеї заяви, диктованої англійським бажанем: проволікти війну і словами переліцитувати діла центральних держав. Та якою-б не була внутрішня вартість національної програми антанту, як небудь нещирою є вона хочби супроти такого яркого факту, що разом з тим російський уряд не лиш дав по давньому поневолені народи свого царства, але й старався на окуповану територію Галичини закинути петлю національного поневолення, то всеж таки факт, що серед змагань обох ворожих груп держав й ся група, по якій стоїть Росія, почула konieczність надати своїм змаганням закреску національного визволення, означає тим більшу перемогу національного питання.

Одним з важних здобутків теперішньої війни, се ревізія поняття нації. Практика тої політики, що попередила і супроводжала війну, веліла зревідувати поняття нації, уточнюваному з державою, і розширити його й на недержавні племена, як чинники міжнародної політики.

Було ж національне питання запальним елементом сеї війни! Коли Європа дійсно бажає, щоби після теперішньої війни запанував тривкий мир, то мусить вона подбати о те, щоби в терену взаїмних відносин між державами по змозі усунути експлозивні елементи, в першій ряді відобрано вибухову силу національним непорозумінням. Переведене сего в формі усамостійнення етнографічних одиниць як державних індивідуальностей лежить поза границями можливості не лиш з причин географічних. І з причин господарських, культурних і чисто політичних се рішучо далеко не все відповідає інтересам і бажанням поодиноких народів чи його частин. Погляд на більшовартність національних держав, який опановував минуле століття, не видержав критики супроти новішого погляду, що велика культурно-політична

жови антанту, видвигаючи на чолі своєї воєнної політики принцип національної свободи, вістре своєї мови звернули власне проти Австрії. Се тим більша іронія, що по стороні антанту стоїть Росія, яка не то що є класичною країною національної неволі недержавних націй, але й — не змінє тут справи форма правління, автократична чи демократична — загалом позбавлена елементів, якіб могли направити її в напрямі переміни на державу національностей.

Коли Австрія вже в своїм заложенні була державою складовою (ділочною) габсбурзької краї: Чехія, Угорщина, то Росія, яка вийшла з московського національного пня, заборбувавши чужоплеменні фінські племена, положила в основу свого державного існування принцип національностей. Коли приміром Німеччина, як дійсно національна держава, бережучи чистоти сего принципу устами всіх своїх найкращих державних ідеологів, береже його і в тім розумінні, що всякий приріст нових територій з чужим етнографічним населенням вважає шкідливим, то російська державна політика йде до того, щоби поглинути як найбільше земель з чужими племенами без розбору. Впливом сеї тенденції є сконструована московською політикою і бережена московськими державними теоретиками, також ліберальними, ідея „русської“ нації у вузлі і ширшій розумінні (нація великоруська і триєдиносурська), але й ще далі ідуча ідея російського моря із славянськими допливами.

Коли отже принцип національної рівноправності є австрійською рацією стану і його переведенню в життя без решти не стоїть на перепоні сила протиділяння загроженої державної нації, якої тут нема, то переведене в життя національного принципу в Росії, се велике революційне діло. Се діло усунення московського племені із становища державної нації, на якій воно держить ся передовсім дог-

його в діло, се значить перевести в діло те, що австрійська державна думка признала найкращою основою існування і розвитку різно-національної держави. Се перевести в діло те, чим сильна ідейно австрійська державна думка, чим сильна ідейно австрійська державна думка, чим сильна ся національно мішана держава, яка є в можливості ся реформу на собі перевести і перенести. Державний організм Австрії від десятиків літ з добрим успіхом травить записану йому домашніми лікарями національну медицину, яка з чоловіка, прозиваного нашими коротковорими противниками „недужим“, зробила зелізного лицаря, яким він виявив себе в теперішній війні.

Тож найкращою відповіддю на національну рецепту антанту могла бути ві сторони Австрії от яка: Лікарю, ісціль наперед самого себе! Але сего мало. Раз національна справа виринула в тім розмірі, що лагодить ся стати осередною точкою мира, то осередні держави повинні прикласти своїх заходів до того, щоби принцип національного самоозначення найшов рівне пристосоване у всій Європі. Ми вже згадали, що оружні успіхи осередних держав були побідним походом національної ідеї. Відомо річ, що принцип національної автономії відповідає животному інтересови австрійської держави і що — зпоміж всіх держав Європи — він може бути переведений в життя не лиш тут по лінії найменшого опору, але — як слушно зауважає німецький професор — повинен знайти пристосоване в угорській половині монархії. Необчислимий в наслідках інтерес осередних держав, згідний з інтересом всіх дійсних прихильників тривкого мира лежить в тім, щоби принцип національного самоозначення, проголошений крикливо антантом найшов пристосоване власне і серед держав сеї політичної спілки, а передовсім серед народів російської держави, сего велита-народожерця, і був заборучений сторожами будучої європейської рівноваги.

У. С. Стрільці в присутності Е. В. пруського принца Оскара вправляють ся в стріляння під надзором полковника Гр. Коссака.

місія припала в участь власне тим державам, національно мішаним, котрі аґують перетворити ся в тип держав національних, знеутралізованих під національним оглядом через признає рівних прав і рівної участі в користях державної приналежності всім народам, заселяючим дотичну державу.

З поміж воюючих європейських держав дві ворожі держави становлять тип національно мішаних держав: Австрія й Росія.

Як не узгаднувати Швайцарії, на котрій найкраще ілюструють ся благодатні наслідки рівноправності її народів, якої устрій є однак вислідом спеціальних умов її повстання, то зпоміж всіх великих і малих європейських держав Австрія є першою, що вступила на шлях перетворення з національно мішаної держави на державу національностей. В справедливості для народів пізнамо будучість і силу австрійської держави, без чого основний державний закон про рівноправність австрійських народів ніколи не був би побачив денного світла. Правда, що гарна думка, увіковічена тим державним законом, в практиці політичного життя нераз викривлялась під напором потреб дня, правда, що до поділу державним добром допущено не всі народи в однаковій мірі. Але факт остає фактом неоспоримим, що в напрямі розбірки національного питання в теорії і пристосованні теорії до практичного життя і в законодавстві Австрія займає становище піонера. Якби не були переходи судби поодиноких народів сеї держави, то річ певна, що принцип національної рівноправності австрійських народів ніколи не пішов тут в забуте. Не пішов він в забуте також супроти Українців, а сам факт, що історію Галичини від часу її приналежності до Австрії переплітає ряд невиконаних ніколи постанов і рішень про поділ і відокремлене сего краю, свідчить лише про боротьбу сего принципу із зовнішніми впливами, ділаючими нераз наперекір сій непохитній правді, сконстатованій рядом найкращих теоретиків австрійської державності, що сила Австрії лежить в переведенню в життя признаної принципіально рівноправності народів. Сильною вірою в живучість сеї правди проняті передовсім австрійські Українці, котрі як і не один інший народ Австрії могли одержати змогу національного розвитку лише в тій державі, котра не може мати інтересу в тім, щоби котрий з її народів був згладжений з лица землі, до чого спрямована державна і національна політика її північної сусідки, Росії.

Глухою іронією являєть ся через те факт, що дер-

мою про „єдинство руського народу“, се знівечене самої сеї догми, се ограничене пануючої тепер московської нації до самовдоволення своїх культурних і економічних потреб, без примусу складати ся иньшим племенам на силу і культуру пануючої нації. Се в дальшій консеквенції створене иньших, добровільних аттракційних центрів, зруйноване панславистичного ідейного будинку і на кожний спосіб покладене забори розмахови російського велита на захід. Се врешті спосіб утривалення мира і розвязки східно-європейського питання в дорозі природної еволюції, що лежить не лиш в інтересі центральних держав, але на дальшу мету й в ліпше зрозумілім інтересі й наших ворогів на дальшій Заході.

В лютовім видуску „Neue Rundschau“ вискажує берлінський соціал-економічний теоретик др. Ф. Оппенгаймер погляд, що принцип національного самоозначення дозрів до того, щоби пристосувати його до уладнення європейських відносин, в чім уґрунтує він можливість дійти до скорого, тривкого мира. Прилучаючись до його погляду вискажує проф. др. Файльбоґен в статі „Zur Autonomie der Nationen“, поміщеній в „Internationale Rundschau“ свій погляд, наводячи до згаданого нами національної програми антанту в отих словах: „Нехай буде, що антант, називаючи в своїй відповіді на ноту президента З'єдинених держав „освободжене“ австро-угорських народностей одним з услівій мира, могла мати на думці їх відірване від надунайської монархії, то однак можна напевно міркувати, що, коли ніщо иньше не стане на перепоні, антант в інтересі мира буде готов задоволити ся забезпеченням автономії для всіх націй австро-угорської держави“.

Нам ніяк прилучити ся до погляду вченого професора без деяких передислок. Нехай те буде правдою, що держави антанту під напором знаменитих оружних успіхів осередних держав перестали себе дурити можливістю розторощення Австрії. То натомість присвоєно собі уряд куратора малих і великих народів, а з окрема народів австрійських, сею групою держав, по котрій стоїть Росія, се брехня, яка має вигляди, остати найбільшою брехнею нашого століття. Бо-ж власне Австрія є якраз сею державою, котра, признавши рівноправність своїм народам, вказала иньшим державам дорогу, по якій може стати полагодженням національне питання не лиш по сей, але й по той бік стрілецьких окопів. Клич національного самоозначення в устах антантського політика, сеж негов лише слабкий відгомін австрійських основних законів, а перевести

Національні змагання російських Українців.

На тлі загально-російської революції національні змагання Українців спалахнули полум'ям. Після упадку царату, коли стало вільно промовити всім тим, що доси „мовчали на всіх язиках“, Українці проговорили чи не перші і чи не найголосійше і найвиразнійше. Подаємо нижче низку відомостей про національний рух на Україні, як він виявив себе від днів революції, за російськими, українськими та німецькими голосами:

Центром українського руху, як і в мирні часи, являєть ся й тепер природно Київ. З Києва-ж приходить важна відомість, що тамошні українські організації після доконаного перевороту поспішили з'організувати ся в одну центральну організацію, названу Центральною Радою. Центральна Рада виступила з ініціативою оживлення національного руху також і на провінції. Іж заходами основано Український Національний Фонд.

Для спільної організації українських кооперативних товариств утворено в Києві Центральний кооперативний комітет, який порішив видавати щоденної кооперативної соціально-політичної часописи як органу комітету і в цілях висвітлення потреб селян п. з. „Народна Воля“.

На місце застановленого з початком війни щоденника „Рада“ став тепер появляти ся новий щоденник „Нова Рада“.

Головна Українська Студентська Рада міста Києва рішила на половину цвітня ст. ст. скликати Український Студентський З'їзд з усіх міст з України і з поза України.

Православне духовенство міста Києва рішило на своїх зборах, відбутих під проводом чернігівського єпископа Никодима вислати своїх представників до української Центральної Ради.

На засіданні київського Губернського Земського Зібрання збільшено склад земської управи новими членами: від селянського населення губернії, від робітництва, кооператив, третього елементу і польських організацій. Вибрані чотири Українці і Поляк-українофіл Й. Волошиновський, відомий видавець доброї популярної часописи в укр. мові „Світлова Зірниця“.

На однім із своїх засідань сев. Губернське Земське Зібрання вислало привітну телеграму проф. Грушевському.

В київській університеті містять ся штаб української міліції, яка перебрала охорону Либівської дільниці.

На внесеніє радного Ярошевського рішила Київська міська Дума завести в школі ім. Грушевського науку в українській мові.

В київській тимчасовій комітеті в справах друку, якого головою був відомий проф. Фльорінський, порішено перевести ревізію новоіменованому комісареві для справ друку Сергію Єфремову, відомому українському публіцистові, і ще другому.

В Києві зорганізовано „Товариство розповсюдження шкільної освіти на Україні“.

Приходять також відомості про нові фахові і станові українські організації, в тім числі організації техніків, інженерів, артистів і т. д.

Довідуюмо ся також, що українські закладники з Галичини і Буковини, що є в Києві, передали голові міністрів меморіал з представленням всіх обставин, як їх вивезено, з просьбою о полегшу.

З Одеси повідомляють, що тамешні українські збори заявили ся за утворення української демократичної республіки. Рішено оснувати Національний Фонд і скликати Національний Конгрес. По повітах організують ся повітові національні Ради.

В Харкові заявили ся українські збори за автономією України. Далі домагано ся сучасового заведення української мови в школі і суді.

В Полтаві відбув ся ряд зборів, на яких порішено домагати ся привернення політичних прав українському народові.

В Хвастові став початком міліції бувший посол до Думи і член укр. фракції в другій Думі, Нечитайло.

В Петербурзі відбула ся дня 25. марта величезна демонстрація. Ранком відбула ся в Казанськ Собрі пахиха до Шевченку, під час котрої протестували Орнецький говорив про здійснені ідеалів поета-мученика за народну волю. Після пахихи 20.000 товпа народа, в тім числі кілька полків прибічної гвардії колишнього царя подала ся до будинку Думи, де маніфестантів повитав представник Виконавчого Комітету Ради робітн. депутатів Соколов, заявляючи, що комітет признає жадання української демократії.

Заява петроградського відділу Союзу українських поступовців.

„День“ з дня 9/22. марта друкує осью заяву:

Ми, члени петроградського відділу Союзу українських поступовців, глибоко переконані, що втворені державним переворотом нові правові умови особистого і збирного життя повинні забезпечити порішення тих завдань, котрі ставлять собі національний рух, в з'єдненні з демократичними силами цілої країни.

Проголошені як провідні державні основи гасла політичних свобод дають певність, що безповоротно пішли в минуле всі національні обмеження, які так ревно прикладали до українського народу за старого режиму і які так широко він використував в боротьбі з українським рухом в обставинах воєнного часу; що українські суспільні, культурні і політичні організації дістануть тепер можливість діяльності без перешкоди: що українському слову в устній і писемній формі забезпечене право громадянства в культурнім, громадянським і політичним життю українського народу; що зокрема ті Українці, які відбувають воєну службу, при відбуванню її не тільки не будуть обмежені в щоденнім користанні з рідної мови, але що ся мова буде допущена і в тих випадках, де се допоможе об'єктивному і успішнішому відбуванню служби; що при іменованню урядників для адміністрації в українських губерніях правительством виходити-ме від необхідної умови близького знайомства з краєм, побутовими умовами і мовою його населення; що при амністії по політичним і релігійним справам негайно одержать волю всі Українці, які потерпіли за свої національно-політичні і релігійні переконання; що зі скасуванням віроісповідних обмежень будуть мати волю віроісповідання штундисти й інші сектанти на Україні, а також визнають греко-католицької (уніатської) віри; що обявлена свобода страйків буде початком справедливого порішення робітничого питання, а між иншим забезпечить оборону своїх інтересів найчисленніший на Україні клас сільсько-господарських робітників, яких старий режим поставив в зовсім неправне положення окремим законом (26. цвітня 1916 р.) проти страйків сільських робітників.

Вкінці ми думаємо, що скликання установчих зборів, яке має відбутися в найближшій будучині, поставити на денний порядок питань про здійснені основного домагання нашої програми — привернення національно-територіальної автономії України в зв'язку з загальною перебудовою Росії на основах федеративного устрою.

Тільки серед таких умов можливе зовсім вірне і відповідне інтересам нашого народу порішення важливіших для нього економічних і соціальних питань, а в першій мірі земельного питання.

Висловлюючи повне задоволення з заяви тимчасового правительтва, що воно зовсім не думає користуватися воєнними обставинами для якоїсь будь-якої провокації в справі здійсненія намічених реформ, ми дожидаємо як найшвидшого здійснення тих з них, переведення яких в життя не вимагає довгого часу. З окрема невідложним і негайно необхідним для населення України ми вважаємо здійснені оських домагань:

заведення в народних школах українських губерній рідної мови населення як найвідповіднішого способу культурного і економічного підйому народних мас, а разом з тим і розвитку їх громадянсько-політичної свідомості;

допущення української мови в існуючій на території України середній школі — в тім числі в школі для підготовки народних учителів, — заведення нових шкіл, одного і другого типу з українською викладавкою мовою і негайної організації спеціальних курсів для учителів української народної школи;

аж до всестороннього примінення висшої школи на Україні до потреб корінного українського населення, допущення викладів в українській мові і закладання українських

курсів в тих російських висших школах, де сього домагати муть ся слухачі і покажуть ся необхідним складови професорів;

допущення української мови до практики судових адміністраційних і церковних інституцій українських губерній в зносинах з місцевим населенням;

незалежно від того, в цілі привернення грубо потоптаного старим режимом загально людського і міжнародного права необхідно:

негайно привернути в занятях російськими військами частях Галичини і Буковини весь устрій місцевого політичного і громадянського життя і ті національні права, які мало перед війною місцеве українське населення;

негайно освободити з арешту і вернути з заслання всіх галицьких і буковинських Українців, які підпали жорстоким переслідуванням виключно з причини ненависті старого правительтва до національної української культури, а між ними голову галицької уніатської церкви, митрополита графа Андрія Шеніцького.

Князь Львов про українські домагання.

В газеті „День“ ч. 14 з дня 21. марта (3. цвітня) знаходимо обширне справозданє з прийняття депутатів Українців у князя Львова. Читаємо там:

„Дня 17. (30.) марта президент міністрів князь Львов прийняв українську депутацію в складі представників петроградських груп Союзу українських поступовців, українського студентства Петрограді і зорганізованих українських салдатів і робітників. Делегати А. Лотоцький, М. Корчинський, М. Савінський, студ. Чечель і члени Ради салдатських і робітничих депутатів Гайдар і Лобода вложили перед президентом міністрів ті домагання, здійснені яких не потребує відкладати ся до скликання установчих зборів, а які обширно були вложені у врученні президентови міністрів пропам'ятнім письмі.

Сі домагання є такі:

Призначення в українські губернії на всі адміністративні становища осіб, котрі були-б знайомі з краєм і мовою місцевого населення.

Призначення на губернських комісарів Українців; призначення при тимчасовім правительстві особного комісара для українських справ.

По окремим відділам державної управи делегація поставила такі домагання:

По міністерству справедливості — найскорше наведене уживання всіх судових інституцій української мови в усіх випадках зносин з місцевим населенням.

По міністерству просвіти — заведення української мови в народних школах і допущення української мови в середній науковій заведенні, української учительських шкіл і засноване нових з програмами, приладженнями до місцевих потреб; аж до остаточного і всестороннього приладження висшої школи на Україні до потреб місцевого населення заведення у висших наукових закладах українських курсів і кафедр, а в першу чергу в київській університеті, а також в усіх висших наукових закладах, де зажадають того ученики і їм знайдуть ся відповідні професори; організація підчас літніх фєрій коротких курсів для підготовки народних учителів для українських шкіл і чим скоршого призначення необхідних кредитів до розпорядимости київського Українського Товариства, що об'єднує всі українські наукові організації, та до розпорядимости петроградського Добродійного Товариства для видання загально корисних і дешевих книг.

З компетенції духовної управи — про видані пояснення, що духовенство не може бути тепер переслідуване за уживання української мови в проповіді та про найскорше усунення церковної православної адміністрації в Галичині, яка незаконно захватила там в свої руки власть, і про привернення прав грекоуніатській церкві.

Незалежно від сього, в цілі привернення брутально нарушеного старим режимом загально-людського і міжнародного права, депутація домагала ся, щоб негайно відновлено в окупованих російськими військами областях Галичини і Буковини цілий уклад місцевого політичного і громадського життя і привернено національні права, які мало перед війною місцеве українське населення; повернення з заслання і увільнення з під арешту всіх галицьких і буковинських Українців, які попили під переслідування виключно для того, що старе правительтво з ненавистю відносилося до української культури.

Президент міністрів заявив депутації, що у правительтва нема ніяких принципіальних роаходжень з тими домаганнями, які Українці предложили, і що правительтво потребує лише вказівок, поміч і співділання українських громадських сил при заспокоєнні і здійсненні тих домагань.

Наслідком сеї авдієнції у президента міністрів негайно сформувала ся дня 19. марта (1. цвітня) „Українська Національна Рада“ у Петрограді. В склад Ради увійшли представники всіх політичних, громадських і культурно просвітних українських організацій Петрограду, а саме: від двох груп Союзу українських поступовців, від укр. соц. демократичної партії, від укр. револ. комітету, від укр. фракції Ради робітників і солдатських депутатів, від укр. зорганізованого студентства, укр. робітників, Товариства „Громада“, Тов. ім. Шевченка, Добродійного Товариства, Укр. літературно артистичного Товариства і Укр. Пресового Бюро. В члени вибраного Радю

виконуючого комітету увійшли такі особи: А. Лотоцький як предсідатель, М. Корчинський товариш предсідателя; глени: Славінський, І. Г. Голосєвич; заступники: І. Зайцер і Ф. Слюсаренко. „Українська Національна Рада“ відразу навязала зносини з центральними українськими організаціями в Києві.

* * *

„Русское Слово“ ч. 63. з дня 19. марта (1. цвітня) приносить велике справозданє з розмови, яку російський президент міністрів князь Т. Е. Львов мав про сучасний стан справ у Росії з представниками петроградського „Бюро печати“. Говорячи про рівність усіх національностей, князь Т. Е. Львов згадав між иньшими також про українську справу. До ічня часті його розмови така:

„Про громадянську рівність усіх національностей я вже сказав. Здійснені її — справа не багатьох днів. Тимчасове правительтво відносить ся з повним співчуттям до культурного й національного самоозначення народностей Росії. В особі міністра народної просвіти воно пішло вже на зустрічу змаганням українського населення що до викладу в народній школі в рідній мові. Сей крок не останеть ся одиничним.

„Що тикаєть ся питання про місцеву автономію, то се, як і инші питання будучого державного ладу — справа установчих зборів (конституанти). Тимчасове правительтво не уважає себе в праві наперед переводити рішення такого роду.

Українська мова в школах рос. України.

Розпорядком рос. міністерства просвіти постановляється ся: 1. Завести науку українською мовою в народних школах, при забезпеченні прав національних меншостей, при чім російська мова остає обовязковим предметом науки від другого року науки; 2. в учительських семінаріях і інституціях України завести науку української мови, літератури, історії й географії; 3. в висших наукових заведеннях завести катедри укр. мови, літератури, теорії й права. (Про середні школи в розпорядку міністерства нема мови і рос. Українці підносять проти того, як доносить „Київ. Мысль“, протест).

Слідча комісія для розсліду злочинів російської адміністрації в Галичині й Буковині.

Петроградський „День“ пише: В числі найтяжких злочинів опрокинутого режиму, здаєть ся, призабуто поки що ще про одну шайку політичних мародерів, яка під проводом гр. Вобринського і еп. Евлогія хлинула у слід за побідоносною нашою армією у Галичину і Буковину, граблячи і унітаючи місцеве населення. Краска стижу заливає лице всякого чесного Росіянина при читанню навіть сеї мінімальної часті подвигів сеї шайки, яка проникла у пресу крізь перепони цензури. Треба негайно з'організувати спеціальну слідчу комісію, яка на місці, у занятих нині нашими військами частях Галичини і Буковини, а описавши і в решті їх, розслідила би всі зроблені сею шайкою злочини, приймала би скарги від потерпілих осіб, обчислила би страти й сформулувала обвинення. Покарання винуватців повинно бути прикладне і строге, тому, щоби рішкіше відгородити російське імя від тих недостойних синів Росії, які зухвало винесли на позорище всього світа, за межі вітчизни, ті методи самоволі, насильства і несправедливості, які вони без перепон практикували внутрі краю серед вимушеної мовчанки його. („Діло“.)

Воєнні події в послідних двох тижнях.

Від 9. цвітня зачала ся на західнім фронті велика битва, одна з найбільших в цілій світовій історії. Найперше вдарили Англіяці в північній часті на німецькі лінії а поступили серед величезних втрат дещо вперед; та сей зиск землі не стоїть в ніяким відношенню до потерпілих втрат. Від 16. цвітня перейшли до сильного наступу також Французи, і то в полудневій часті західного фронту. По найсильнішій канонаді, яка тревала цілих десять днів, Французи вдарили на німецькі становища з тим заміром, щоб проломити їх і вигнати Німців з всієї обсадженої області і з Бельгії. Однак Німці ударили їх пляни і вороги не осягнули доси майже ніякого замітного зиску а за те понесли великі жертви, так що ледво чи зможуть продовжати свої напруження. Вої ще не закінчили ся і йдуть що день далі і годі їм добачити кінця. Вороги зачали сей величезний наступ, до которого приготували ся від осені, з великими надіями на перемогу, однак із звіту німецького генерального штабу довідуємо ся, що надії ворогів не сповнили ся, що всі їх зусилля даремні і не мають виглядів на удалість. Німці поставили там залізний мур, котрий боронять мов льви, і о той живий мур залізних мужів розбіють ся всі зусилля ворогів. В сих боях уживають Англіяці і Французи своїх нових панцирних самоходів, званих „танк“. У нас вони мало кому будуть знані, бо доси ми не чули нічого о таких орудях, щоб його уживано також на наших фронтах. Сі самоходи є в приблизенню 7 метрів довгі, 2 метри високі і 3 метри широкі. Після роду озброєння розрізняємо два різні роди: так звані самчки з двома легкими гарматами, які приміщені в вежах з боків і з двома машинно-

ними карабінами, які лежать на гарматах і котрі можуть стріляти тільки тоді, коли гармати мовчать; другий рід: се так звані самці з п'ятьма машинними карабінами — по два на кожній бічній стороні; а один на передній стороні воза. Залога воза складає ся з одного офіцера, одного візника і шістьох мужів. Віз порушає ся за допомогою сильного мотора, якого хоронить сталевий огортка. Панцир грубий яких $\frac{3}{4}$ цалів. Сі вози порушають ся з шкорою чоловіка, що їде поволи, отже три до п'ять кілометрів на годину. Вороги заповідали собі з сих возів дуже багато, однак в дійсности показало ся, що вони майже до нічого не придатні, бо одного одного дня Німці знищили 26 таких возів, які не можуть встояти ся навіть проти полевой артилерії.

Мимохіть насуваєсь нам питане, чому Французи і Англії не чекали, щоб вдарити в догідній хвилі на осередні держави зі всіх боків, аби в такий спосіб їх розгромити. Таж ми вже два роки чуємо все одно й те саме, іменно, що прийде час, тобто весна, і тоді значе ся великий одностайний наступ на всіх фронтах. Та до того не прийшло і мабуть вже й не прийде. Щож спонукало ворогів, перевести наступ вже тепер? Після осудів ріжних військових знавців, головюо нейтральних країв, причини ті ось які: Найпершою і найважнішою се революція в Росії, яка покінчилась доси побідою революціонерів. Отже з огляду на те, що Англія і Франція бояли ся, що теперішнє російське правління моглоб увійти в широкі переговори з осередними державами, вороги хотіли показати російському народови якісь здобутки, аби в сей спосіб держати його при воєнній настрою; тому зачато також агітацію, що пібито осередні держави мають замір, мішати ся в внутрішні відносини Росії, щоб привернути назад давній лад; розумієть ся само собою, що се брехня, бо наше і німецьке правительство заявило виразно, що не будуть мішати ся в внутрішні справи Росії і хотять жити з російським народом в мирі. Друга не менше важна причина се наслідки війни підводними човнами. З дотепер оголошених звітів довідуємо ся, що підводні судна затопили вже більш як два мільйони тон корабельного простору ворогів і нейтральних, так що Англії ледви чи зможуть продовжати війну в дотеперішнім обсягу. Тому вони хотять привести до якогось рішення. Нині ще ревує гармати, однак там на заході веде ся бій о мир; бо коли вороги пізнають, що даремні їх зусилля і що не можуть побідити наших союзників, тоді і народи в їх краях, що також вижидають нетерпеливо хвилі миру, спам'ятають ся і зажадають від своїх правительств рішучо, аби вже раз закінчили ту страшну різню. Перші кроки вже зробили російські робітники, котрі домагають ся миру без завойовань і відшкодовань; за ними підуть мабуть також їх товариші з всіх сполучених ворожих країв. Сподіймо ся, що вороги нарозумлять ся.

(І. К.)

Сильні „переконанем“, а слабкі одвічальністю.

(Напасти „Українського Слова“.)

Відень, дня 25. цвітня 1917. До Президії української парламентарної Репрезентації з Галичини, на руки Високоповажаного Пана Голови Юліана Романчука у Відні. Палата послів.

Високоповажаний Пана Голово! „Українське Слово“ з дня 15. лютого с. р. помістило справоздане про перебіг засідань Української парламентарної Репрезентації з 8. і 9. лютого. Навязуючи до сего справоздання, автор справоздання виступив проти мене з полемікою, відповідаючи товові і напрямкові сего часопису, в якій між иншим каже: „Завважимо від себе, що безсоромність п. Василька тим більша, що він-же через рік вживав „печетки“ з написом „Укр. Парл. Репрезентації“ і нею підписував свої писма і квіти, хоч такої організації тоді не було“. Як одвічальний редактор часопису „Українське Слово“ виступає приналежний до Вашого Клубу посол до державної Ради др. Сидір Голубович. Я міг справедливо заключати, що він є автором сего статі, тим більше, що мені вже перед тим доносено, що він виступав з подібними висказами про мене в Українським Народним Комітеті у Львові, а дальше й з огляду на те, що згадана стаття містить деталі з Вашого клубового засідання, про які мав можливість знати лиш член Клубу. На кожний спосіб міг я справедливо припускати, що серйозний політик, коли перебрав відвічальність за часопис, є свідомий відвічальності за часопис і публікацію статі політичного характеру і тоді, коли він сам не є її автором, і що з тої консеквенції візьме на себе за неї відвічальність. Закид зроблений мені в згаданій статі перед читачами „Українського Слова“ є на стільки важкий, що я мусів дати п. Голубовичеві нагоду скріпшити його доказами. З тої причини виїс я проти товариша по посольству п. Голубовича до компетентного карного Суду у Львові позов слідуючого змісту: „На основі фальшивих, фантазуваних і перекручених фактів обвиняєть ся посла Василька, що він послугував ся фальшивою печаткою неіснуючої організації і нею підписував писма і квіти, отже допустив ся обману; що найменше є ті твердження того рода, що можуть посла Василька понизити в публічній оруді і обвинити його в довершуваню означених нечесних і неморальних вчинків. Через се ставити посла Николай Василько через свого легітимованого заступника-адвоката, надрадника краєвого Суду Володимира Ясеницького-внесене: „Щоби ц. к. Суд потягнув д-ра Голубовича Сидора, як

видавця і відвічального редактора часопису „Українське Слово“ у Львові до відвічальности за провини, випливаючі з §§ 487, 488 і 493 зак. карного і зарядив в сім напрямі потрібні вступні дохдження“. Дня 12. марта 1917. переслухано дійсно д-ра Голубовича в карнім Суді як обжалованого, при чім зізнав він до протоколу що слідує: „Др. Сидір Голубович. 12/III. 17. Пр. 1/17 ад рем:

До вини не почуваю ся. Вправді підписую яко відвічальний редактор „Українське Слово“, однак редакцією я ніколи не займав ся, артикулів жадних до поміщення не приймав і не знаю, хто є автором інкримінованого артикулу. Редакцією займає ся п. Стефан Чарнецький. Др. Голубович, в. р.“ На такий лад отже член Вашого клубу, товариш посол др. Сидір Голубович не вважаючи на те, що з наведеними обвинувачуваннями проти мене виступав частійше, що правда лише в довірочнім політичнім кружку, отже в спосіб тяжко вловимий для мене для судового зужиткованя — цофнув ся в хвилі, як я дав йому нагоду навести в Суді доказ на узасаднене його клевет, при чім покористував ся средством недостойним чоловіка честі і посла, а то скоротивши ся за параван редактора-фігуранта. Для мене доволі тої сатисфакції, що др. Голубович не важить ся поносити відвічальности за зміст сего статі. Задля того я завернув мою жалобу із слідуючим узасадненем: „З огляду на заяву д-ра Голубовича, котрий відіпрає ся відвічальности за статю, я жалобу завертаю. На основі сказаного тут зможе собі український загаль виробити справедливий осуд про те, якою етикою кермує ся п. посол Голубович в своїм політичнім виступі і як треба оцінювати сего відвічальність, яку він собі несе на собі за видаваню ним часопису „Українське Слово“. А що таке поступоване клубового члена варте того, щоби стало відомим стоварішенню парламентарних заступників, до якого він належить, то я подаю се Вам, Найшановніший Пана Голово, до відома, висказуючи Вам при тім рівночасно мій глибокий жал, що Ви, своїм, цілою українською нацією признаним, правим і чистим та глибокою повагою пронятим характером мусите ослонювати перед українським загальом вчинки таких клубових товаришів і такої преси. З огляду на те, що автор статі — як зразу зазначено — був докладно поінформований про події в Вашім клубі, не підлягає ніякому сумнівови, що в разі, колиб оправдане д-ра Голубовича, що він не є автором статі, відповідало дійсности (?) — инший член Вашого Клубу є автором сего статі. Отсим взиваю сего члена Клубу, повторити сї закиди ще раз публічно з повним підписом, щоби я міг в судовій дорозі дати йому нагоду сї закиди доказати. Поки се не стане ся, кожний, хто повторить сї згадані твердження, є клеветником і я певен сього, що Ви, Високоповажаний Пана Голово, не осталиб ні один день на чолі клубу, колиб знали, що між членами Вашого Клубу находить ся такий клеветник! Прийміть, Високоповажаний Пана Голово, вираз сердечного товариського поважання і незмінної найбільшої до Вас пошани, з якою остаю

Микола Василько в. р.

Письмо Української Боевої Управи до посла Н. Василька.

До високоповажаного Пана Николая Василька президента Українського Буковинського Клубу у Відні.

Відень, дня 18. цвітня 1915.

Підписана Укр. Боева Управа ухвалила на своїм засіданю з дня 28. марта 1917 р. висказати Вам свою щирю подяку за десять тисяч корон, які зволили Ви ласкаво переслати до її розпорядчости на уряджене стрілецької вистави у Відні.

Рівночасно висказує Укр. Боева Управа Вам, Високоповажаний Пана Президенте, подяку за дотеперішні старання для Українських Січових Стрільців.

За Українську Боеву Управу:

Володимир Темницький, Др. Кирило Трильовський
секретар голова.

„ДІЛО“ містить ряд передруків з клівської „Нової Ради“. Між иншим находимо там опис руїни національної культури української в занятій російськими військами Галичини. Автор пише, що пильною рукою стерті всякі ознаки національного життя. Всі українські написи знищено. Читальні „Просвіти“ покасовано, позамикано щадничі товариства, по українських церквах розтаборюють ся московські попи. „А стихія національна — каже автор — дуже сильна. Селянські люди, ті нечисленні сільські учителі, парохі, інтелігенти українські — все щиро переняте окремішністю своєї національної вдачі і можна раз по раз замітити, що не та стихія змінюєть ся під впливом „приїдаків“, а жовіри привичають ся до мови й звичаїв українського селянства. — Хамелеонами виявили себе також місцеві жиївські і польські буржуазійні круги“. Автор набирає з розмов з представниками селянства надії, що як дати населенню волю, „забує знов культурне життя і родючий ґрунт національної свідомости прислужить ся в сильній мірі нашому відродженю“.

НОВИНКИ.

Посол Николай Василько у міністра загр. справ і шефа генерального штабу. Посол Николай Василько, який вже майже цілковито прийшов до здоров'я, мав останного четверга 26. с. м. дощу конференцію з міністром заграничних справ графом Черніном. — Слідуючого дня удав ся п. Василько до Бадену, де був прийнятий на аудієнції у шефа генерального штабу барона Арца фон Штраусенбург.

Австро-угорським міністром війни на місце уступившого генерала барона Кробатіна, котрому повірено лише важне військове завдане, став іменований генерал Штегер-Штайн фон Штайнштетен. У війні з Італією він теперішній міністер війни корпус над Сочею і удержав свої становища в багатьох битвах. З високим степенем обізнання з воєнною наукою лучить новий міністер багатий практичний досвід.

Фонд ім. митр. Андрея ір. Шептицького для укр. сиріт. Для вшанованя прибуваючого з заслани митрополита ір. Шептицького комітет з найвизначніших галицьких українських личностей приступив до основаня інституції для українських сиріт. На зазив комітету до збираня складок відозвав ся — як довідуємо ся з „Діла“ — між першими пос. Николай Василько, жертвуючи на згаданий фонд 1.000 корон.

Великодний привіт послови Василькови. З нагоди великодних свят одержав посол Василько від українських корпорацій і приватних личностей низку гратуляційних писем з бажанем скорого подужання. Наведемо кілька замітніших змістом:

Поклін буковинських послів. Найдорожший Пана Президенте! Серед сего тяжкого, кровавого змаганя народів є сегорічний Великдень помімо численного горя, яке стрінуло українство і нашу дорогу вітчизну, для нас Українців все-ж таки великим святом радости, дякуючи тому, що маємо в сім часі в Твоїй особі провідника з такими визначними прикметами, і що Боже Провидіння додало Тобі сил, пережити щасливо одну і другу недугу, щоби з випробованою жертволюбністю і преданністю віддати ся дальшій праці в користь України і нашої нещасної вітчизни. Сотки тисячів тих, котрим Ти поспішив помічу в сім тяжким часі, в котрім поміч найбільш нечуча, жадають Тобі згідно з нами з нагоди Великодня найскоршого, цілковитого виздоровлення і подужання. Нехай сповнить ся Твоє невтомне стремління і Твої щирі заходи в напрямі як найскоршого сповнення українських желань і нехай історія Тобі, як славному провідникови України, забезпечує заслужене почесне місце на вічні часи. Союз українських послів парламентарних і соймових з Буковини Бурачинський, Драчинський, Іваніцький, Лукашевич, Осадєць Пігуляк, Попович, Семака, Спинул.

Бажаю Високоповажаному Панови Президентови по змозі Веселих Свят і скорого та цілковитого подужання. З найглубшим поважанем др. Кирило Трильовський. З поміж круга зібраних около великодний паски сиріт засилає найщиріші бажання від учеників і учительського збору токарьської школи в Оберголібруні — Вагнер.

В імені українських товаришів — учасників офіцерської школи в Єгерндорфі — просить найрештійшого свого заступника прийняти щирий Великодний привіт і бажання скорого виздоровлення — Соневицький, Чайка, Леницький.

Запомоговий комітет для буковинських виселенців в Берні шле своєму високоповажаному великому добродієві і президентови щирісердечний привіт з нагоди великодних свят. Др. П. Клим, Грейф.

Споვნеня Ваших найкрасших мрій бажав з днем Воскресення президія „Просвіти“ в Гімні. Ціпановський, Гарматій, Король і Луканюк.

З нагоди великодного свята виitano улюбленого й вельми шановного пана посла іменем Українців 95. піх. полку — однорочники Аронець, Яворський, Никифорука.

Окрім того віднесли ся з гратуляційними писмами й телеграмами до посла Василька слідуючі особи: доктор Кость і Ольга Левицькі, генерал-аудитор Павлук, полковник Гриць Косак, посол Василь Стефанік, секретар Нар. Комітету др. Степан Баран, др. Степан Рудницький, секретар З. У. Р. Володимир Темницький, сотник рез. Юліан Кобилянський, проф. Іван Воберський, сотник У. С. С. Іван Косак, др. Василь Маковський, др. Ціпановський, інспектор Іван Чаховський, др. Лев Ганкевич, др. Панько Клим, надпоручик Денис Брага і мн. и.

Bohemia, яка виходить в Празі, помістила онотди таке надіслане їй з українського табору спростоване: „У Вашій часописі надруковано нотатку під заголовком: „Шість засудів на смерть за державну зраду“. Кінцеве речення тої нотатки таке: „Всі засуджені належать до руської народности (ruthenische Nationalität). Проємо о спростоване сего уступу в тім напрямі, що сї засуджені а з ними також усі инші, котрих обвинено згладно засуджено за державну зраду, признавали ся до москвської нації, як це вони голосили всюда не раз, а між ними засуджений рівно-ж за державну зраду бувший посол до державної ради Марков заявив навіть в самім парламенті. В Австрії нема зовсім русофільських Русинів, є лиш ренегати, що признають ся до Москалів. Та з ними, як також з усіма иншими ренегатами, котрі відрікають ся свого народу а наслідком сего зрадили також свою батьківщину, не мають нічого спільного патріотично-успособлені Українці (Русини). Посли на соім і члені краєвого

Виділу Буковини: Омелян Попович, ц. к. краєвий шкільний інспектор н. пенс., Єротеї Пігуляк, правит. радник.

Пан Г. Гордий, наш відомий діяч, редактор і діяльний член бюро „Запомогового комітету для буковинських збігців у Відні“, заведував від довгого часу і приневольний удати ся на лічене до купелю. Редакція „Буковини“ жєлає своему товаришеви побороти, як найскорше недугу і вернути скоро до своїх занять.

Вп. читачів „Буковини“ просимо, із замовленнями і рекламаціями нашої газети (так само календаря й молитвенника) покищо звертати ся виключно до нашого адміністратора: Wien XI. Schwarzspanierstrasse 15 (в тім самім будинку, де містять ся Буков. Запом. Комітет). Редакція (Wien III. Rennweg 94) приймає тільки рукописи, призначені для друку або для нашої інформації.

Лист полоненого Буковинця з Росії. П. Віргінія Григорович (тепер в Brenn-Poritschen коло Пільзену в Чехах) одержала від резервового поручника Т. Гнатюка зі Семіпалатинська лист, датований 27. лютого 1917, отсего змісту: Ваша дорога карточка з 21. 8. 1916. р. (доручена мені сьогодні) принесла мені правда — милу, але zarazом і дуже тревожну вісточку про моего брата, а Вашого нареченого, бо від 28. 3. 1916. р. не мав уже взагалі ніякої вістки про него. Відсилаючи цю картку до Вас, відношу ся рівночасно в французькій мові до італ. „Червоного Хреста“ в справі брата Михайла. Від родичів з Кіцманя я дістав учера лист з 15. XII. 1916. Пишуть, що всі ще живуть. Від моєї жєни з Вижиці дістаю правильно що неділі по картці. Поводить ся їм там ще не зовсім дуже зле. На мой школі у Вижиці (різьбярська гундульська школа) уділяє ся дальше наука в різьбі по дереві і по металу. Учителями ті самі Гуцули (Шкрибляки і Мегеденюки), що й перше були. Здоровлю і т. д.

Лягли головами. Юрій Предичук, нар. учитель із Шербиців (Буковина), помер у Ісєбруці дня 3. марта с. р. в наслідок віднесених ран на полудневім фронті. Покійний був родом із Кадобівців на Буковині. Поза працею в школі дбав ревню над культурним і економічним вдвигненням народу. Праця та зазначила ся діяльністю та розвитком „Читалень“, „Січи“ та „Райфайзенко“, що входили в його круг ділання. А треба зазначити, що обі місцевості, де приходило ся Покійному працювати, були засячені румунськими понап-румунізаторами. З вибухом війни вступив до війська як звичайний рядовик. На полі був двома наворотами. Яко фельдфебель відзначив ся в страшнім бою під Старим Олексінцем (на пограниччю рос. України), за що одержав 12. цвітня 1916. велику срібну медаль хоробрости. Крім хороброго поведєня перед ворогом, зумів Покійний здобути собі симпатії в своїх офіцерів. Його іменовано на 21. серпня 1916. без офіц. школи кадетом. Яко офіц. аспірант відзначив ся не раз, а найбільші заслуги здобув у приступі на гору Кавріол (гир. фронт). Там зівстав і тяжко ранений. Довго лежав опісля у військовім шпиталі в Ісєбруку, де повідомлено його про іменованє хорунжим та наданя золотої медалі хоробрости. Помер Покійник на затроєне крові, осиротивши жєну і сина. Земля йому пером! (Подав уч. Василь Волощук).

Про Гуцулів на Буковині говорила на засіданю товариства для народознавства в Берліні панна Роза Юлієн цікаві річі от приміром: в Буковині, котру називають також малою Австрією для того, що в ній живуть майже всі народи габсбурзької монархії, перемагають під кою пору України, котрі спокійним пробоем випереджують мало-по-мало Волохів. В Українців більша часть роботи тяжить на жєнщинах; в хатах бачить ся чистоту й ясність, о скільки на це поважають не пивничі, але при самій землі пострєні мешканя. Подиву гідна є пильність Українців. Від самого сходу сонця до пізнього вечєра працюють вони невтомимо й весело за „штири шусці“ цілий день. Характер цього народу на скрізь чистий, навіть у дворах дідичів нема дверей з замками. В полудневій части цей гарної крміни сидять Гуцули. Вони називають себе християнами. Українці з долів подивляють Гуцулів дуже тай боять ся їх; до недавна уходили Гуцули-Українці за якихсь ворожбитів. Гуцули славні ізза своєї гостинности: нігде так не побудеш, як там, а гостєви подає Гуцул все найліпше. Колиж пробуєш заплатити за гостину, ого — вже обиджений Гуцул. А як привязаний він до свого „шканати“! Не з добра він обібрав собі для своїх гір найзнаменитшу расу кінську. Та цей рід коней тратить зараз на долах свої добрі прикмети. Між тим, коли мужичини-Гуцули частію дуже досконалими робітниками в лісі, котрі пускають ся на своїх сплзавах до Царгороду й глибоко в Росію, то загал є передовсім пастухами, що жєне на весні свою „маржину“ на полонину. Щоби подати якусь вість з обійєта на обійєтє, котрі розкинені в горах то тут то там, послугують ся Гуцули кликом з горба на горб, при чім вихіснюють спиртно відгомін. В кінці вказала панна Юлієн на роботу в різництві й гірництві, котроу трудять ся зайдн-колонієти. Їх всіх називають по просту Швабами.

Шукають рідні. Хто знає, де находить ся моя рідня, родом з Витєлівки пов. Кіцмань, зволить донести се мені на адресу: Тимофій Бойчук, к. к. L. F. K. Rgt. Nr. 43, Batt. 3. Feldpost 298.

Хто знає, де находить ся тепер Луговий Дмитро, котрий у вересня 1915. р. був перенесений з 41. п. п. до 70. п. п. у Великім-Варадні (Großwardein) і там далі служив як однорочник, хай зволить повідомити Андрича Івана поручника 55. п. п., полева почта 529.

Буковинські уряди в Празі. Краєве правительствє, краєва шкільна Рада, рахункові уряди і старєства: Praha II, Trojicka 1.

Бук. дирекція скарбу: Praha II, Trojicka 2. Черновецький магістрат: Praha, Stara riehta Ritiiska 18.

Бук. почтова дирекція: Praha, Kreuzherrengasse 14. Дирекція дїбр прав. рел. фонду: Praha II, Naplavni 1. Бук. краєвий видїл: Praha, Dittrichova 24.

Український комітет: Praha, Dittrichova 24. Адреси: Буковинський комітет запомоговий (Fürsorgekomitee für die Bukowinaer Flüchtlinge), Wien IX, Schwarzspanierstrasse, 15 I/10.

Клюб українських послів з Буковини, Wien IV, Waaggasse 17.

Українська Загальна Рада, Wien VIII, Josefstädterstrasse 43.

Український запомоговий комітет, Wien VIII, Strozzi-gasse 32.

Українська культурна Рада, Wien VIII, Strozzi-gasse 32.

Гімназіальні курси з українською мовою, Wien III, Radetzkystr. 2.

Іспитова комісія для учеників середніх і фахових шкіл утрупівісичи х, Sophiengymnasium, Wien II, Zirkus-gasse 48.

Збірна станиця Укр. Січових Стрільців, Wien VIII, Langegasse 36.

Союз укр. хліборобських спілок на Буковині „Селянська Каса“ в Чернівцях урядує Wien, IX Schwarzspanierstrasse 15/10.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Кольошвар — Прага.

Трикратний наїзд Москалів на Буковину приневольив багату буковинського населєня опускати рідну країну і шукати по чужих краях приміщеня. Коли прийшло ся опускати і Дорна-Ватру, де під час ворожого наїзду на Чернівці були приміщені всі буковинські уряди, мусїли й вони перенести своє урядованє поза границі Буковини. Перший раз осїли були уряди в семігородським містечку Вєстрици, а другі два рази в Кольошварі, колишнім німецьким Клявзенбургу. Коли з кінцем серпня 1916. вибухла війна і з Румунією, то зайшла конєчність опускати Кольошвар. Крім залізничної управи, що осїла в Будвайсу, переселили ся всі інші буковинські уряди до Праги, а урядів тримала ся також майже вся інтелїгенція збігців, особливож Жиди.

Не від річи буде сказати дєщо про наш побут у малярським місті Кольошварі і в чєській „златій“ Празі.

Кольошвар числїть зєврх шїстдесятє тисяч душ. Місто лежить в румунській околиці, а помімо того числїть всєго лєдво повєрх дєсятєтьєсяч Румунів низької верстви. Колишній Клявзенбург був німецькою колонією, тепер місто пляново цілковито змалярізованє так, що здає ся, неначє би находило ся у чисто малярській стороні. Васша верства малярська тай малярський дух пацує всюди так, що маленька горсточка румунської інтелїгенції вживає між собою так би сказати лиш шєпотом румунської мови. Місто, причєпурєне показними гарними домами та чистими асфальтовими улицями, робить вражєне великоміське. Тут осїло навмисне певне число заможних малярських магнатів, що перебувають в місті зимовою порою, аби підбадьорувати малярський дух у немалярській стороні. Засновано малярський університет і вибагливо випосажєні бурси для студентів, до яких приймає ся радо і немалярську молодїж як пташків до самотравків.

Перший раз перебували ми в Кольошварі в році 1915 півтрєтє місяця, від Рїздвяних свьят до половини марта. В самі Рїздвяні свьята треба було з Дорної забирати ся. Пшєнєцє вже варили на Свьятій Вєчєр, але їсти єї вже не було коли. Ми пустили ся на ніч в дорогу, одні возами, другі пішки, почерєз 1200 метрів високу гору Магуру на Угорщину. Попас відбував ся на горі північною порою в сїгу при дорозі. Небо ясє, зорї блєскупчі, мороз трїскупчий. Перший залізничний дворець в Семігородї лежить аж в Фельшаборго. До Кольошвару приїхали відси аж вєчїрною порою. Тут нам ніхто не був рад, а ми самі ще менше. Та всєж труднощі і дорожня першого нашого перебуваня в Кольошварі не до порівнаня з недостачами і дорожнєю, які прийшло ся зносити під час нашого другого побуту в тім гарнім малярським місті. За всі живности треба було платити нечувані цїни, так що навіть будапєштєнські газети писали, що Кольошвар найдорожше місто на цїлій Угорщині.

За ту дорожню обвиняли Мадяри нас і взагалі відносили єї вони супроти нас при кожній нагоді не лиш відчєрно, але просто неприязно, а для нашого оплаканого положєня як збігців від спільного ворога не мали зрозумїня. У єїї нетєримности супроти нас збігців перевєснєнали себе всі Мадяри в перегоні так на торговцях, як на дорозі та по урядах, особливож по почтах і залізницях. На запитаня в німецькій мові викрикували ся своїм: „нем!“ навіть такі, що знали по німецьки.

Найліпше схарактеризує отєї відносини випадок, який дучив ся одному з нас у оліім склєпі на ринку. Зажадано, розуміє ся в німецькій мові, пачку чаю. Відповідь була: „нінч!“ (нема). Вказує ся йому на цілий ряд чайових пачок. В рєштї видає він пачку. На запитанє, чому він так нечєтно відносить ся до купуючої партії, відповів купець коротко і рішучо: „Sprechen Sie magyarisch“ (говоріть по малярськи)!

Так заховували ся низьші верстви, інакше висї. Офіційальні відносини між нашими а малярськими властями

прєсто капали ввічливостю. Але та ввічливість „з горі“ стигла дуже швидко „у долі“, так що ся послєднєа інстанція виявляла єї вже лиш єловами „нем тудом“ і поводила ся відповідно супроти наших нещасливих партій.

Другий раз загостили ми до Кольошвару тринадцятого червня 1916. Побут наш там не був певний зараз із самого початку, і та непевність трєвала, аж доки ми не покинули сєго міста по вибуху війни з Румунією.

„Любий“ сусід наш, Румунія виповїла нам війну 27. серпня, а ми виїхали з Кольошвару сємого верєсєня до „златої Праги“.

Тут змінили ся наші відносини цілковито. Державна управа призначила урядникам кватирєве пієля ранги у певній висоті, пньшим знов замість того одну корону на особу і день. Крім того дістали всі особи на кошт держави одєжу на зиму. Рівнобіжно з тою державною акцією йшли також і дрібні запомоги для буковинських збігців з приватного фонду, зібраного добровільними датками комітетом, на чолі якого стоять князь Конрад Гогєнльогє, барон Бляйльбен, граф Мєран, барон Гормузакі і наш неочїєнний посол Николай Василько.

Завдяки головнє заходам нашого провідника Василька зібрано на єю цїль зєврх пів мільона корон.

До яких розмірів дійшла державна поміч для всіх збігців Буковини і Галичини, можна бачити хочби з того, що вона вимагає дєнно півтора мільона корон і виносить до тепєр цїну мільярду.

В супротивности до Кольошвару найшли ми в Празі приязнє приймєтє, котрє зробило на нас єкитальєв тим приємнїйше вражєнє. При кожній нагоді можна було завважати, що публіка праяська відносить ся до нас зі зрозумінєм і співчутєм, бо збагнула наше сумне положєнє. Тому то й буковинські виселєнці стрїчали ся тут з великою ввічливостю. Де лиш хто з нас поспитав когє небудь з праяської публіки о якє пояснєнє, чи то в склєпу, чи на дорозі, чи у трамваї, то найшов завєсди прихильний і приязний послух. В склєпу, коли не найшло ся того, що шукало ся, то виходили склєнові з нами аж на дорогу та вказали нам, куда і до когє маємо звернути ся. На дорозі чи у трамваї, коли спостєрегли, що хтєсь з нас заглядає до пляну міста, щоби зорєнтувати ся, де і як їти, то зараз приступали із власної доброї волі до нас люди і давали нам радо потрібні вказівки і пояснєня, куди нам повернути. Помімо того, що ми, не володіючи чєською мовою, звертали ся всюди до кожного звиклє у німецькій мові, не зазнали ми ізза того нігдє найменшого дєкору, або грубої нечємности, як дучало ся нам єє часє в Уграх. Бувало й так, що можна було порозуміти ся з дєякими Чєхами просто у нашій українській мові.

Нашим дітям призначєно без ніяких перєпон відповідні льокалі для науки, аби не тратили шкільних років.

Що до поживи, одєжі і всіх иньших товарів, то всє тут не то що дешєвше, як на Уграх, а навіть дешєвше як у Відні, Градці, Берні і по иньших західних мієтах. Особливож треба піднєсти, що всьакі овочі тут не до порівнаня дешєвші, як де небудь индє. Навєдєм лиш єдно, приміром сливи. Тут виносив під час сезону одєн кільограм слив сорок сотиків, а в Кольошварі єдна звичайна рєнгльота дєсятє сотиків, в Градці єдини кільограм сливок дві й половина корон! Так само полотняні і порцєлянові річі тут тепєр дешєвші, як у нас в Чернівцях навіть у мирні часи. Лиш заграничні річі, як всьакі консерви, кондензованє і сухє молоко, сир, рєби і т. н. тут в двє дорожшє як у Відні.

Місто Прага самє робить прєгарнє вражєнє. Прага належить безперєчно до найкраснїх мієт взагалі. Воно займає своєю красою, а цікавє також із ієсторичного боку. Тут є й богаті культурні заведєня, цєркви, старинні будови, галєрії образів, імпоунуючі памятники, прєгарні числєнні і великі огороди, мости почерєз Вльтаву, підприємства великого промислу і т. п.

Місто лежить мальовничо над рікою Вльтавою (по нмєцьки Moldau), розложєнє на сїмох горбах. Своім обємом, своїм рухом і силою своєю шїєстєсотисєчяного населєня, своїми богатими, люкєсово уряджєними склєнами робить Прага імпоунуєчє великоміськє вражєнє. Будівельний уклад міста і спосіб виконаня будов зраджує певну плянову руку, котра має у рівній мїрі на увазі не лиш практичні але й єстетичні згляди.

Отжє усєлєя житя у єім гарнім чєським мієсті булиб в порівнаню до сєго страшного часу ще як найдогіднїші. Окрім сєго дана була кождому нагода, побачити багату нового а притім дєчєго навчити ся.

Та з єєї нагоди годі належить користати — бож ми збігці! Прогнанці з рідної землі і хати, сплєндровані і обрабовані немилосєрдним ворогом, знівчєні трикратною втєчєю до крайности, оповиті тугєю за рідною країною та тяжкою журбою-гризотєю задля непевности будучности. З тим більшою вдячностю заховаємо в нашії памяти ввічливость, якої ми зазнали у золотій Празі.

Посол Єротеї Пігуляк.

Кождий Українєць мусить знати ієсторію нашого відроджєня в Росії. З єєю знайомить самє новє виданє „Союза визволеня України“ — книжка ВОЛ. ДОРОШЕНКА

„Українєство в Росії“

Новїші часи (від початку XIX в. аж до війни), сторін 116, цїна 1 кор. 20 сот.

Книжка ілюстрована 43 портрєтами визначнїйших українських діячів. — Набувати можна: в „Союзі визволеня України“, Wien, VIII, Josefstädterstr. 79.

„БУКОВИНА“

виходить 1. і 15. кожного місяця.

Редакція і адміністрація:

Wien IX. Schwarzs-
panierstrasse 15.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWYNA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion
und Administration:
Wien IX. Schwarz-
spanierstrasse 15.versendet an die unbemit-
telte Mannschaft der k. u. k.
Armee, an die Militär-Spi-
tälern und Flüchtlingslager
unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

Політичні справи буковинських
Українців.Засідане Союзу українських парламентарних
і соймових послів з Буковини.

Під проводом п. Николая Василька відбули послі до ради державної і до союзу з Буковини нараду в суботу, дня 12. с. м. Предсідатель зreferував про чолобиттю цісареві і нагоди її імяни, висловлену в телеграфічній до-
розі. З великою радістю повитали присутні іменоване ра-
дника двору графа Ендорфа управителем краєвого прави-
тельства Буковини і висловили загальне переконане, що
дотичне цісарське рішення в силі успокоїти величезне число
буковинських збігів, що в сім іменованню бачать скріплене
їх надій, повернути до своєї вітчизни. З огляду на заяви,
проголошені в Кракові дня 5. с. м., ухвалено одноголосно
слідуючу постанову:

„Вільше як коли конечна в сій хвили солідарність
всіх українських партій і всіх верстов українського насе-
лення в Австрії. На провідниках української політики тяжить
обовязкове завдане витворити собі ясний образ надій украї-
нської нації в будучині. Відповідно до цієї мети мусить
поставити всіх українських послів в парламенті бути згідна,
рішуча і достойна поваги хвилі. Українські послі з Буко-
вини в сім важким, великим часі розуміють ся не уступають
із свого місця по стороні українських послів з Галичини.“

Подяка Цісареві.

На руки п. Николая Василька напіло слі-
дуюче письмо: „Відень, Найв. Двір, 30. цвітня 1917. П.
Величність Цісареві й Королеві дякує як найкраще за
надіслані іменем українських парламентарних і соймових
послів желання в день Найвищих Імених. — З Найви-
шого поручення оберстгофмайстер граф Естергазі“.

Відповідь графа Ендорфа на привіт голови
Союзу укр. послів з Буковини.

Відень, 2. мая 1917. За сердечні желання, з якими Ви,
високоповажаний Добродію, зволіли звернути ся до мене
іменем українських послів парламентарних і соймових з Бу-
ковини, прошу передати шановному Союзови вираз моєї
щирої і найсердечнішої подяки. Запевненя, що Союз,
якого невпинну патріотичну діяльність мав я нагоду пі-
знати протягом довгих років, готов мене підпирати в моїх
крузі діляня, викликали мою особливу радість. І моїм се
бажанем, щоб нам судило ся як найскорше вернути до
Буковини. Я переконаний, що спільний а відданий добро-
битови краю й народу праці вдасть ся загоїти тяжкі
воєнні шкоди і привести нашу гарну Буковину до нового
розцвіту. — Радник двору граф Ендорф, управитель
буковинського краєвого правительства.

Конференція парламентарних послів з Буковини
у краєвого шефа д-ра графа Ендорфа.

10. мая зішли ся у графа Ендорфа запрошені на
конференцію парламентарні послі з Буковини: барон
Гормузаки, Сіміонович, Грігорович, Николай
Василько, Лукашевич, др. Штраухер, Спінуд,
Кешман, Семака, др. рид. Стоцький, др. Ончуд,
др. Ісопескул-Грекул і Грушка. Барон Гормузаки
як краєвий маршалок повитав теплими словами новоіме-
ваного краєвого шефа, висказуючи велике вдоволене всіх
буковинських кругів ізза його іменованя. По довгий диску-
сії звернули ся послі до краєвого шефа з наглагою прось-
бою, виведати в правительства узгляднене домагань Буко-
вини на области господарських конечностей (воєнні шкоди,
воєнні чинитьби і т. д.) що найменше в тій мірі, в якій
узгляднено подібні домагання польського Кола. Краєвий шеф
мав нагоду довідати ся багато про незavidну долю буко-
винських виселенців і обіцяв постарати ся о скорі здійс-
нене дотичних рішень заможного комітету. Присутні
розвели і широку дискусію над тим, якби найліпше й най-
скорше приступити до відбудови краю. Іменем Українців
виголосив посол Лукашевич довшу промову на тему
наших господарських домагань. Він зажадав:

1. щоби правительство постарало ся о звернене на-
шим людям худоби, яку на приказ військових властей ева-
кувано в часі третьої інвазії на Буковині і о вдержане тих
кілька тисяч шук худоби, що находять ся в таборі буко-
винських виселенців в Гіміді, аби було з чого виплекати
свійкий стан худоби.

2. щоби як найскорше зроблено підготовні кроки для

відбудови знищених війною громад і осель, аби дати хлі-
боробам можливість заняти ся знова й в повній мірі госпо-
дарством; так буковинська краєва рада культурна мала би
дістати загоді відповідні грошеві средства, що заможгами
піднести силу господарських підприємств.

3. щоби, щоби ще будуть полагоджені міністеріальним
відділом для воєнних чинитьб предложені сему урядові або
внесені на руки буковинських староств поданя з весні
року 1916., признано завдатки тим, що внесли поданя.
(Тут завважав посол Лукашевич, що у відповідь на га-
лицькі поданя в справі воєнних чинитьб визначило міні-
стерство ще перед роком завдатки в висоті 1 мільона ко-
рон; так само одержало й готелеве товариство в Ріві
року 1917. велику суму.)

4. щоби виплачено премії або завдатки хліборобам
за оброблені ними осією р. 1916. або весною р. 1917. поля,
нім ще уряди зможуть поробити відповідні сконстатованя.

5. щоби правительство прианало „Руській Касі“
в Чернівцях заможу в сумі 3 мільонів корон.

Політичні події.

Цісар Карло в Кракові.

Дня 5. с. м. прибула цісарська пара до Кракова, де
Його Величество приймав депутації місцевих і краєвих
властей. На промову презеса польського кола, в якій бе-
сідник згадав про вірність польського народу супроти Ко-
рони і дякував за переведене в діло акту з 4. падолиста,
відповів Цісар:

„З надзвичайною радістю чую про заяви випробова-
ного відданя і посвяченя, які Ви визказали іменем поль-
ського представництва, і радо користаю з нагоди, щоби
згадати про вірність, яку Ваш край заховав в тяжких
воєнних хвилях. Будуть, панове, певні мого найгорячішого
зрозуміння потреб вашої вітчизни в тих великих часах. Осо-
бисті відносини, оживлені взаємним довірем, які витворили
ся між моїм стрийним Дідом і Поляками, бажаю вдержати
і для себе. Перенятий сердечною симпатією до польського
народу і розуміючи його почування, бажаю співділати в буд-
дові свіжо утвореної польської держави і перевести в діло
письмо бл. п. мого попередника з дня 4. падолиста 1916
року. Нехай край бачить у тім поважний знак мого вели-
кого довіря, котрим має бути утверджена згода обох на-
родів, що замешкують край, а Галичина тим сильніше
злучена зі мною і з моїм домом.“

Заява укр. парл. репрезентації Галичини.

На засіданню укр. парл. репрезентації з дня 16. с. м.
ухвалено заяву, в котрій констатує ся, що ліквідація тепе-
рішньої війни є попри мілітарні події успіхом ідеалів люд-
ськості, політичної свободи і демократії, як також права
національного заможначеня, якими укр. нарід руководив ся
від століть і який остав вірний мимо перенос. Українці
витають скликане парламенту в тій надії, що остаточно
підуть в непамять всі стремління до геґемонії поодиноких
австрійських народів над иншими, натомість держава буде
перебудована на основах дійсної демократії і права нац.
самоозначеня. — Українці витають монаршу присягу до-
тично шанованя основних державних законів і бачать в тім
між иншим також передумову того, що партії самі занехають
стремління в позапартійній дорозі до словення односто-
ронних домагань, як безвиглядних. Врешті констатує ся,
що теперішнє правительство не сповнило супроти Україн-
ців своєї обіцянки руководити ся єдиною австрійською дер-
жавною ідеєю і рівно трактувати всі народи, і зокрема
в справі відокремлення Галичини поступило односторонно,
без Українців. З тої причини порішено заняти супроти
правительства в парламенті рішуче становище.

Кріза в Польськім Колі.

Дивними дорогами ходить політика, а вже дуже ди-
вними справа відокремлення Галичини. Дня 4. падолиста м. р.
проголошено було намір відокремити Галичину від Австрії.
Згодом зайшли події заграничної політики, які веліли справу
пересунути, коли не цілком застановити. Але внутрішні
непорозуміння знову зробили справу актуальною для міні-
стерства Клям-Мартінця, яке взяло на свою одвічальність
нову обітницю відокремлення Галичини. Тимчасом мимо того
в колі польськім виїшли на верх признаки невдоволення
зновуж таки на ґрунті відокремлення. Поляки роблять пра-
вительству докір, що воно не сповнило обіцянки, доста-
вити до 10. с. м. свої проекти, і загрозили опозицією проти
правительства. Презес польського Кола др. Білінський

зрезигнував, а людювці ухвалили — перейти над справою
відокремлення Галичини до дневного порядку. Ся ухвала
не найшла більшости в Колі, натомість ухвалено перейти
до опозиції проти правительства. Рівночасно однак ухва-
лило Коло одноголосно чолобиттю цісареві Карлові з по-
дякою за обітницю додержання акту відокремлення Галичини
4. падолиста мин. року. — Дивними дорогами ходить по-
літика, а вже дуже дивними справа відокремлення Галичини.

Справи парламентарні.

Як доносить кореспонденційне бюро, зарядив цісар, щоби
всі члени обох палат Державної Ради, які повнять службу
в війську, дістали відпустку з днем 15. мая с. р., так що
зможуть брати участь в нарадах парламентарних корпорацій.

З огляду на недалеке отворене парламенту набрало
актуального значіння справа вибору нового президента
палати послів супроти заяви д-ра Сильвестра, що нового
вибору не прийме. Після прийнятого звичаю кандидата на
президента означає найсильніша числом партія, отже Нім.
Нац. Союз, який виставив кандидатуру свого голови дойтора
Гросса. На подібній конференції партійних голов чеські
представники зажадали поставлення иншої, менше Славянам
нелюбої особи, бо в противнім випадку робити муть за-
ходи до вибору президентом соц. дем. посла Пернерстор-
фера. З укр. сторони заявив п. Василько, що особистість,
яка має обійати президію палати послів, повинна почувати
ся мужем довіря цілої палати, а не виразником бажань
німецьких націоналів.

Українці а відбудова Галичини.

Українські члени прибічної Ради Краєвої Цен-
тралі для господарської відбудови Галичини зложили
11. мая одноголосно свої мандати. О. Тит Войно-
ровський як їх речник, заявив, що Українці
мусять рішучо домагатися приреченої рівнорядности
в проводі Централі і не можуть одобрити й приймати
одвічальности за дотеперішню діяльність Централі для го-
сподарської відбудови краю, тим більше, що ся діяльність
незвичайно загрожує економічне житє і будучність украї-
нського народу в Галичині. Президент Централі Гродзін-
кий даремно силкував ся, обіцянками склонити українських
заступників до зміни їх рішень. — Не вдасть ся більше
Полякам, переконати Українців про щирість приреченої
„широкої міри“, яку мали би прикладати до українських
потреб і українсько національних конечностей в Галичині!

Гльоси на тему української
політики.

(Перша українська публікація про відокремлене Галичини. —
Др. Кербер і його українські приятелі. — Політика правитель-
ственна і політика національна. — Спасителі нації. — Наше ста-
новище. — Справа Загальної Української Ради. — На ковадлі за-
граничної політики.)

Пів року після проголошеня акту з 4. падолиста,
яким заповіджено розширене автономії зглядно від-
окремлення Галичини, появиля ся перша українська
публікація на сю тему.*) Річ дійсно замітна і характер-
стична зокрема для відносин серед українського політич-
ного табору. Чиж не є справа відокремлення Галичині,
тою, що потрясла всею українською суспільністю Австрії
без огляду на краєві границі? Чи не потрясла вона
зокрема українськими політичними тілами, не спричинила
в українськім політичнім таборі ряду кріз, заколоту, замі-
шаня понять та через край прикрих непорозумінь? Богато
енергії політичних представників австрійського чи пак га-
лицького українства пішло на марю, на крикунство та
пустомельство, багато друкарської масти пішло на скан-
дальну газетну лайку та на саморекламу. Але шість дов-
гих місяців треба було ждати на те, щоби становище
українського політичного представництва в такій карді-
нальній справі, як відокремлене Галичини виявлено в та-
кій конечній та елементарній формі, як публікація, до-
ступна для політичного світла держави. Та ліпше пізно,
як ніколи...

З поміж української політичної літератури на ні-
мецькій мові брошура п. Сингалевица належить до тих
небогатов, які з користю для себе може прочитати й украї-
нський читач. Містить ся в ній між иншим ориґинальна

*) Zur Frage der Sonderstellung Galiziens. Von Wladimir
Ritter von Schilling Singalewitsch. Reichsrats- und Landtagsabge-
ordneter. Wien 1917.

та проста в висновках аналіза замірів правительства доктора Кербера що до Галичини, яким вираз дав коментар того шефа австрійського кабінету до відручного цісарського письма з 4. падолиста. Протиставляти оба документи автор констатує ряд противенств між актом цісарської волі і тим свідомством намірів тодішнього міністра-президента, якби обчислених на загибель українського народу в Галичині.

Закладає автор дру Керберови, що в противенстві до змісту цісарського письма, в яким всеж таки висказано бажане створення таких обставин в Галичині, щоби населене краю, отже й українське, одержало можливість „національного розвитку“, то др. Кербер в своїм коментарі виключив сю можливість відразу, заявляючи, що в Галичині мають остати ті самі уладження, які були досі, тільки що мають вони ще бути удосконалені в напрямі свого дотеперішнього розвитку — значить в напрямі остаточного установа польської перемоги!

Коли в відручнім цісарським письмі говориться про дальшу, незмінну приналежність краю Галичини до австрійської держави, то др. Кербер підсуває під поняття держави поняття монархії, підносячи так відокремлене Галичини до степеня висшої політичної одиниці, рівноядної з рештою Австрії — іменно як раз після бажань польського кола!

Наколи далі цісарське письмо формально лише зіставляє зі собою заповіджене розширене галицької автономії із створенням самостійної Польщі, то президент міністрів др. Кербер ставить в своїм коментарі обі справи у відношенні абсолютної взаємної залежності, називаючи відокремлене Галичини: конечним наслідком створення Польщі, та виявляючи супроти Українців ще ту цинічну відвагу, що східні границі цієї Польщі переносять на північний схід монархії, значить на українську Волинь та Поділля!

„Гарну будучність — каже посол Сінгалевич — готовило правительство дра Кербера Українцям по обох боках австрійсько-російського кордону!“

Виводи п. Сінгалевича варті того, щоби перестудіювати їх та частина українського парламентарного заступництва Галичини, яка перебрала на себе мало почесну роль горячого оборонця дра Кербера перед наступом — п. Василька і свого-ж таки голови, дра Костя Левицького.

Відомо, що п. Василько був тим, котрий перший мав відвагу виступити різко проти президента міністрів дра Кербера після його галицького подвигу. Було тоді заповітом найелементарнішого політичного розуму виступити проти шефа одвічального правительства збитою лавою усею українському політичному представництву, а з окрема й тим, котрі „сумнівали ся“, чи др. Кербер був сам винником чи спадковимцем вини покійного графа Штірка. Бо колиб навіть правдою було се останнє, то звісно др. Кербер на кожний випадок був — як закликає п. Сінгалевич — тим, що: чи варив галицьку кашу він сам чи не сам, то він подав її нам на стіл їсти; Тількиж бо коментар дра Кербера дякуючи своїй ясно висловленій тенденції загально виключає всяку можливість сумніву що до становища самого дра Кербера до справи відокремлення Галичини, яке є його справою і з якого іменем справа відокремлення Галичини буде звязана в історії.

Та засліплена чи невідомість і честилюбивість деяких одиниць підмінували, на жаль, національну карність українського представництва. І в хвилі, коли треба було спільно всім впливати перед політичним світом держави збірну волю зеднаной нації і коли оба представники української політики в Австрії, др. К. Левицький і Н. Василько досадно задемонстрували становище нації своїми резигнаціями, — українське представництво на загальне світове приклад розтіч. Частина українських представників не зуміла достроїти ся до вимог хвилі. Боротьба проти відокремлення Галичини перемінилася в боротьбу проти українських тактичних провідників. Вороги української нації затирали з втіх руки і — тимчасом — кували оруже.

Блудити річ людська, в блуді грязнати річ погана. І от недавно орган бувшої опозиції, „Українське Слово“ ч. 86, не поспідає ся напасти знову на п. Василька, закликаючи йому, що його політика „з правила правительствена“, що для него: „якби був міністром-президентом др. Штірк, бувби добрим; прийшов др. Клям Мартініц і є також добрим; один др. Кербер не має в п. Василька ласки“. Тримачучись очевидно засади: frisch gelogen, halb bewiesen — автор дотичної статі не зміркував, що і в брехні повинна бути логіка. Бож констатує, що п. Василько поборював дра Кербера, хоч той в свій час був такимже всеможним паном, як перед ним граф Штірк, а по нім граф Мартініц, тим самим збиває тверджене, немовби політика п. Василька була „з правила правительствена“, тобто така, що за всяку ціну тримає з кожним правительством, без застережень. Та на тім не кінець суперечностей. Полемизуючи в тійже статі із змістом листа п. Василька до дра К. Левицького в справі Заг. Укр. Ради, автор сам таки підчеркує те місце, де п. Василько говорить про те, що варто співпрацювати з тим правительством, яке прийшло по дру Кербері, „оскільки воно не змінило своїх цілей“. В отсім жеж застереженню саме й міститься принцип політики власне не „з правила правительственої“, для якої добрий кожний — як його й звав, коби що дав, — але позитивної політики національної, спрямованої до того, щоби витворити гармонію між стремліннями нації та правительства,

і котра то політика в данім випадку може бути „правительственою“, і то так довго, доки правительство власне „не змінило своїх цілей“.

Отже як бачимо, з трех наведених автором згаданої статі австрійських прем'єрів перший, граф Штірк був і остав в пам'яті для п. Василька добрим, граф Клям Мартініц вийшов зглядно добрим, натомість др. Кербер кепським, — значить „Укр. Слово“ в праві тільки на половину.

Якеж відношене до трех згаданих правительств сей групи, що її органом „Українське Слово“? Для неї кепський гр. Штірк, котрого поборює, по його смерті, аргументами тенденційних радикально-німецьких наклепів. Вона натомість в рожевих красках представляла нам досі — передчасно! — свої успіхи у правительства Клям-Мартініца, та вже в найрожевішій освітлені змалювала в своїм органі правительство дра Кербера. Як бачимо, то не збуває партії Укр. Слова зовсім на охоті жити в згоді з кожодчасним правительством, — саме те, що сей орган вчисляє п. Василькови в провину. Але метода, якої придержує ся та партія, не то що фальшива, але просто фатальна.

Всівши на коня високопарламентарної політики і кидаючи відти вираво і вліво клеветами, т. зв. опозиція окричала себе месією нації. „Краще вже — каже „Укр. Слово“ — як п. Василько стоїть на боці і не має права нічого заявляти нашим іменем“. Зрікши ся свого мандату як віцепрезидент Заг. Укр. Ради, п. Василько звісно й далі ревню займає ся загальними українськими і спеціально також галицько-українськими справами. Відомі прим. виступи п. Василька в Австрійським Політичним Товаристві, якими він відіграв блискучу побіду над польською акцією, зорганізованою на дезорієнтацію віденського політичного свята. Але звісно п. Василько нічого не заявив і не міг заявити „нашим іменем“, тобто іменем галицько-українського парламентарного представництва. Тим голоснішими стали заяви п. Колески, Петрушевича і тов.: гучні комунікати, самохвалби і самозапевнення, що ось то „ми“ відвернули від нації небезпеку. Та гіркі кпини ладили собі з них судьба. Вона заклала собі над ними раз недавно, як, здавалось, впадала була під напором великих подій справа відокремлення Галичини, подія, яку вони раді були записати на рахунок своїх успіхів. Вона заклала собі з них немилосердно вдруге, як дуже скоро після сего знову воскресла справа відокремлення. Чи супроти того вступити нам в сліди пп. Цегельського і Голубовича? Чи кинути в їх сторону закидом зради національних інтересів, коншахтів з правительством Клям-Мартініца і т. п.? Ні, се й в голову нам прийти не може. Бо ми свідомі того, що так добре, як уладок справи відокремлення з перед двох тижнів не був їх заслугою, так добре й те, що тепер стало ся, стало ся силою розвитку відносин, сильніших над спроможність панів з під стягу Укр. Парл. Репрезентації. Вина тут в чім иньшій. Тут вина в тім дусі розладу і малодушності, яким підкопано нашу відпорну силу і спричинено, що в хвилі, коли на російській Україні наш нарід будить ся до нового життя, коли автоматично підкочили шанси української політики в Австрії, ми тут дякуємо та к і й політиці, замість вище — ступаємо ступінь низше, розбиті і зігноровані, з якими, звісно, не так то й числять ся.

За успіхи своєї політики ті панове, що забажали змонополізувати галицьку політику, будуть одвічати перед своїм загальом. Ми, буковинські Українці, боліємо задля такої політичної діяльності тої меншости галицько-українського представництва. Свідомі того, що в сій великій історичній хвилі важить ся доля не одвічального редактора „Українського Слова“, п. Сидора Голубовича і його товаришів, а тільки справа українська, розумієть ся й далі будемо після нашого розуміння працювати в користь української справи, чи вона буковинська, чи галицька, чи загально-українська. Якби там не було, Буковинська Україна й досі з поміж всіх українських земель може похвалити ся найвидатнішими видимими успіхами своєї національної політики. Стало ся се, розумієть ся, дякуючи заступництву українського народу на Буковині, але не булоб воно стало ся без того духа карності і солідарности, який панує серед українського заступництва Буковини, а якого так би побажати й українським політикам в Галичині. Сі здобутки українства на Буковині, се будь що будь цинний вклад в загально-українську скарбницю, а вже сі позитивні здобутки дають заступникам українського народу на Буковині відвід чи не сильнішу легітимізацію заборати голос в загально-українських справах, як ся, пожалє ся Боже, політика незрівноважених одиниць, що в її результаті заодно виходить і не може виходити що иньшого, як: нищя. Тому не можуть українські послы в Буковині згодити ся з поглядами органу згаданой посольської групи, що немов то у неї більше моральне право на всеукраїнську політику. Політику українських заступників Буковини апробує весь український загаль Буковини, а бодай його подавляюча більшість. А годить ся з нею і більшість галицько-українського загалу, котра свідомо при тім великої ваги солідарности всіх національних сил, яку розбили і свідомо нищать деякі мало одвічальні елементи.

Свідомість того, що політика п. Василька має за собою признає українського загалу Австрії і з окрема Галичини й велить т. зв. опозиції боронити ся в спосіб нахабний проти „майоризації п. Васильком“. Плян реорганізації Заг. Укр. Ради на такій основі, що малиб в ній мати голос і всі соймові послы, орган сей групи зове махінацією, обчисленою на придбання більшости для Ва-

силька, бо — як говориться в тім органі — українських послів до буковинського сойму є більше як половина того, що до галицького. От і надіває собі — виходить — Василько клопату, довівши своєю політикою на Буковині до того, що там аж тільки намножило ся послів, та й не снівши ніколи о тім, що колись кувати меть ся з того проти него оруже....

Для констатовання правди завважимо, що плян дати в З. У. Р. голос соймовим послам не є концепцією буковинською, але галицькою, на яку не могли не згодити ся Буковинці. Та супроти згаданого спротиву питаємо: Не вже справа такого чи иньшого складу загально-української організації є справою залежною від того, хто в ній повинен мати більшість і чи вільно її з такого становища трактувати? Що до п. Василька, то йому до більшости не треба соймових послів, бож і поміж українськими послами у віденським парламенті п. Василько, коли на те пішло, має більшість. Більшість без соймових послів має п. Василько досі і в Заг. Укр. Раді. На певну більшість мусів напрям репрезентований пп. К. Левицьким і Васильком числити й на плянованім Заг. Укр. Радою з'їзді по-таблів, перебитім як відомо партією Укр. Слова, яка слушно бояла ся, що провалить ся на ній так, як описала провалила ся на з'їзді нац. дем. мужів довіря у Львові. На більшість все може числити здорова і твереза політика.

Та для нас не в більшости діло. Тут питає принципіальної натури: так добре, як укр. парл. репрезентація Галичини дала до себе доступ послам до галицького сойму, і то з вигаслим посольським мандатом, з таким самим, коли не більшим правом буковинсько-українські соймові послы з непереданим мандатом мають право одержати голос в загально національній організації Заг. Укр. Ради. Про компетенцію легальних представників народу теж не рішати ме ся обставина, чи се підходить під рахунок більшости тої чи иньшої амбітної одиниці.

А в тім, автор статі „Укр. Слова“, що бє в голосний дзвін іза „нового каламученя“, пускає ся ще й на звичайний обман. Страшний, що наколи галицькі соймові послы сидять в Галичині і не моглиб брати участі в засіданнях, то буковинські соймові послы сидять всі у Відні і майоризувалиб тоді безцеремонно галицьких послів до парламенту. Наша відповідь на те така: брехня, се не аргумент. Правдою є, що буковинсько-українських соймових послів сидить у Відні всего — двох!

При сій нагоді справимо ся ще з одним „принципальним“ випадком проти особи п. Василька, який заключає ся в тім, що немовто колись його нетактовні (!) виступи в делегаціях викликали нагірку на Українців в Росії, а далі в натяках на некоректне та й некорисне для української справи ангажоване п. Василька в справі укр. емігрантів в Росії. Воно дійсно забавне: „Укр. Слово“ похває п. Василька — такту! Кінє би сьміяв ся. Є між укр. емігрантами в Росії ряд напрямків, репрезентованих групами й одиницями, які сидять в Австрії і Німеччині і в неутральних державах. Були або й є між ними непорозуміння, як всюди, де йде жите; було й таке, що укр. емігранти ангажувались до справ австрійських Українців і на відворот, а й були на тім тлі хвилеві непорозуміння. Що власне п. Василько причинив ся своїм тактом до того, що штучно витвореним непорозумінням скручено карк — з чого по сей день дехто невдоволений — се річ ноторична, яку потвердить невдоволеному тім автором сего нового випадку хочби й згаданий ним Союз визволення України, який становив складову частину Заг. Укр. Ради і оставав до особи п. Василька у відношенні взаємної лояльности. Панове з „Союза Визв. України“, які й до сего дня остають в найкращім відношенні до п. Василька, зможуть цей послужити інформаціями, хто з поміж українських політиків в Австрії більше працював от хочби для справ зайнятих територій рос. України в часі війни: п. Василько чи один або другий опозиційний штабовець.

Та від сей персональної справи далеко важніший натяк на діяльність п. Василька в справах рос. України в часі передвоєнній, коли то п. Василько ввів українську справу на весь шир перед парламентарною трибуною, коли так добре своїми промовами в парламенті, як і в делегаціях причинив ся до того, що згляд на справи рос. України вплинув на піднесення ваги українського питання в очах осередних держав а через те й підготував ґрунт для української політики в часі війни.

А коли добродій з Укр. Слова робить п. Василькови закид, що він своїми промовами спричинив нагірку на рос. Українців, то се закид клеветника або ігноранта. Своїми констатованнями, що гнетені по варварськи російські Українці настроєні в приязнім дусі до Австрії, п. Василько спричинив, що правда, що на алярм про українську небезпеку вдарило „Новое Время“ і т. п., але факти того рода тільки й вплинули на дальше піднесення ваги укр. питання, яке через втягненє її як предмету дискусії до нарад в австр. делегаціях з одного боку і в рос. Думі з другого, вже перед війною впросто до значія міжнародного чинника. Чи сотки заяв рос. Українців з нагоди відомого цісарського послання до Українців з 1912 р., яке було відомою заслугою п. Василька, були також каригідною річею, бо звертали увагу рос. правительства на гравітацію рос. Українців до Австрії? Чи автор статі уважає за відповіднішим, щоби такі чи подібні инші докази українських сепаратистичних стремлєнь не були в свій час як слід використані, аби не дразнити рос. уряду? Чи автор думає, що в Росії, бодай царській, загалом було можливе ще більше занужене ланцуха, яким давлено Українців? Чи автор уважає, що некорисні для рос. Українців були ті промови Мілюкова і иньших в Думі, що власне, вказуючи на те, що варвар-

*Х. Кіселевський, шевченко-брат,
урадованим і т. д. зайняти ми
корками*

ський гнет над культурними змаганнями Українців, яким користують ся укр. політики в Австрії, підкопує кредит Росії в Європі, жадали зміни антіукраїнської політики? Чи некорисним вважає автор й се, що теперішній рос. уряд мусить бодай до деякої міри узгоджувати українські жадання власне з огляду на те, що, як явно заявив се в київській земстві представник Українців, рос. Українці бажали побіди осередних держав над царською Росією власне з тої причини, що була вона тюрмою укр. народа?

Як відомо рос. міністер заграничних справ Сазонов заявив був в своїм часі супроти представників преси, що українське питання було одною з головних причин теперішньої війни. Не вже договорить ся Укр. Слово ще до того, що п. Василько повинен нести на собі одвічальність за сю страшну війну? Дарма, що принесла вона увільнене рос. Українців з під оков царату!

ПІДПISУЙТЕ

ШЕСТУ ВОЄННУ ПОЖИЧКУ

найкрасше через обезпечене в ц. к. Австрійським військовим Фонді для вдів і сиріт.

Овочі російської революції.

За два роки буде саме 130 літ, як вибухла велика французька революція, що струнула у самих основах не лиш Францією, але й цілим світом. Багато з пережитків давнього державно-політичного ладу пішло тоді разом із сими грандіозним переворотом у могилу. Сотки літ надували королі французькі великої терпеливості свого народу на те, щоби провадити коштовні війни, а таким способом привели свої землі на край пропасти економічно-фінансової.

І що стало ся? Так званий третій стан, який складав ся з міщанських, селянських і робітничих елементів, хопив ся революції. І революція мала успіх. Висока шляхта і пани, побоюючи ся о своє становище у державі, хотіли ратувати свою ситуацію і уконституували ся після давного права у особі парламентарне тіло. Та заступники народу сей порядок відкинули і орекли себе справдішними представителями народної волі і присягли собі у суперечности з волею короля, доти не розійти ся, доки не дадуть конституції свому краєві. Але король хитав ся у своїх рішеннях і тим самим довів до упадку своєї династії. Тоді то заворушили ся всі держави-сусідки, а з того повстали кроваві війни, які тревали з перервою около 25 літ.

Здасть ся, що нема побіч французької революції і світової війни — події більше далекою і важнішою для пізнішого укладу міжнародних відносин не лиш у Європі, але також на цілій кулі земській, як революція російська. І тут войовничість падаючої династії допровадила до сеї найбільшої і найстрашнішої війни, яку знала історія. Ненависть, яку так ярко палив Шевченко у своїм „Кавказі“, ті безперестанні походи, котрими Росія поневолила різні народні держави, як: цілий Сибір, Хіву, Бухару, Донщину, Кавказ, Січ, Гетьманщину, Крим, Бесарабію, Польщу, Фінляндію, Литву, Естонію, Лівонію і т. д. — заставила династію Романових прилучити ся до коаліції з Англією, Францією, Італією, Японією і т. д. та викликати теперішню кроваву катастрофу.

Однак сии разом війна не пощастила, великі генерали Німеччини і Австрії струнули Росію в її основах так, що вибухла велика революція, котра привела до упадку династії. Сей переворот визволив не лиш нарід російський, але й народи Росії взагалі та віддав правліне сеї держави у руки доси пригнетених верств російського громадянства.

Коли уявити собі, оскільки мож осудити серед теперішніх міжнародних комунікаційних відносин, що революція у Росії стала ся фактом в протязі кількох днів, а при тім, у порівнянню з іншими подібними рухами, потягнули за собою мале число жертв, та що досить скоро запанував у цілій державі серед сеї великанської війни який-такій лад у краю а всі пізніші демонстрації відбували ся у таким порядку, то не можемо не висловити по тій причині свого здивовання. Як дисципліна серед найгіршого забурення показує, що революційні елементи агідні бодай в одній точці: недопустити до повороту старого режиму. Натомість дає ся відчувати між ними брак політичного досвідку. Петроград став видовищем вічних дискусій між провізоричним правительством а радикальними групами, які згуртувались около ради робітничої і жовнірської.

Велике здивоване викликає той факт, що маси, (заступлені в раді робітничо-жовнірській), роблячи революцію, досі не поважили ся взяти власть державну у свої руки. І тому то говорить ся у нас по газетах а серед широких кругів публіки про революцію у „сітці“, бо навіть „підміновану“ революцію. А коли би се було правда, то очевидним наслідком готове бути те, що з рук революційних готові випасти овочі революції. Тут мимоволі насуває ся питання, чому правліне відсуває скикане „конституанти“? Ба по російських газетах про те майже вже не говорять ся. А на сих зборах має рішити ся в першій лінії мир. Миру-ж треба провідникам революційним, щоби утвердити свій порядок.

Не треба втреті забувати того факту, що селянські маси у великій мірі монархічно настроєні. Однак їх можна би зискати далекосяглыми реформами земельними й заключенням миру, який заколотив цар. Чим даліше висуває ся на далекий плян питання мирове, тим більше скріпляєть ся противний елементи. А час не стоїть. Кожний день псує адобутки революції. Ніяка власть, будь се і найсильніша держава, не сміє, як то пробує Петербурське пра-

вительство, занадто натягнути „вужиче“. Се зрештою показало ся хотьби у поваленню династії Романових, яка, занадто уповаючи на непохитність самодержавія, взяла на себе такий великий тягар, як ведене світової війни проти мілітарно найліпше зорганізованих держав. Крайні демократи в Петербурзі знають се, але вагають ся витягнути з того стану рішучі послідні консеквенції. Здасть ся, роблять они се тому, щоби буржуазію запрягти й на далі до революційного діла й поділити ся з нею відвічальністю перед російським загальом.

Разом з великим вибухом революційним у Росії вишло елементарною силою на верх і питане українське. Оскільки ми можемо судити зі скупих вістий, які долітають до нас із заграничної України, то українське громадянство виявило свою національну силу у більшій мірі, як би сего були сподівали ся і найбільші оптимісти українські по сей бій кордоню. Велике посрамленіє вишло з того швехпольським політикам, публіцистам і „вченим“, що зпершу негували живучість українського елементу в Росії. Ми вірили в те, що осередні держави струнуть до самого нутра Росію у сій війні і що потому мусять упасти кайдани і для українства та прийти для него часи полекші. Однак такого стихійного вибуху української самосвідомості, правліне великої частини українських губерній у свої руки між іншим і військову управу воєнного округу київського — ніхто не сподівав ся. Ми Українці австрійські тішились щиро сими подіями і бажали, щоби сей рух український, розріс ся яко мога широко і глибоко та не вгавав. Петербурські круги кадєтів зачудовані сии великанським рухом. Вони своїм очам і вухам не вірять. Гадали, що збудуть Українців культурними концесіями, а тимчасом сі жадають повної автономії державно-політичної. Як правлячі круги віднесуть ся до сего жадання, ще не знати. Однак ми не віримо Москалям. Сотками літ дурено наших гетьманів, сотками літ відбирали міродайні круги російські нашому народови не лиш найелементарніші права політично-громадянські, але й знушали ся над найбільшим добром нації — над душею Українців, забороняючи писати і говорити рідною мовою та вихолюючи нам тисячі народних відступників — перевертнів. Чи у московській душі вже цілком вигас централізм, се сумнівна річ. Ліпше вийдуть українські провідники, як вони будуть пригтовані і на крайню можливість — на вороже відношене зі сторони московського громадянства супроти українських постулятів. Притім не годить ся Українцям закордонним забувати, що справа миру для скріплення їх становища у державі дуже важна. Вони тепер можуть в тім напрямі багато зробити, ба навіть хід справ переважити у свій бік. Бо чи мають Українці закордонні, які принесли до тепер найбільші жертви для Росії у сій війні, тратити далі своїх свідомих людей задля імперіалістичних забаганок кадєтів?...

Преса австрійсько-німецька — коби здорова — не приписує або радше не хоче признати українському питанню відповіди ваги. Деякі газети як би на сміх потують лиш якісь дивачні замітки про український рух а решта, якби води набрало у рот. Скорше сі часописи зацікавлює якась вістка про Негрів або рух на острові Гаїті і т. п. Чи се дієть ся з нерозуму чи навмисне, не знати. Здасть ся, буде і одно і друге.

Якже-ж брати ся до рішення питань східної і полудневої Європи, коли не знає ся просто азбуки національних і релігійних відносин на Сході? Українське питання стало тепер важним інтернаціональним чинником. Коли би його трактувати як сід, оно би могло стати ся тим найдогіднішим чинником, який би причинив ся до мирного полагодження східно-європейської проблеми, чого ми австрійські Українці в імені дорогої нам вітчизни бажали по повній щирости.

Вісти з російської України.

Українець правительственным комісарем занятої частини Галичини і Буковини.

Після донесення „Русского Слова“ комісарем для Галичини і Буковини з правом генерал-губернатора став визначний український діяч Дмитро Дорошенко, публіцист і учитель гімназії в Києві. Належати-муть до него всі справи цивільної адміністрації. До помочи йому будуть покликані краєві і повітові комітети. — Д. Дорошенко має багато особистих знайомих між галицькими і буковинськими Українцями.

Участь Українців в державній і автономній управі.

Товаришем міністра хліборобства став А. Кулижний, Українець родом з Полтавщини. З нагоди побуту в Австрії, Кулижний побував в українських інституціях у Львові, знайомлячись передовсім з українським рухом кооперативним в Австрії.

Попечителем київського шкільного округу, до котрого належать губернії київська, подільська, холмська, полтавська і чернігівська, став Українець Василенко. Йому повірили міністерство просвіти виробити програму уживання української мови в школах. До попечителя належать не лиш школи низні і середні, але й висні.

Київська міська Рада кооптувала, як відомо чотирох членів з поміж Українців. А що вже перед тим в київській міській думі було кільканадцять Українців, то українське населення мати-ме тепер в київській міській думі поважне представництво.

Головою виконавчого революційного комітету в Києві, що складає ся з відпоручників публічних і приватних організацій і політичних партій, став

д. Страдомський, заступник голови київської міської ради, сам уміркований Українець. — Секретарем тогож комітету став д. Носковський, редактор колишньої „Ради“.

Склад гласних київського губерньського земства доповнено представниками громадських організацій, між ними Українців. Між кооптованими знаходить ся м. и. відомий автор праць по господарським справам України М. Стасюк.

Міська шкільна комісія кооптувала проф. М. Грушевського і М. Стасюка на членів. — Для розроблення питання про завдане української мови в міських школах рішено сформувати окрему підкомісію, до якої увійшли самі Українці.

Комісарем для справ друкарських і прасових став відомий український письменник С. Єфремов.

Дня 1. цвітня відбули ся збори київського повітового земства під проводом барона Штейнгеля, колишнього українського посла до думи.

Всеукраїнський Національний З'їзд.

Всеукраїнський Нац. З'їзд, що відбув ся в Києві, випав під кождим зглядом величаво. Вітали з'їзд представники польського виконавчого комітету, чеського Союзу в Києві, жидівської організації, Грузинів і и. — Т. Каченко виголосив виклад про „основні підстави організації української автономії“. — Д. Крижановський: про „спосіб і порядок фактичного творення автономії України“. Весідині закінчив увагою, що Українці бажать автономії, котрої однак не думають собі самі правосильно ухвалювати, тільки бажать її затвердження установчими зборами представників всіх народів Росії. — Представник тимчасового уряду, київський губерньський комісар Суковкін зазначив в своїй промові, що він всіми силами веде і буде вести ті обовязки, які накладає на него голос українського народа в Київщині. Від війська витав з'їзд полковник Матушевич. — З'їзд закінчив ся такою резолюцією:

„Згідно з історичними традиціями і сучасними реальними потребами українського народа, з'їзд вважає, 1. що тільки широка національно-територіяльна автономія України забезпечить потреби нашого народу і всіх інших народностей, котрі живуть на українській землі, 2. що сей автономний устрій України, а також і інших автономних країн Росії мати-ме повні гарантії в федеративнім ладі Росії: 3. тому єдиною і відповідною формою державного устрою з'їзд вважає федеративну демократичну республіку російську, а 4. одним з головних принципів української автономії — повне забезпечення прав національних меншостей, що живуть на Україні.“

Укр. кооперативний з'їзд в Києві.

Дня 14. марта відбув ся в Києві український кооперативний з'їзд під предсідництвом Х. Барановського, Заступником предсідника вибрано проф. М. Грушевського. Замітні були на з'їзді виступи представників війська: полк. Чехович витав з'їзд від київського гарнізону і обіцяв його іменем піддержувати новий лад. Іменем гарнізону витав з'їзд також рядовик Васильчук, котрий промову закінчив окликом: За вільну Україну, за самостійність, за рідну мову, за школу!

Українське пресове Бюро.

При українській Центральній Раді основано Укр. Пресове Бюро для поширення відомостей про український рух.

Українські маніфестації.

Дня 25. марта відбула ся величава українська маніфестація в Петрограді. Взяла в ній участь українська частина петроградського гарнізону, а поміж тим недавньої прибічної гвардії царя, українських кубанських козаків. Про сю маніфестацію пише „Русская Воля“: „В оча впадали групи красунів Чорноморців, бувших царських конвойних, верхами на конях, з прапорами, у всіх жовто-блакитні стяжки, радісні обличчя. В натовпі стриманий говір, всюди по українськи. Говорять представники Естонців, Фінляндців, Литовців, польської молоді. — Коло Таврійської Палати витає маніфестантів член виконавчого комітету Ради салдатських та робітничих депутатів.“

Дня 1. цвітня відбула ся в Києві величезна українська демонстрація, в якій взяло участь поперх 100.000 людей.

Перша українська гімназія.

Дня 1. цвітня урочисто отворено першу українську гімназію в Києві.

Українське військо.

Як доносить київська „Нова Рада“ зорганізовано в Києві „Український військовий клуб ім. гетьмана Павла Полуботка“. Клуб гуртує круг себе людей військового звання української національності під прапором федеративної Росії і автономної України. Належати можуть сюди воєки, військові лікарі, військові урядники, фершали і т. д. Клуб займаєть ся улаштуванням відпочинку, видаванем брошур, організованем прогульок і т. д. Се так сказати касиново-політичне військове товариство. Справами товариства заряджує рада, куди обовязково входить: один генерал, один штабний офіцер, один урядник, два юнкри, сім салдатів, два фершали; решта членів ради виходить по вибору загальних зборів.

Дня 28. марта відбую ся в Києві віче українських салдатів і офіцерів фронтовиків. Рішено приступити до організованя української армії, в якій

склад малиб увійти: 1. існуючий вже український охочо-комонний полк і 2. полки ново формовані з тиллових частин російського війська, з якого мало б ся виділити Українців, і то піші та кінні, гарматні бригади, інженерні команди, команди фльоти і авіатики.

На поручення воєнного міністерства Київський Воєнний Укруг переназвано на Український Воєнний Округ. Належать до него губернії: київська, волинська, подільська, харківська, чернігівська, цолтавська і курська.

В Харкові.

В салі театру „Маяк“ відбуло ся віче українських робітників. Робітники витали робітництво усеї Росії з перемогою і ухвалили, що всі громадські і державні установи на Україні мають бути українізовані.

Основою тут українське товариство „Рідна Школа“.

В Полтаві.

В Полтаві відбуло ся велике українське віче, скликане Спільною Радою українських поступових партій. На вічу промовляв між иншими іменем Галичан І. Прийма.

В Катеринославі.

Губернський виконавчий комітет ухвалив прийняти в свій склад двох представників місцевих українських організацій.

Віче салдатів-Українців 228. піхотинного полку заявило ся за національно-територіальною автономією України. — Вибрано полкову укр. Раду з полковником Петровим на чолі.

В Одесі.

Дня 24. марта відбув ся український з'їзд. Рішено завязати генеральну Раду для скликання Загально Українського конгресу. — Утворено тут також український Воєнний Фонд.

Интервенція проф. Грушевського в користь вивезених австр. Українців.

З нагоди побуту в Москві в переїзді до Києва з засланя проф. Мих. Грушевський звернув ся до міністра правосуддя Керенського в справі вивезлу Українців вивезених з Галичини і Буковини.

Російські Українці проти польських забеганон.

Стокгольмський кореспондент будапештського дневника „Az Est“ представляє положене в Києві надзвичайно критичним з огляду на оборот, який бере український рух. Українці не хотять ждати аж до зібрання російської конституанти, але вже хотять взяти участь у мировій конференції й запротестувати проти змагань Поляків, щоб також не-польські землі були прилучені до польського королівства.

З других часописей.

„Нема повороту“.

Під таким заголовком містить проф. Грушевський статю в „Новій Раді“ з 12. цвітня, в якій м. н. надруковано от що:

Програма культурного самоозначення, котру недавно в одній з своїх промов необережно прийняв за міру національних домагань народів Росії, а в тім і народу українського, годова инішнього тимчасового правительства кн. Львов, тепер вже нікого на Україні не вдовольнить. Українці не знайшли помочи і підтримки в великоруським громадянстві ніде, — крім деяких соціалістичних груп, і се — треба правду сказати — викликало в Українцях глибоку зневіру до російської поступовости і демократії, до можливости забезпечити повноту українського національного життя в рамках російської конституційности. З тим зростало ще більше переконане в неминучій потребі забезпечити українському народови державне право — чи то федерацією російської держави, а як ні, то повною незалежністю України — як запоруку його вільного політичного і національного розвитку. Від сього не може бути повороту назад в пройдені стадії чисто культурного самоозначення або культурної автономії. Широка автономія України з державними правами українського народу в федеративнім звязку — се та програма даного моменту, від котрої не може бути уступлення назад. Всякі перешкоди, всякі вагани в задоволенні її з боку провідників російської держави, чи кермуючих кругів російського громадянства може мати тільки один наслідок, — се повне пересунення центра ваги в бік українського самостійництва. (За „Ділом“.)

Посол Василько про польсько-український конфлікт.

Під наголовком „Остання криза й Українці“ містить Augsburger Postzeitung з 9. с. м. статю свого віденського кореспондента, в якій констатує, що після якого-такого поладання чесько-німецького спору теперішнім правительством, остає неполагодженням ще українсько-польський конфлікт, який може дати ся відчутти неприємно в парламенті. Осей українсько-польського спору є справа відокремлення Галичини, про котру згаданий кореспондент подає слідуєче інтерв'ю з п. Николаєм Васильком:

„Відручне писемко з 5. падолиста 1916 викликало велике заворушене серед українського населення Австрії. Означало-ж воно піщо иньше, як цілковите підчинене українців під польську адміністрацію і польське пановане. Те рішене заскочило не мало Українців, бо із сторони

тодішнього президента міністрів графа Штірка, але й із сторони инших рішаючих чинників запевнено було їх, що їх жадане поділу Галичини буде сповнене, так ще вони напевно числили на те, що в заплату за їх примірне а то й просто одушевлене патріотичне поведене в часі війни (виставлене добровільного українського легіону) і за безприкладні жертви, які якраз українське населене східної Галичини мусіло потерпіти в часі російської інвазії, вийдуть вони з війни з власною українською провінцією, яка малаб оставати в безпосередній залежності від державного осередка у Відні, а який на місє теперішних польських урядників прийшли би урядники української народности, а о скількоб було за мало, то й об'єктивні німецькі урядники із західної Австрії. Через те річ арозуміла, що закинене заміру перевести відокремлене Галичини в позапарламентарній дорозі викликало серед Українців велике задоволене. Вони думали, що справедливо можуть числити на те, що німецькі партії в Австрії будуть напірати на зревідоване проєкту. Тепер мають вони вражєне, не мовби лише християнсько-суспільна партія мала зрозумієне доля того, що сей опір проти відокремлення Галичини — якому вони протиставлять стремління створення української провінції із східної Галичини з німецькою управою — покриваєт ся з державним інтересом, підчас коли инші німецькі партії руководять ся при попіраню польських жадань надією на те, що через відокремлене Галичини випруть галицьких послів з парламенту — експеримент, який може стати небезпечний для дальшої приналежності Галичини до монархії.

„В Росії нове правительство старає ся прихилити до себе Українців. Права, про які вони перед вибухом революції ніколи й не сміли, признано їм на протязі місяця і то без боротьби, між ними і українську мову на київським університеті, вплив на державну й автономну управу серед укр. урядників, свободу преси, права стоваришень і зборів і т. д. Як зійде се австрійський парламент, то повинен подбати о те, щобі Українців чого доброго не підчинено під ще важче польське ярмо. Із становища заграничної політики мушу уважати се дуже не пожаданім. Ніде не мусить ся так дуже як в сїм випадку обминати всего, що моглоб пособляти Вільзонівській фразі про освободжене малих народів від „насилства“. Австрійські Українці хотять плекати свою національність під австрійським панованем і Габсбурською династією, при котрій вірно стоять; вони ненавидять її якої, а передовсім польської неволі“.

„Обіцанки гр. Штірка“.

Віденська „Arbeiter Zeitung“ доносить:

„На зборах в Лінци сказав пос. Дінгофер: гр. Штірк сказав Німцям, що ті державні конечности (мова про німецькі домаганя заведеня німецької державної мови, поділу Чехії на округи і т. п.) будуть сповнені, одначе перед Чехами висловив ся в протилежнім напрямі.“

Нав'язуючи до сего справоздання нім. органу замічує „Діло“: „Отже в німецьких політичних кругах вже публично говорить ся, що гр. Штірк обіцював Німцям одно, а Чехам друге, зовсім протилежне.

„Так само Полякам обіц'яв відокремлене Галичини, а Українцям поділ Галичини.

„Тільки анї Німці, анї Чехи не винять за сї обіцанки гр. Штірка — своїх провідників“...

НОВИНКИ.

Від редакції. З огляду на переселене посла Ом. Поповича, котрому підлягає редакція „Буковини“, до Праги, поручено на основі ухвали клубового засіданя українських послів з Буковини повірити редакцію сєї часописи пресовому комітету, в якого склад увійшли: послы О. Бурчинський, і Н. Спинул і ш. др. Н. Дрогомирецький, др. В. Кушнір і А. Попович.

Посол Н. Василько відбув дня 8. с. м. довшу конференцію з міністром справ заграничних графом Черніном.

В 103. роковини уродин Кобзаря України відбуло ся заходами товариства „Просвіта“ і зєдинених читальнь у Гіміді в таборі збігців дня 28. і 29. цвітня величавє Тарасове свято. З Відня прибули як відпоручники посол др. Кость Левицький, др. Ол. Колесса, др. Николай Дрогомирецький (від буковинських організацій), Володимир Темницький і редактор тижневника „Ukr. Korrespondenz“ Володимир Калинович. Свято почало ся в суботу (26. IV.) концертом гімназійної молодіжи. В неділю о год. 1. відправлено в таборовій церкві панахиду по душі бл. п. Тараса. По панахиді відбув ся величавий маніфестаційний похід, а о годині 2½ згуртувала Народна Академія всіх учасників свята на площі коло „Літного Театру“. Кульмінаційною точкою програми був вечірний Концерт, який дякуючи ласкаві співучасті оперового співака Олександра Носалевича і п'яністки Оксани Вірецької випав надзвичайно добре. Святочну промову виголосив в імені галицьких і буковинських послів др. Кость Левицький. Бєсідник порівняв судьбу Шевченка влучно з гіркою долею переселенців. „Перемучені довгим вижиданем і тяжкими жертвами не святкуєм сего празника як свята радости, але як обхід надії на ліпшу будучність. Наш народний пророк витерпів рівнож за ідею самостійности України. Замучений російським деспотизмом, Шевченко умираючи лишив нам заповіт, який сповнити ми зобов'язані. В Австрії Українці стаули під стяги армії осередних держав і уже третій рік борять ся будучність

сїх держав, сподіючись, що австрійська монархія випередить инші держави в розв'язаню українського питання і принесе волю українському народови. Відчув се наш жовіт, що идучи на війну заспівав тужливо: „А ми тую червону калину підніємо, а ми нашу славу Україну гей гей розвеселимо!“ Поза нашим обов'язком зглядом Австрії пішли ми дальше, поставили легіон, щоб тим зазначити, що боремо ся проти московського царизму і проти посягання других народів на нашу самостійність. Ми маємо право домагати ся від держави, який ми все вірно служили, щоб ми ту найшли здійснене наших національних жадань. Ми не лукавили, ми все йшли правим путем і наша сила лежить в дійсній правді наших дум. Революція, яка знесла в Росії абсолютизм, поставила також рішене українського питання як важку справу на порядок денний. Наші закордонні брати взяли участь в тім суспільнім перевороті, причинивши ся до того, що на Україні засіяло зарево сонця правди. Нині вже не стоїть московський салдат на могилі поета, нині кличе нас дух Тараса: „Вставайте, кайдани порвіте!“ Відсїпанем народних гимнів „Ще не вмерла“ і „Не пора“ закінчило ся всенародне свято.

Між великодними привітани, які одержав п. Никола Василько, находить ся й слідуєче писемко: Високоповажаний Добродію! Зібрані нині в читальні „Просвіти“ в Кракові при „Свячені“ Українці згадують з повною пошаною достойну Вашу особу. Занепокоєні довгим браком вістий в часописях про стан Вашого здоров'я, бажаємо Вам як найскоршого подужаня. В тій переломовій, великій хвилі уважаємо Вашу працю для української справи дуже потрібною і хосенною. Віримо, що тепер, коли повстає нова Україна, віддасте всі свої сили і знане для добра і розвою нашої України. Просимо прийняти вираз високого поважання. Христос Воскрес! Краків 21. цвітня 1917. Іменем краківських Українців: Лев Гузар, ц. к. нотар з Галича, Франциск Тузак, ц. к. надкомісар будови, др. МIRON Вахнянин, Клим Топольницький, радник фінанс., о. Николай Юрик, полевий курат в резерві, парох з Сівки війнилівської, др. МIRON Витшинський, Микола Бабин надпоручник, Іван Іжницький заступник директора ц. к. галицького заведеня для збуту худоби, поручник Леся Доліняк, Микола Голубінка ц. к. офіціал, Петро Берест, М. Худога, Лука Кучер і мн. и.

З Праги. Вже в третє прийшло ся обходити велике свято Христового Воскресення серед грому світової війни, серед гірких сліз мільйонів нещасних. Одні стрічали те велике свято любови в стрілецьких ровах, другі в чужій неволі, инші в поневірі між чужими людьми, чи в бараках для збігців, а ще инші по шпиталях. Щоби хоть на хвилю, в рокове християнське свято пасхи, тут на чужині забути тугу за Найдорозшими, устроїла „Шпитальна Секція“ в Празі товариські сходини з ріжними товариськими грами в другий день Світлого Воскресення. Уряджуючи ті сходини мала „Шпитальна Секція“ ще й ту ціль, щоб при свободній гутірці, при товариських грах, зібрати грохи гроша на душевну і матеріальну поміч для наших жовітів у празьких шпиталях. Се їй в повні удало ся, бо (при невеликих видатках) мала чистого доходу K 136.56. До побільшеня тої збірки причинили ся добровільними датками в коронах: о. ген. вік. Манастирський 10, пос. О. Попович 10, гім. дир. Ісєпенко 5, ц. к. суд. Ластовецкий 3, проф. Вальнер 3, пр. Боднарук 2, за що всім Вп. Жертводавцям складаємо від українських жовітів празьких шпиталів найсердечнішу подяку. За „Шпитальну Секцію“ Єрина Ясінчук.

Українські збігці з Буковини в Празі, яких є кругло 200 душ, дізнали заходами свого запомогового комітету чимало помочи на чужині. Майже всі одержали одіж із державних фондів, хоч єї якість не відповідала ціні. Крім того наділів бук. запомоговий комітет у Відні за минулий піврік 162 особам запомогами в сумі K 2710, що становить 20% суми K 9848, яку комітет видав на всіх бук. збігців у Празі. Надто укр. комітет роздав зі своїх фондів між бук. Українців ще майже K 1000. Наш укр. комітет подбав за той час о засноване укр. шкіл в Празі й околиці, де вчать наші учителі й учительки, а й о приміщене наших збігців в ріжних бараках, чим поліпшено й матеріально їх долю. Відпоручники укр. комітету працюють і в спільнім бук. комітеті а й у централі що є при поліційній дирекції в Празі.

За поляглих „Укр. Січових Стрільців“ відбуло ся 2. мая с. р. і в Празі заупокійне богослужєне з панахидою, яку відправив гр. к. парох о. Пleshкевич в Костелі на Карловій площі, при чім сьївав під управою дир. Глібки мішаний хор укр. учительства, яке дало почин до сєї патріотичної маніфестації. О. Пleshкевич виголосив по богослужєню проповідь, в якій зворушуючими словами славив память молодих борців за долю-волю укр. народу. В церкві явила ся під проводом посла Поповича укр. громада зі шкільною дітвором, яку війна держить вже більше півроку у Празі.

Лягли головами. Др. Омелян Левицький, сотник Українських Січових Стрільців, поляг 22. марта 1917. р. в буковинських Карпатах, як командант т. зв. „Гуцульської сотні У. С. С.“ Покійний був адвокатом в Долині, а на перший зазив в 1914. р. вступив в ряди Укр. Січ. Стрільців. Визначав ся незвичайною відвагою й великою холодокрівністю. Літом 1916. р. був висуджений (супровітований) з У. С. С., одначе незадовго зголосив ся знову добровільно в поле і вийшов в похід зі сотнею У. С. С. — Гуцуликів — в буковинські Карпати. Поляг геройською смертю 12. III. с. р. по полудни від вибуху гранату враз зі стрільцем Володиславським Олексом. В. Й. П. (Подав А. В.)

„БУКОВИНА“

виходить 1. і 15. кожного місяця.

Редакція і адміністрація:
Wien IX. Schwarzspanierstrasse 15.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWYNA“

Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion und Administration:
Wien IX. Schwarzspanierstrasse 15.

versendet an die unbemittelte Mannschaft der k. u. k. Armee, an die Militär-Spitäler und Flüchtlingslager unentgeltlich.

Einzelnnummer 10 h.

Отворене парламента і престольна промова.

По півчетверталтній перерві австрійський парламент прийшов назад до своїх прав. Дня 30. мая відбуло ся перше засідане палати послів і палати панів. З українських послів явили ся всі крім вивезених до Росії пп. д-ра Т. Окуєвського, М. Петрицького і Т. Старуха. (Шусткою світило місце русофільського посла Маркова, пробуваючого в тюрмі, коли натовість на місці його товариша Куріловича засів його заступник о. Р. Чайковський.)

На початку засідання посольської палати президент міністрів г-р. Клям Мартініц, представивши палаті міністрів, просив обняти президію палати найстаршого віком п. Фукса. Після його промови, в котрій в гарячих словах помянув покійного цесаря і зложив іменем народів держави чолобитну цесарській парі, слідував вибір президента палати. Кандидований Німцями др. Грос, проти котрого виступали перед тим майже всі партії крім Нім. Союзу і христ. соціалів (з укр. сторони рішучо проти сеї кандидатури виступав передовсім п. Н. Василько), одержав на 421 голосуючих 215 голосів, так що ледви перейшов. Віцепрезидентом з поміж укр. послів вибрано наново п. Ю. Романчука, а секретарем п. Лукашевича. Описавши зложили п. Станкевичу в користь перебудови монархії на спілку держав і злучення всіх країв корони св. Вацлава в окрему спілку державу під скиптром Габсбургів, а п. Корошеч заяву з'єднання словінсько-хорватсько-сербських областей в таку ж державну одиницю. З української сторони п. др. Петрушевич зложив заяву, підкреслюючи неперевдане державне право королівства Галичини і Володимирії, протестуючи проти дальшого оставлення Українців в одній праводержавній одиниці з Поляками і проти заходів коло прилучення занятих укр. областей до Польщі та витяючи врешті змагання рос. Українців до осягнення правдо державного права. З польської сторони зложили заяви пп. Лазарський і Стапінський. Останній підкреслював змагання Поляків до злучення всіх областей заселених Поляками в одну політ. цілість.

Слідуючого дня, 31. мая, відбуло ся святочне прийняте обох палат Державної Ради в цесарському замку цесарем Карлом в присутності цесаревої Ціти. Цесарську пару витали зібрані члени обох палат громом окликів. В престольній промові цесар помянув бл. пам'яті ціс. Франц Йосифа і подав ті головні основи, якими бажає руководити ся як монарх. Цесар заявляв свою незрушиму волю виконувати свої монарші права в дусі конституційної ідеї і правдивої демократії і шанувати основні державні вольності. З огляду на те, що „процвітання конституційного життя після неплідності давніших літ — поза розважкою галицького питання, який вказав дорожку мій знаменитий попередник — неможлива без вининовання конституційних і адміністративних основ цілого публічного життя в державі і в поодиноких королівствах і краях“, цесар заявляв своє рішення, відкласти зложене конституційного приречення на сей певно недалекий час, коли будуть покладені підвалини нової, сильної і щасливої Австрії. Цілим своїм змістом престольна промова задокументовала широкот готовість монарха йти на стрічу демократизації суспільства, признала konieczність конституційного життя і необхідність соціальних реформ. Із слів цесаря дотикаючих війни говоривши відчуженість за героїстичної армії і пожертвоване горожанами, але й сильна воля, привести державне судно до порту чесного мира. — Перебрана гучними оплесками і одушевленими окликами престольна промова викликала незвичайно глибоке вражіння.

Політичний перегляд.

Українські парламентаристи у президента міністрів.

На 28. мая запросив президент міністрів до себе пп. Романчука, д-ра Костя Левицького, д-ра Льва Бачинського, д-ра Евг. Левицького і д-ра Петрушевича від укр. парламентарної репрезентації Галичини, пп. Василька і Лукашевича від буковинського укр. клубу і членів палати панів, радників Двору пп. Горбачевського і Барвінського. В часі конференції, котра тривала від 11. години передпол. до 1/2.1. години заявив президент міністрів що слідує:

Як се вже виразно заявив міністр загр. справ в своїй друкованій еуніціції, стоїть Австрія на становищі закінчення мира в честю, без територіальних відступок. Через те річ самозрозуміла, що на жаднім міродатнім місці в Австрії нема наміру відступати східну Галичину

і Буковину. Се нехай послужить до успокоєння населення тих державних областей, занепокоєного очевидно такими тенденційними вістками. Правительство вповні свідоме того, що укр. населення східної Галичини і Буковини не оставало що до патріотизму позаду прочого населення тих країв і що під зглядом патріотичного пожертвованя не в однім напрямі його поведене було ввірцеве. Передовсім з вдоволенням адає собі правительство справу з передвоєнною освідмлюючою праці всіх укр. національних організацій в Галичині та на Буковині серед населення, яка підчас війни принесла такі багаті овочі. Маючи те на увазі правительство подбає про те: аби укр. нація в Австрії в будучности не мала ніяких причин нарікати на упереджене в її змаганню до рівного трактованя всіх народів на всіх царинах публічного життя. Правительство є сильно рішене, вповні узгляднити потреби укр. нації і мати-ме їх перед очима при перестрою праводержавних відносин монархії. — Що тикаєть ся того перестрою, то правительство ще раз заявляє з натиском, що буде з усею серйозністю стреміти до того, щоби сей перестрій випав вповні вдоволяючий для укр. нації.

В дискусії, в якій взяли участь головні пп. Романчук, К. Левицький, Василько і Горбачевський, запевнив ще міністер-президент, що деякі, відомі йому оправдані домагання Українців будув сповнені ще перед війною, а то: 1. дотично централь і філій для господарської відбудови Галичини: щоби у всіх секціях України були заступлені відповідно (як заступники начальників) і щоби були покликані до участі у відбудові їх господарські організації, які мають одержати на те відповідні грошові засоби; 2. переселене адміністр. урядників укр. народности з Галичини західної до східної переводити ся вже; 3. всім галицьким властям звертаєть ся увагу в окремії пригадці, що мусять берегти всіх існуючих принципів що до укр. мови; 4. основане укр. університету з укр. викладною мовою у Львові є оправданим бажанем укр. нації, яке правительство рішене сповнити; 5. в хвили, коли Буковина буде освободжена від неприятеля, правительство візьме ся енергічно за господарську відбудову краю. Також готове правительство через відповідні зарядження принести Українцям поміч дотично поладнання відносин на церковнім поли.

Нові члени палати панів.

Цесар покликав 5 дідичних і 55 доживітних членів до палати панів, з того девять Поляків і одного Українця: радника Двору Олександра Барвінського. — Олександр Барвінський родив ся 1847 року як син священника. Вже як ученик брав живу участь в громадським життю. Будучи спершу учителем учит. семінарії в Теріополі розвивав тут живу діяльність як член народовецької громади і організатор читалень. Звідси Барвінський переносить ся до Львова, стаючи тут в перші ради національних діячів, як письменник, автор шкільних підручників, видавець історичної бібліотеки, голова. Наук. Товариства ім. Шевченка, член краєвої шкільної Ради і передовсім як політик, соймовий і парламентарний посол. Барвінський був відомо разом з п. Романчуком головним автором польсько-української угоди в 1890 р., при котрій остав і після того, як народовці від неї відвернули ся. Партія Барвінського з її організом „Руслан“, застановленим в вибухом війни, перенесла після назву партії християнсько-суспільної. З парламентарної діяльності Барвінського замітні його виступи в делегаціях, де він звертав увагу на національну спільність австрійських Українців з рос. Українцями. В тім напрямі діяв Барвінський також публіцистично в німецьких органах преси. — Голова Союзу українських послів з Буковини п. Н. Василько вислав з нагоди покликання радника Двору Ол. Барвінського до палати панів на його адресу вітальну депешу слідуячого змісту: „Не тільки я, але й всі Українці, що прикладають міру серйозної річової оцінки до великої вартости Твоїх знаменитих заслуг на поли нашої мови і школи, в тім числі і ціла моя партія, тішаєть ся щиро, що наша нація мати-ме в Тобі гідного заступника в палаті панів“. — Всіх українських членів палати панів є трех: митроп. Шептицький, радн. Двору проф. Горбачевський і радн. Двору Барвінський. Покликаний перед літами до палати панів п. Володислав Федорович доси не явив ся в парламенті.

Посол Василько в президента-міністрів.

Граф Клям-Мартініц запросив 22. мая голову буковинського українського Союзу, посла Василька до себе й відбув з ним довгу конференцію, на якій обговорено

й справу близьких нарад парламентарних і українське питання загалом.

Угорська криза.

Ряд останних подій зміг зрушити навіть таку, здавалось, тверду як скала позицію угорського президента міністрів г-р. Тіси. Між причини упадку Тіси зачисляють передовсім справу виборчої реформи до угорського союму. У відручнім письмі до г-р. Тіси висказав був цесар Карло бажане, щоби на Угорщині перевести виборче право до парламента, яке відповідало б вимогам часу. Але відомо, що Мадари противні розширенню виборчого права на широкі верстви населення, бо в такий спосіб скріпило-ся парламентарне заступництво немадарських народностей, а через те ослабло б штучно вдержуване пановане мадарської меншости. Через те г-р. Тіса виробив такий проект виборчого права, який поширяє се право на власителів медальв хоробрости, на власителів 8 моргів ґрунту та в деїм в користь робітників. Розумієть ся, що таке виборче право, прозване його противниками „виборчим правом для капралів“, не відповідає ані волі цесаря ані бажанням угорських народів. Се одна причина упадку Тіси. Дальша причина упадку Тіси, се непорозуміння що до австро-угорської угоди, що до котрої Тіса добивав вже торгу з пок. г-р. Штірком, котра однак тепер застрягла на точці фінансів. Графа Тісу вважають також одним з найрішучіших прихильників продовження війни, згідного в тім напрямі з німецькими анексіоністами, що будило проти него невдоволене. — Граф Тіса уступив, а його уступлене радо повитали також по австрійським бої монархії, де був час, що Тіса поводи ся як у своїй хаті. Був час, що Угорщина надавала тон політиці монархії. — Утворене нового міністерства натрапляє на Угорщині великі труднощі, з яких деякі круги міркують вийти в той спосіб, щоби на чолі нового правительства поставити міністром-президентом члена цесарської родини архика. Йосифа.

Соціалістична конференція в Стокгольмі.

До столиці Швеції з'їзять ся представники соціалістичних партій неутраляних і воюючих держав, щоби на спільній конференції заявити волю робітничого світа до мира і засилити нитку мирових переговорів через явну виміну думок між горожанами, приналежними до різних, передовсім також воюючих держав. — На сю конференцію вибирають ся від укр. соц. дем. партії в Австрії пп. Мик. Ганкевич і Вол. Темницький. Вліхав туди вже посол С. Вітик. — Поміж початковими заявами цікава заява заступників фінляндської соц. дем. парламентарної фракції. На їх погляд Фінляндія зможе упорядкувати свої справи найкраще сама. Питане фінляндське треба трактувати як справу міжнародну і рішати його на мировім конгресі. Се питане мотивували Фінляндці безборонністю становища Фінляндії в разі, якби в Росії взяли згодом верх струї націоналістичні а то й імперіалістичні. Вдячність, яку Фінляндці відчувують до революційних елементів пауючої нації, не може впливати на зміну їх становища в тій основній справі.

Українська революція.

Серед знаменитої російської революції діло найбільш революційне, се хід українських справ. Се, що сегодня діє ся на Україні, перевернуло на укр. справу погляд усього світа, за серце хапає австрійського Українця. Невірні Томи повірили, доторкнувши ся тіла правди, для скептицизму не стало місця. Живучість укр. національної ідеї віднесла блискучу перемогу. Коли революція з 1905 року була переломом кризи в укр. національним життю, то революція з року 1917 є семимилевим кроком вперед, яким вміє ступати збуджена з летаргії нація.

Остовіли з диву і переляку сусіди, що з сусідства виводили право панованя над укр. нацією, дотворюючи собі до того дивогляди — великопольські та всеросійські — теорії, закроюючи собі на Україні доволні „сфери впливу“ та захоплюючи в ході історії те, що попало. Андрусівський договір з перед півтрьох літ поділив був Україну на дві сфери впливу, польську та російську. Поділ Польщі усунув вплив польський, завузвивши його на австрійський загумінок України, і тільки війна додала польським апетитам на укр. землі нових надій. Добре відомі способи і способки, якими польський сусід старав ся піддурити політичний загал по сім бої стрілецьких окопів про штучність укр. руху, якогось то в дійсности не істнувало, кландучи тим крихку основу для свого розмаху на підтягнене під свою „сферу впливів“ Холмщини ба й Волині та ста-

раючи ся в такий же спосіб обезцінити і з'анулювати політичну вартість українства в Австрії — відданого на поглад польського сусіда у відокремленій Галичині. — Революційні події в Росії і національна революція на Україні попорехрещувала непощадно польські рахунки. Голосною мовою фактів укр. справа розперла собі ворота до свідомості усього політичного світа. З почутем пожалування слідити можемо за безсильними заходами органів польської публічної думки в Австрії, далі підхурювати свій загаль закауванем а бодай обменуванем далекоюсягності подій на Україні. — На укр. національній з'їзді в Києві витали пробуджену до самостійного політичного життя Україну в українській мові представники польських організацій, складаючи тим признане для тої національної толеранції Українців, яка виявила ся в резолюції з'їзду про охорону прав меншостей в майбутній автономній Україні, якої дальшим доказом хочби й те, що в київській міській Думі признано Полякам більше місць (2) ніж самим московським представникам державної нації (1). Але рівночасно польські репрезентанти прийняли на сім з'їзді до відома рішучу волю України, не пустити ні клаптика укр. землі під польську владу, висловлену в резолюції, зверненій проти заяв тимч. польської державної Ради.

За найбільшійше місце, бо за найживотніші інтереси і найбільш безпосередньо доторкають ся події на Україні другої — московської — сторони. Реакційні російські елементи не чули ся, як по штучно століттями вдержуванім механізмі русифікації вдарила довбня укр. національної революції, як під ударом відживаючої політично нації впрах розбила ся ідея „общерусскости“. Руки домлять над руїною общерусского будинку україножерний „Кієвлянин“ і тов. і патетичними фразами накликають до боротьби за „один народ“ проти мазенинського „сепаратизму“. Сконстатувавши з боєм серця, що Українці наставили ся захопити все публічне жите „південної Росії“, шукає старий грішник потіхи в от яких міркуваннях: „Нам буде тяжко, коли Київ з матери російських міст стане жерелом українського ренегатства. Але всеж се є без порівняня легше, ніж навіть думка про те, що на вулицях міста будуть снувати ся пруські мундурі і німецький магістрат буде рішати, в якій мові мають відбувати ся дебати в міській думі. Як та мати на суді Соломона, коли її дитину премудрий цар приказав розсікти на дві половини, так і ми готові віддати Київ нашим братам, що помиляють ся, аби не віддати його ворогам“...

Слаба з того потіха для тих, що цілею свого життя уважали все непробірливу боротьбу проти найбільшого ворога — Українців. Лише півголосом підтягають нуту незадоволення з розвитку справ на Україні ліберальні органи російської преси, що, прийнявши на себе ролю заступників горожанських і національних свобод, роблять квасну міну і закусувають губи над тим розвитком подій, який виріє їм, проти їх волі і дождиданям, понад голову.

Міркувати, щоби дотеперішні вороги українства, якогоб вони не були покрово, навіть ліберали, вже не говорячи про приголошених революцією чорносотенців, залишили боротьбу проти Українців, а то — чого доброго — йшли на зустріч дальше йдучим українським домаганням, се булаб така недотепність, як недотепна ся марна потіха польських, і то демократичних органів з того, що з рос. боку дають ся чути голоси і заклики проти утвердження національної сили Українців на їх землі. Поминаємо те, що ся потіха дуже і то дуже характеристична для тих, що все себе представляли непримиримими ворогами Москалів, і тепер, коли прокинувся найбільший ворог Московщини, Українці, повинніб тішити ся з того власне, а не з пустих виглядів на те, що хтось радий би підставити укр. рухови ногу. Ми Українці свідомі того, що права для України не впадуть з неба і що так, як се, що діється тепер на Україні, є впливом довгої, важкої боротьби, так і на далі Українцям прийде ся бороти ся мабуть не легко і може не на один тільки бік. Viel Feinde, viel Ehr!

Розвязка польської справи не повинна, — в міру затрати своєї ваги як великого міжнародного чинника, — надбати на великі труднощі — і того ми Полякам не завидуємо. Що до укр. справи, то власне завзяте її ворогів є лише мірилом її величчя і далекоюсягності.

Яке становище Українців до перевороту, доконачного на російській Україні?

Розвиток справ на рос. Україні не пішов тою дорогою, як в наших дождиданях ми старали ся начеркнути собі їх в нашій уяві після вибуху війни. Нашим бажанем було розторожене Росії і визвіл наших братів з під царського режиму, ідея, який вираз дало м. п. утворення українського легіону. Упадок царизму і бажане близького мпра „без анексії“, яке промощує собі дорогу до переконання всіх воюючих сторін, перед котрим смиряємо ся і ми Українці, вплинули на зміну нашої платформи. Бороючись нашої держави і границь нашої країни, ми не охочі мішати ся до того, в який спосіб наші закордонні брати хотять і задувають уладити свої справи, бо всяке вмішунане будуби ігнорованем природних політичних правил, тим більше, що не оправданим ні знанем реальних ділаючих сил, ні навіть змінених наскрізь відносин. Ми можемо тільки слідити за розвитком справ на рос. Україні, тішити ся успіхами наших земляків і — не дай Боже — боліти їх горем. До болю — дякувати Богу — причин не маємо.

Таке реальне трактоване справи найшло — підносимо се з натиском — вислів і по тім боці кордону. На анексію програму Мілюкова укр. провідний орган „Нова Рада“ в Києві, відповіла в спосіб дійсно достойний признання: що про Українців в Австрії „не можна рішати, не питаючи їх“. Не інакше відісе ся до того питання і укр. орган на російській мові „Украинская Жизнь“. Є се принципіальне становище рос. Українців, в якім не становить вилому відокремлений висказ С. Єфремова про його охоту

бачити злученою з рос. Україною українську Галичину, Буковину і Угорщину. Воно таке самозрозуміле, що навіть не було зачіплене ні раз на жадім з укр. з'їздів, на яких австрійсько-українських справ торкано ся тільки з погляду привернення придаленого найзидниками громадянського життя на зайнятих територіях і повороту галицьких та буковинських виселенців до краю. Воно самозрозуміле з погляду на вагу істнованя частий укр. земель поза межами Росії як чинника, оживляючого міжнародний інтерес до українства, навіть в такому випадку, колиб російським Українцям вдало ся здобути сю скількість права самоозначення, яку вони намагають ся осягнути, супроводжені в тім стремління нашім пламенним бажанням.

На рос. Україні відбуває ся процес національної революції, яка по своїй тактиці східна з загально російською революцією. Як там верх взяли живла умірковані, так і революційному рухови Українців падає тон елемент уміркований. З рішень укр. Нац. З'їзду бачимо, що партія самостійницька опинила ся в зникаючій меншості до того, що на кількадесят бесідників всего двох або трох заявило ся за стремління до самостійної України, а до Укр. Центр. Ради партійному заступництву самостійників признано лише одно місце. Коли представники иншої російської країни, Фінляндії, заявили ся проти компетенції загально російських Установчих Зборів, рішати про політ. будучність Фінляндії, а в користь рішення їх справи як окремої політичної одиниці на мировім конгресі — покликаючись на заповручену їх краєви політ. самостійність державними договорами, — то Українці, яких політична самостійність рівнож заповручена державним Переяславським договором, заявляючись за участю представників всіх рос. національностей на конгресі, рівночасно признали на всіх своїх з'їздах (загально національним, кооперативним, учительським і п.) право санкції укр. автономії загально-російським Установчим Зборам. У відношеню до тимч. рос. правительства всі українські з'їзди заявили ся за підпиранем тимчасового правительства, змряючи однак рівночасно в практиці до захоплення як найбільшої скількості влади в свої руки, до скріплення позиції українського елементу і використаня платформи революційного рос. правительства про право національного самоозначення і самоуправи. Поки що дали ся обминути конфлікти з тимчасовим правительством, яке не робить спеціальних труднощій українським акціям, відсилаючи однак Українців в такий справі як автономія України до установчих зборів, а в такий справі, як домагане утворення укр. війська, відповідаючи дозволом на сформоване укр. відділу, обмеженого до величини бригади. Ще критичнійше в сій останній справі поставила ся до укр. домагань Рада робітників і салдатів, яка цілком спротивила ся творенню укр. війська, яке по укр. інтенціям малоб боронити так добре загально російської свободи і держави перед вншніми ворогами як передовсім і укр. свободи перед внутрішніми ворогами, будь ними протиреволюційна реакція будь і російське суспільство, змобілізоване проти укр. національних заходів. — Отсе й будиб сі вороги, перед якими стерегти ся має українство на дорож до забезпечення собі відповідних умов істнованя.

Вісти з російської України.

Автономія України.

Із Стокгольму доносять: Петроградські дневники подають урядовий комунікат, після якого тимчасове правительство надало Україні обмежену автономію. У військових справах Україна буде підчинена спільній управі в Петрограді. За те одержить автономію судову і просвітну.

Українці в державній і автономній адміністрації.

На основі докладних інформацій губернський виконавчий комітет в Києві, який складає ся з представників різних громадянських інституцій і має справляти тимчасову владу в губернії, уконститував ся от як: председатель: М. Суковкін, його заступник Д. Дорошенко (назначений опісля правит. комісарем на заняті території Галичини і Буковини), члени тіснійшого комітету: проф. М. Грушевський, В. Корольов, ветер. лікар і укр. діяч, М. Стасюк, автор відомих праць по господарству України, В. Сахновський, лікар і редактор колишньої укр. „Боротьби“ І. Коган, А. Сербиненко, кооператор, П. Понятенко, укр. діяч і письменник, Христ. Барановський, дир. київського Союзу кредит. тов., О. Степаненко, лікар-ветеринар, член укр. товариств, Вас. Шульгин, посол до Думи і редактор „Кієвлянина“, Д. Антонович, син славного укр. історика, один з провідників укр. рев. партії, А. Красовський і П. Линайченко. — Як бачимо, мають Українці в київськ. губернськ. вик. комітеті рішучу чисельну перевагу.

Дня 6. цвѣтня явили ся у президента міністрів кн. Львова делегати Укр. Нац. Ради Лотоцький і Степницький і предложили спис кандидатів, рекомандованих ними на комісарів тимч. правительства в укр. губерніях. Кн. Львов заявив, що готов пристати на тих кандидатів, коли згодять ся на них не лиш самі Українці, але й все инше населене дотичних губерній.

Іменований правит. комісарем на правах генерал-губернатора на заняті області Галичини і Буковини Д. Дорошенко їздив на авдієнцію до міністра загр. справ Мілюкова в справі проєктованих адміністраційних реформ в галицьких і буковинських областях і в справі привернення населеню прав в органах самоуправи, в суді і церкві. Авдієнція дала корисний результат.

Український національний з'їзд.

В днях 19., 20. і 21. цвѣтня відбув ся в Києві великий український національний з'їзд. З'їзд відкрив промовою проф. Грушевський, витайчи „людей української землі, що приїхали сюди, гнані важністю місці, яку накладає на всіх нас переживана нами велика хвиля“. Зокрема витай делегатів петроградських полків, що перші піднесли прапор революції і делегатів селян та робітництва. Предсідателем з'їзду першого дня вибрано представника чорноморських козаків С. Єрастова, його товаришами делегатів-салдатів від петроградських полків Авдієнка та Гарбара. Президію доповнили представники селянства, робітників, духовенства та інтелігенції. Другого дня з'їзд відбував ся під президією письменника В. Винниченка, повитаного бурею оплесків.

Першого дня вислухано рефератів Д. Дорошенка про державне право і федеративні змаганя на Україні, А. Шульгина про домаганя утворення федеративної російської республіки і Ф. Матушевського про національно територіальну автономію і забезпечення прав національних меншостей. Крім референтів промовляло 23 бесідників. Між промовами вибивала ся палка промова члена петроградської Ради робітн. і салд. депутатів і укр. соц. дем. військової організації, салдата Авдієнка та підпоручника Міхновського (адвоката і діяча в Харкові). — Ухвалено ряд резолюцій.

З промов другого дня бурю оплесків визвала

промова єпископа Дмитра

з Уманя, який звернувся до членів з'їзду з от якими словами: „Витаю вас! Мені ніхто не дав повновласти на се, але мене прислало сюди моє серце, котре дала мені мати Україна. Працуйте з Богом у користь нашої дорогої матери України!“

Найбільшу частину другого дня з'їзду вишовнили привіти. Письмених привітів від українських організацій була така сила, що їх зразу читали, а потім тільки перераховували. Опісля витали з'їзд: Д. Барський від краєвого комітету народної волі, п. Клячкина від товариства охорони жінок, В. Корольов від губерньського викон. комітету. З'їзд горячо витай промову полковн. Матушевича, виголошену по російськи від Ради київського гарнізону та по українськи від укр. фракції військових демократів. Горячо приймають також

промову представника тимч. правительства губерньського комісаря М. Суковкіна. Звинивши ся, що не вмів добре говорити по українськи, Суковкін заявив, що тимчасове правительство числить ся з голосом України. Вже тепер має укр. нарід в Києві своїх представників у раді громадянських організацій і губ. вик. комітеті, що допомагають в справі уладження краю на нових основах. „Український нарід — говорив Суковкін — не тільки може, але й повинен висловити ся, як він хоче управляти ся і правительство прислухуєть ся до того голосу. Останнє слово належить до установчих зборів, а перше до вас. Рішайте сю справу державною мудрістю, якою все визначав ся укр. нарід. Нехай живе вільна Україна в злучі з Росією!“ — По промові Грушевський з Суковкіним розцілювали ся.

Йшли далі привіти від київського жіночого громадянського зібрання (Синицька), від губ. земської управи (Пожарський), від київського комітету соц. революціонерів (Прилежаєв), від коаліційної Ради київського студентства (Баткинський), від повіт. земської управи, від повіт. з'їзду земських учителів і т. д. Горячо приймали на з'їзді

привіти національних груп:

від польських організацій говорять по українськи Єзерський і Куліш, від чесько-словацьких товариств Вондрак, від об'єднаних жидівських організацій др. Виховський, котрий закінчує промову окляком: „Слава укр. народови, слава його провідникови Грушевському!“ Опісля витай з'їзд іменем Грузинів їх представник Кузла, іменем Востонців з Дерпта Швец і багато инших.

Делегат чорноморської фльоти

Романенко заявив в сильній промові от що: „Завдане фльоти — визволити Україну і установити в Росії федеративну республіку“. Про таку саму готовість віддати жите за права укр. народа говорив представник укр. секції київської ради салдатських депутатів Чайка. — Один з бесідників виступив з заявою про бажане: одеський воєнний округ назвати „українським воєнним округом“, а деякі пароходи чорноморської воєнної фльоти, які мають назви дому Романових, назвати іменами „Шевченко“, „Вільна Україна“ і т. п. — Інший бесідник, д. Товкач, підніс питання про місце установчих зборів, висловлюючи сю думку, що вони повинні відбутися в Москві, бо з Петроградом, побудованим на українських костях, звязані для Українців прикрі спомини.

Вислідом нарад з'їзду був ряд резолюцій.

Резолюції,

які ухвалено на протязі трьох днів з'їзду, подаємо що важнійші:

1. Згідно з історичними традиціями і теперішніми реальними потребами укр. народу з'їзд признає, що тільки нац. територіальна автономія України в силі забезпечити потреби нашого народу та всіх инших народностей, що живуть на укр. землі. — 2. Автономна будова України а також і инших автономних областей Росії знайде свою повну гарантію у федеративній будові Росії. — 3. Одним з головних принципів укр. автономії з'їзд признає повну гарантію прав національних меншостей, що живуть на

Україні. — 4. Укр. нац. з'їзд признаючи російським установам право санкції нового державного порядку в Росії, а також автономії України і федеративного ладу російської республіки, думає однак, що до часу скликання рос. установчих зборів прихильники нового порядку на Україні не можуть оставати ся пасивними, але в згоді з іншими народностями творити невідложно основи її автономного життя. — 5. Український з'їзд, признаючи право всіх націй на політичне самоозначення, думає: а) що межі між державами повинні бути установлені згідно з волею пограничного населення; 5. що для забезпечення цього треба конче, щоб були допущені на широку конференцію крім представників воюючих держав також представники тих народів, на території котрих відбуває ся війна, в тім числі і Українці. — 6. Український нац. з'їзд поручає Центральній Раді можливо найскорше дати ініціативу в справі утворення міцного союзу тих народів Росії, котрі, як Українці, домагають ся нац. територіальної автономії на основах демокр. республіки.

Замітна резолюція укр. нац. з'їзду

проти польської державної Ради

яка звучить: В зв'язку з декларацією тимчасової польської державної Ради у відповідь на поклик тимчасового рос. правительства до з'єднання польського народу з вільною рос. державою перший всеукраїнський нац. з'їзд рішучо протестує проти всяких польських претенсій на непольські землі. Укр. нарід не стерпить ніяких змагань на загарбання прав на території України, злиті його потом і кровю.

Третого дня з'їзду предложено від тимчасової Укр. Центр. Ради

проект нової Центральної Ради,

котра має складатися з около 150 членів. Висилати-муть по 4 представників губерній: київська, подільська, волинська, херсонська, катеринославська, полтавська і харківська, по 3-ех губерній: чернігівська, таврійська і Кубань, по 2-ох губ. бесарабська, чорноморська, вороніжська і довська область, по 1-ому ті губернії, де Українці є лиш колоністами. Київ мати-ме своє окреме представництво, надто мати-муть по двох представників: Одеса, Харків, Катеринослав, Ростов, Москва і Петроград. Представників до Ради дають окремі укр. партії: автономісти-федералісти, що об'єднують всі відтінки від лібералів до соціалістів, дають 5 представників, соц. дем. 4, рад. дем. 3, соц. револ. 3, самостійники 1. Решту членів Ради дадуть представники класів і груп громадянства. Рада має право кооптації як спеціалістів 10 проц. осіб. До Ради можуть вислати своїх представників і групи неукраїнської народності. Рада збирати-меть ся час від часу в Києві, місці осідку краевого комітету, зложеного з 30 членів. Вільністю голосів 588 проти кількох вибрано

головою Ради проф. Грушевського.

Укр. Центр. Раді поручено zorganizувати зі своїх делегатів і представників національних меншостей комітет для вироблення проекту автономного статута України, після чого сей статут предложити ся під затвердження конгресови України. Санкцію автономного ладу України мають дати рос. Установчі Збори.

Після цього промовляло ще кілька бесідників, між ними пробуваючи тут воєнний бранець

пос. др. Т. Окуневський

як представник Галичини. „Я — говорив він — як качка в байці Андерсена, що слідує за вільним і гордим лебеді. Везмежно тішити мене, що председателем Центр. Ради ви вибрали М. Грушевського, котрий багато літ присвятив плідотворній роботі в Галичині, хоч сам він родом відси. Він ваш і наш в однаковій мірі. Він зуміє з'єдинити наші сили і повести укр. нарід правильним шляхом до світлої будуччини.“

З'їзд закінчено відсипіванням гимну „Ше не вмерла України“.

Український педагогічний з'їзд в Києві.

Дня 19. цвітня відбув ся в Києві укр. педагогічний з'їзд в присутності коло 500 делегатів, учителів шкіл висших, середніх і низших. Председателем з'їзду вибрано прив. доц. Сушицького. Перший промовляв попечитель київського округу М. Василенко, запрошений опісля заняті почесне місце в президії. Відчитано кількадесять привітів від укр. організацій і груп, м. н. від галицьких учителів з Чорткова і з Тернополя. Бурю оплесків викликав виступ М. Грушевського. Сильне вражене викликала промова офіцера М. Міхновського про те, що „український салдат вигає укр. учителя і готов боронити його“. — Опісля з'їзд прийняв предложене председателем вислати телеграму міністрови просвіти Мануйлову. В телеграмі з'їзд вигає лове правительство і висловлює переконання, що тимч. правительство забезпечить всі права укр. народу на культурнім, політичнім і екон. полі. Укр. учительство уважає своїм обов'язком піддержувати всі розпорядки тимч. правительства, на скільки вони торкають ся укріплення волі і задоволення потреб укр. народа. — Опісля виголошено ряд рефератів і ухвалено ряд резолюцій.

В справі висших шкіл рішено звернути ся до укр. учителів у висших школах, що живуть поза територію України, негайно перенести свої виклади на Україну, а до професорів і учителів, що живуть на Україні і опановують укр. мову, з закликом зараз розпочати виклади в сій мові а бодай відкрити паралельні укр. курси.

В справі середніх шкіл рішено домагати ся основи укр. гімназій і професійних шкіл, заведених

науки укр. мови, історії і літератури як обов'язкових предметів по всіх школах України, поступенної українізації старих шкіл, причім значним російським меншостям мало бути забезпечене право паралельних класів. Що до термінології рішено порозуміти ся в австр. Українцями задля єдності мови.

В справі низшої школи порішено, щоб українізація однокласових шкіл була здійснена вже від початку нового шкільного року, при чім російської мови мало ся вчити як предмету науки від третього року. В народних школах висшого типу українізація має бути переведена еступенево.

В інтересі розвитку українознавства признано конче потрібним оснуйте публичних бібліотек в більших центрах України, перенесене на Україну архівних укр. матеріалів з інших архівів, перенесене до укр. музеїв предметів укр. старовини, які вивезено в різні музеї поза Україною. — Прихильно відніс ся з'їзд до наміру Укр. Наук. Товариства приступити до організації укр. Академії Наук.

Дотично поданої висше постанови що до навчання рос. мови від 3-го року в початковій школі винула була довша дебата. Директор таганрогської торг. школи Левицький обставив за наукою рос. мови з причин практичних, але й з огляду на велику ідейну вартість рос. літератури, яка виховала цілі покоління Українців під ідейним зглядом. Погляд протилежний заступав Галичанин, учитель гімн. Хомик, котрий вказав на те, що творять права державності для укр. мови не можна принципіально полишати рос. мови в початковій школі. Величезною більшістю прийнято резолюцію за поминенем рос. мови як предмету науки в початковій школі.

Губернський селянський з'їзд в Києві.

Дня 10. і 11. мая відбув ся в Києві губернський селянський з'їзд, скликаний Укр. Селянським Союзом для виборів депутатів київської губернії до Петрограду до ради селянських депутатів. На з'їзд прибуло 225 представників селян. Головою з'їзду вибрано Христюка, заступником М. Шевченка, внука поета.

З'їзд укр. студентів.

На з'їзді, що тривав від 2. до 5. мая в Києві явили ся представники укр. груп висших шкіл Росії. Прийнято резолюції в справі потреби агітаційної роботи, в справі політичного мінімум укр. студентства, яким являється російська федерація свободних демокр. республік. Етапом до того укр. студентство уважає безпримовочне здійснене власними силами нац. територ. автономії України, при чім однак юридичну санкцію сего признало ся всеросійському конституційному зборови. Врешті ухвалено резолюцію в користь мира „без анексії і контрибуцій“.

Організація українського війська.

Виконавчий відділ Ради робітників і жовнірів заявив ся проти творення національних армій в межах Росії, отже й проти утворення українського війська. Про те відділ 3.000 жовнірів, зібраних перед будинком військової команди в Києві, домагав ся утворення українських полків. Головний командант військового округу Ходорович старав ся їх від того відвести, однак жовніри поставили його перед доконаний факт утворення

полку ім. Хмельницького.

Сей виступ був предметом нарад Укр. Центр. Ради, на котрих прийнято резолюцію в справі українізації війська на Україні. У. Ц. Р. признає доконечність виділити жовнірів-Українців і формувати з них укр. військові відділи. Рівночасно вигає укр. жовнірів сповняти свої обов'язки в інтересі укр. свободи і демократії.

Дня 1. цвітня відбули ся установчі збори

козаків-Українців

під президією підполковника Павла Волошина, начальника штабу резервної дивізії. Заступником председателя вибрано капітана Сахна Устимовича, ад'ютанта начальника Укр. військового округу. Рішено відкрити укр. військовий клуб, якого почетним членом вибрано присутнього на зборах команданта військ київського гарнізону, а окремому організаційному комітетови поручено розробити подрібно справу укр. військової організації. Врешті рішено віднести ся до начальника київського гарнізону в справі допущення військ сего гарнізону в укр. маніфестації з нагоди богослуження в пам'ять Шевченка, — бажане, якому начальник гарнізону вволив волю приказом, в яким поручаєть ся:

„Згідно з приказом гол. начальника київського воєнного округу на се богослуження належить пустити від части військ гарнізону, штабів, управ і інституцій всіх тих військових чинів, Українців, які бажать. Команди салдатів повинні прийти о 9-ій год. під начальством панів офіцерів Українців. Загальний нагляд над порядком поручено командантові пішої дружини підполк. Глинському. — Київський командант, генерал-лейтнант Цициков.“

Нав'язуючи до руху між козаками-Українцями пише „Новое Время“ з 21. цвітня:

„В зв'язку з пропагандою самоєїної України жваво обговорюють ся питання про відношене до сеї справи козаків. Богато людей думає, що козака свободолюбивість, яка веде свій початок від днів Запорожжя, є рідна для українства. Тут панує переконання, що донські і терські козаки зіляють ся з Україною. Ходять чутки, що якісь делегати їздили на Дон і дістали на се згоду донських козаків.“

Дня 13. цвітня відбуло ся

зібране юнкерів-Українців,

на яким порішено домагати ся, щоби всі полки, що стоять на території України, комплектували ся виключно з Українців салдатів і офіцерів, щоби всіх Українців, що покинули військові школи, приділено до полків, що стоять на Україні, і переслано резолюцію, зложену в тім дусі, міністрови війни.

Як доносить укр. пресове Бюро в Швайцарії, прийшов дозвіл ген. Брусілова на творення укр. полків. Наслідком того запанував серед укр. населення великий ентузіазм. В однім Житомирі більше як 25.000 дезертирів заявило через те бажане вернути до служби.

Після донесень „Утра Росії“ відбули ся в першій половині цвітня основуючі збори

укр. військового клубу в Москві,

якого членами на рівних правах можуть стати офіцери, військові урядники, лікарі і салдати. Ідейний підклад сеї організації-се бажане автономії України.

Вістку про

укр. військове віче в Тернополі

приносить „Кіевская Мысль“. Віче відбуло ся 26. марта і ухвалило: 1. добивати ся національно-територіальної автономії України з областями військ донського і кубанського; 2. домагати ся видання юридичного акту тимчасового правительства, яким признано автономію України; 3. боронити до останньої краплі крові новий рос. державний порядок, а також автономію України проти внутрішніх і зовнішніх ворогів.

Українська провінція.

Як в центрі України, в Києві, так і по провінційних центрах України помітний величезний підйом духа, який проявляєть ся м. н. в основанні численних товариств, передовсім закритих в часі реакції „Просвіти“ і т. д. Поза тим помітніші от які події:

В Полтаві

відбули ся, як доносить „Кіев. Мысль“ з 31. марта організаційні збори Укр. Селянського Союзу. Прийнято платформу автономії України і націоналізації землі.

В Чернігові.

На засіданні першого селянського з'їзду, який відбув ся при участі жінок, прийнято ряд дуже радикальних резолюцій, з окрема що до скасування приватної власності і переходу землі в загальне користування. Надто рішено „піддержувати всіма силами тимчасове правительство в його змаганні побідно скінчити війну без анексії і контрибуцій.“

В Білій Церкві,

відбуло ся при кінці марта свято революції серед небуваного підйому духа. На чолі маніфестації стояли військові відділи.

В Черкасах.

На надзвичайнім зібранні повітового Земства вибрано председателем бувшого члена управи Коломийцева, повітовим комісарем секретаря черкаської укр. Ради Сачевського.

В Севастополі.

На зборах Чорноморської укр. Громади, яка зібралась в церкву Трущів для обговорення статуту Громади, порішено домагати ся перетворення Росії в демократичну республіку, признаня Україні автономії і українізації школи, армії, суду і церкви.

В Єлисаветграді.

Генерал Брусілов вислав до єлисаветградської „Укр. Громади“ телеграму слідуючого змісту: „Шлю взаємний привіт в імені військ південно-західного фронту і своїм Українцям Єлисаветграду. Будьте певні що до армії, яка боронить свою кровю волі і щастя всіх горожан великої вільної вітчизни.“

„Юго-Росси“.

В Києві оснувало ся товариство „Югоросси“, які хоч також стоять за автономію України і голосять програму кооперації з українською демократією, обстоють уживане російської літературної мови. З кого складає ся се дивне товариство і яка в тім роля напливових російських елементів, невідомо.

Десята битва над Сочемо.

В осени минулого року закінчила ся дев'ята битва над Сочемо, котра принесла Італійцям тільки багато втрат а ніякого зиску, бо наші хоробрі війська задержали всі свої становища. Від тоді аж до половини мая панував над Сочемо який-такий спокій, який переривали від часу до часу канонади і малі вищрапи з обох сторін. Прийшовши до переконання, що до Трієсту не така легка дорога, Італійці стали лагодити ся до великого — і може вже послідного — удару, котрий мав проломити наш фронт і принести їм рішучий успіх. Вони згромадили на сім фронті багато військ, навезли безліч всяких гармат і вели-

чезні скількості муніції. Також Англія прислала їм свої тяжкі гармати.

Від 13. мая зачала ся на цілїм фронті над Сочєю нечувана канонада, заревіли тисячі гармат і перемінли цілу околицю в дим і порох. Се було артилеристичне приготуване, котре мало зробити наші становища зрілими до наступу; в два дні опісля вдарилі Італійці з всею силою на північну часть фронту над Сочєю, іменно в околиці між Ауцою і Канале. Розгоріли ся скажені бої коли Пляви, Загорі, на горі Кук, Санто Габріеле і на Файті. Сі бої йшли без перестанку аж до 22. мая. Все нові ряди слав воріг в бій, бій філював то сюди то туди; де ворогови вдало ся вломити ся в наші цілком розстріляні окопи, відтам викидали його сейчас наші резерви, завдаючи йому великі втрати. З величезними жертвами окупив він здобуті гори Кук, котрою мабуть на нагішити ся довго. Між Ауцою і Канале удало ся йому перейти на лівий беріг Сочі. Отже вісімденні заїлі бої над Сочєю покінчили ся цілковитою поразкою Італійців, які втратили на мертвих і ранених щонайменше сто тисяч мужа, а крім того наші вояки взяли більш як три тисячі мужа в полон. Доси звертали ся всі зусилля Італійців проти полудневої части фронту, а тепер нараз вони переложили свої наступи на північ, мабуть тому, щоби спонукати нас, аби ми пересунули війська на північну часть, отже щоби ослабили полудневу часть, де мав відбутися головний наступ.

Дня 22. і 23. мая панував спокій. Та не довго, бо вже 24. розгоріли ся в полудневій часті скажені бої, які тоді досягнули найвищу точку. Сі бої тривають з незменшеною сидю далі. Однак вже тепер можемо сказати, що вони рішені в нашу користь: наші хоробрі і незрівняні вояки не лиш що відперли побідно сей могутий набіг, але й перейшли самі до протинаступу, відкинули ворога і забрали більш як п'ять тисяч мужа в полон. Від початку боїв над Сочєю полонено більш як 15.000 неранених Італійців.

Італійці мали зачати наступ разом з Французами і Англійцями на західнім фронті, однак відложили його на пізніше, думаючи хибно, що може ми вислали якусь часть наших військ на західний фронт до помочи Німцям і в той спосіб послабили наш фронт. Була ще й инша важна причина, щоб розпочати бій аж в половині мая; іменно 13. мая минуло якраз два роки, від коли Італія нас зрадила в підлий спосіб. З нагоди другої річниці виповідження війни уладжено в цілій Італії свята, на котрих бесідники домагали ся дальшого продовження війни аж до повалення противника. Тому генерал Кадорна задумав ще раз спробувати щастя, що може таки вдало ся йому вибороти деякі успіхи а може навіть здобути Трієст. Та все дарма, наш зеліний мур годі пробити, наші неустрашимі герої всіх родів зброї тримають ся як льви і не дають ся ні крок назад. Італійці не зблизили ся до своєї цілі ані на крок вперед і стоять майже на тім самім місці, де зараз на початку війни.

В звіті генерального штабу піднесено з осібна великі заслуги полків 24. 55. і 41., котрі доповняють ся з східної Галичини і Буковини. Їх переважно українські полки. Честь і слава незрівняним борцям за ліпшу долю українського народу! Їх є найбільший доказ, що український народ любить свою вітчизну і свого Цісара і за них жертвує все. Цілий світ довідає ся о тім пожертвованю українського народу і з вдячністю згадає вітчизна о тих великих ділах і о тій геройській відвазі. Се вже не перший раз відзначено ці полки і инші, що доповняють ся з української часті Буковини і східної Галичини. І ми, що тепер живемо розкинені по цілій Австрії, є в душі з вами, героїські сини нашої країни; а ваші діла принесуть добрі плоди вашим дітям і вашій родині. Тому з щирого серця бажаємо всім, щоб здорові вернули назад до своєї вітчизни, до своєї рідні. Дай Господи, щоб той час прийшов чим скорше, щоб на землі запанував знову божий мир!

Ка.

З других часописий.

Заклик до солідарности.

„Діло“ з 22. мая приносить от яку знамениту статью, яку подаємо в скороченю:

Минулий тиждень приніс нам ряд ухвал чинників, які покликані вести українську політику в Австрії. Українська Парламентарна Репрезентація Галичини, оцінивши з свого принципіального становища положення українського народу і його змагання по обох боках кордону, ссвердила, що під теперішню хвилю супроти теперішнього правительства Австрії є наказана тільки одна тактика: зайняти в парламенті проти кабінету гр. Клям Мартініца рішуче становище. Приймаючи се рішене, мала Укр. Парл. Репр. Галичини за собою вже ухвалу українських парламентарних і соймових послів Буковини, які заявили, що становище всіх українських послів в австрійськїм парламенті мусить бути однастайне, рішуче і достойне теперішньої поважної хвилі, та що вони, українські посли Буковини, не відступлять українських послів Галичини.

З наведених ухвал українських парламентарних заступників Галичини й Буковини зробив практично-політичний вивід Народний Комітет, начальна управа найбільшої з українських партій Галичини, творчої в У. П. Р. Галичини міродатну більшість, — ухвалюючи резолюції, в яких визнає в парламенті й делегаціях до тактики, яка була би відповіду на поведене австрійського правительства в часі війни супроти українського народу, вважає для успішного переведення сеї тактики за річ безумовно конечно

утворення спільної організації всіх парламентарних послів Галичини й Буковини і вкінці, вказуючи на світлий примір закордонної України, закликає всі українські політичні партії: утворити також поза парламентом спільну організацію через відновлене Загальної Української Ради.

Думаємо, що не знайдесть ся на цілій австрійській Україні свідомий громадянин, а тим менше свідомий своєї відповідальности політичний діяч, зокрема наділений особливим довірем, але також особливою відповідальністю посол, який, оцінюючи теперішню хвилю і її значіння для українського народу, не притакнув би тим практично-політичним вказівкам, які містять в собі згадані резолюції Народного Комітету. Як в парламенті, так і поза парламентом потрібне нам з'єднання, — сього чейже ніхто не заперечить.

Що таке з'єднання є конечно, сього не стане ніхто оспорювати. А що є конечно, се мусить бути можливе. Ті особисті і групові упередження, які від проголошення акту 4. падолиста 1916 прийшли до міродатного значіння в нашій політиці, такі дрібні супроти ваги хвилі, яку переживаємо, що вони не сміють стати на перешкоді з'єдненню й використанню всіх сил, якими розпоряджаємо, для добра національної справи.

Присвічувати повинен нам примір закордонної України, де між окремими партіями і групами було так само чи-мало і принципіальних і тактичних і групових і особистих ріжниць, а одначе всі вони з'єднали ся в Українській Центральній Раді. Невжеж ми, австрійські Українці, маючи за собою більше ніж пів століття практичної політичного життя в конституційній державі, не здобудемо ся на центральний, всеоб'єднуючий орган, який міг би в імені австрійської України виступати так само, як в імені закордонної України Українська Центральна Рада? Адже може настати хвиля, коли будуть потрібні еуніції інтернаціональної ваги від обох частей України. Хто тоді промовить від цілої України австрійської?!

Ще про акт з 5. падолиста.

Tagespost з дати Грац 22. мая подає статью, яка є вартим причинком до зрозуміння сего політичного настрою, серед якого ненадійно зродив ся плян і проклямація відокремлення Галичини. Читаємо там:

Було се велике лихо, що Полякам 5. падолиста 1916. року приобцяно цілковиту автономію Галичини, поки ще правительство випрацювало готовий плян державно-правної будови. Рішали тут згляди на заграничну політику, так як і відложене сповнення обіцянки не послідувало з причини внутрішньої політики, а тільки з огляду на російську революцію. В обох подіях виявляє ся вся перевага заграничних справ, о скільки розходить ся о австро-угорську монархію. Згляди заграничної політики здавна були в Австрії сильніші, як конечності внутрішнього розвитку. А се велика хибка. Ми не сміємо бути мячем серед филь подій, тільки самі повинні ті події опановувати. Дня 5. падолиста не уявлено собі ясно наслідків і через те стоїмо тепер серед непевної ситуації.

Химерна політика.

„Information“ з 24. мая подає з кругів поінформованих про події в польськїм Колі статью про уємні успіхи політики Кола в часі головоування д-ра Білінського. Автор кінчить статью слідуячими увагами:

Найблизша будучність дасть Полякам небавки відчуті в практиці, що їх становище стало поганіше і трудніше. Одним з предметів їх найбільшої, тривкої журби стане справа поділу Галичини, чого однодушно домагають ся Українці. Від форсованя сего домагання Українці, що йти муть солідарно, не відступлять під ніякою умовою, тим менше, що мають стільки доказів того, як уявляють собі Поляки національне і економічне управлене Українців, яке говорило ся Українцям понад їх голову накинута правительство. Українці обернуть тепер, йдучи за покликом здорового розуму, рожен другим боком і помімо та проти польських заходів коло відокремлення Галичини стреміти-муть вперто і непохитно до поділу сего краю. Вони з'єднають собі в парламенті скоро, коли не відразу признає всіх націй, розумієть ся крім Поляків. Дух часу сприяє справі Українців. Польському Колу не перепинить ніхто з цілою силою відбивати український наступ, але на багато приятелів і на дальше та успішне попере числити воно не може. Се теж один з овочів режиму Білінського.

Сини Буковини.

„Neue Lemberger Zeitung“ з 23. с. м. помістив фейлетон Макса Райнера п. н. „Die Einundvierziger“, з якого подаємо короткий зміст:

41-ий полк піхоти архикнязя Євгена, один з найстарших монархії, складає ся зі синів Буковини. Припадок хотів, що першим оружним чином того полку в сій війні була оборона Черновець 23. серпня 1914. В загроженні місті не було жадного переполоху, ніхто не втік, жителі Черновець пригладали ся спокійно і безжурно з узгір в околиці битви, яка відбувала ся ледви кілька кілометрів подальк. Вечером відніс 41. полк гарну побіду і не допустив Москалів до своїх Черновець. Москалі назвали відси сей полк „жовтими чортами“. Доля кидала опісля всюди тим полком. В перших днях вересня бив ся він дуже хоробро в другій битві під Львовом, брав визначну участь в кровавих битвах під Івангородом в жов-

тні 1914., в зимі боронив стоки Карпат перед російською навалою, а коли в маю 1915 осягнуло пролім під Тарно-вом-Горлицями, співділав в побіднім поході через Галичину, в рамках армії Бем-Ермолі. В історії визволення Львова з під Росіян займає 41. полк почесне місце. Особливого закрою похвалу осягнув він з команди армії за здобуте сильно збудованого укріплення Брухович. В нагороду за се мав сей полк як один з перших увійти в здобутий Львів. Опісля пішов він на італійський фронт. Здобуте Монте-Лемерле 17. червня 1916 назвав архикнязь Євген в промові до полку одним з його найвизначніших боевих подвигів в сій війні. Потім боров ся сей полк хоробро на Карсті, під Локвицею, над Ізонцом, врешті осягнув найвищу похвалу за здобуте верхів під Водіце.

НОВИНКИ.

Посол Василько до своїх країн. Одержуємо таку допись: „Якраз сими днями дійшло число надісланої мені переписки, яку я вспів полагодити, до 50. тисячки. З огляду на скликане парламенту і спричинений тим ще більший брак часу звертаю ся до моїх країн з дружною просьбою, щоби тільки в незвичайно важних випадках звертали ся листами до мене; поза тим нехай звольте удавати ся просто до тих місць, з відки бажають собі помочи або в яких мав би я послужити своїм посередництвом, себ-то до заповного комітету (Wien IX. Schwarzspanierstrasse 15) або до послів власного виборчого округу. Бо-ж годі від мене вимагати, щоби я, в часі як йдуть парламентарні наради, упорав ся з щоденним почтовим впливом 80 до 100 штук. — З щирим поздоровленем. — Николай Василько.“

Звільнене 51 і 52 літних ополченців від військової служби. Цісар видав приказ, щоб уроджених в році 1865 і 1866 ополченців, о скільки самі не просять о дальше пошиснене в службі — з виїмком ополченців приналежних до військових корпорацій — звільнено як найскорше від військової служби до 30. червня 1917. Сею відпусткою не сміють користувати ся добровольці, що вступили на час війни до армії або до краввої оборони (стрілецьких полків).

Відзначене посла Лисана. Цісар признав бурмістрову Васківців і послови до союму п. Юрієви Лисанови, котрий служить тепер при польовій жандармерії, воєнний хрест за цивільні заслуги другої кляси.

Полонені жовніри Українці з Росії супроти революції. З таборів з укр. полоненими в Фрайштаті (в Австрії) і в Раштаті, Зельцведелю і Вецлярі (в Німеччині) одержав Союз визволення України, як організація, що працює над піднесенем культурного рівня і нац. свідомости серед полонених, петицій з домаганнями до рос. тимчасового правительства. Майже однозвучний текст петицій звучить: „Що в основу нових як тимчасових порядків, так і нових основних законів заложено й переведено до краю повне народоправство (повнота власти народови); щоб при перетворенню Росії на демократичну державу повно вишановано національні права окремих націй. Як Українці жадаємо, щоб український нарід, який поклав неменші жертви для свободи Росії, як инші народи, дістав повні національні права на своїй власній землі приверненням назад основ Переяславського договору 1654 року, безправно нарушеного московськими царями; щоб селянству українському привернено назад відняті царями в українського народу й роздаровані царським слугам землі; щоб в інтересі розпочатого народом великого діла був заключений правительством революції як найшвидше мир, на основі, які гарантували би вільний розвиток всім народам Європи.“

Завдання європейської преси по війні. На сю тему мав швайцарський радник правительствений др. Ветштейн виклад в товаристві, яке зібрало ся дня 19. мая на запрошене князя Франца Ліхтенштайна в палаті Шенборна. Референт виловив свій погляд на вплив преси перед війною і під час війни. Жалував ся на особливу відповідальність сего могутого публічного чинника з причини заострення ненависних течій поміж виючими державами й народами і підніс потребу створення такої преси, яка стала би чинником ділаючим в користь взаємного зближення європейського світа. По відчиті відбули ся в графа Менсдорфа, колишнього австр. амбасадора в Лондоні, товариські сходини. Запрошено на них крім радника Ветштейна ще: швайцарського амбасадора князя Штольберга, бувшого австр. амбасадора князя Ліхтенштайна і графа Ліцова, функціонерів міністерства заграничних справ князя Гогенльоге, графа Дубского й барона Де Во, письменників д-ра Фрідунга й Фелікса Сальтена, далі барона Люї Ротшільда, д-ра Мавтнера, губернатора земельного банку кредитового ексц. Лета й посла Николая Василька.

Інтернованя застановлені. Цісар зарядив перегляд стацій для інтернованих в можливо найлагіднішим дусі. Наслідком того випущено 79% інтернованих, а 20% конфіновано. Лиш виїмково мають бути інтерновані передані слідчій вязниці. Вже перед тим, дякуючи заходам Заг. Укр. Ради, розв'язано було табор для політично підозрілих в Талергофі, чим положено кінець великанському числу неповинних жертв воєнної хуртовини.

В користь У. С. С. зложив добр. К. П. 10 К, які відіслано на руки скарбника „Укр. Воввої Управи“.

Хто знає, де знаходиться двірник Михайло Андрій і директор Щупак, оба з Руського Ванилова, та учитель Зиновій Альбота з Чорногузів коло Вишніці, зволить донести мені. — Николай Драгінда, beim Stabe der 119. preuss. Inf. Division. Deutsche Feldpost.

„БУКОВИНА“

виходить 1. і 15. кожного місяця.

Редакція і адміністрація:

Wien IX. Schwarzs-
panierstrasse 15.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWYNA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion
und Administration:
Wien IX. Schwarz-
spanierstrasse 15.versendet an die unbemittelte
Mannschaft der k. u. k.
Armee, an die Militär-Spi-
täl und Flüchtlingslager
unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

Заява посла Николая Василька при
першій читанні бюджетової прові-
зорії.

Маю честь іменем клубу українських послів до державної Ради в Буковині вложити слідує заяву:

Українці Буковини почувають себе в сій історичній хвилі, рівно важній для українського народу в границях як і поза границями Австрії, в своїх почуваннях і цілях солідарними з українським населенням Галичини, задля чого дають вони свою повну згоду на правне застереження галицького заступництва з 30. мая. Клуб укр. послів в Буковині просить високу Палату прийняти надто до відома ще отсе стверджене:

Упорядкована австрійська управа застала населення Буковини при вибуху війни в повнім моральнім озброєнні проти ворога, а передовсім нас Українців проти нашого поконвічного ворога, Росії. Майже через рік обороняли Буковину її власні діти. Під проводом шляхотного сина своєї вітчизни, полковника Едварда Фішера і його наслідника полковника Данила Палла, двох героїв, котрих імя остане записане нестертими буквами в історії оборони Буковини, блок оборони вітчизни, зложений з рядів добровольців, в тім числі й наших героїських укр. Гунцлів, ставив чоло московській перемозі, а навіть вивів воріт із столиці краю по першій ворожій інвазії мимо недостаточних средств оборони.

Наша моральна підготовка виявила ся також в поведінку нашого укр. населення супроти нашого війська і в часі російських інвазій.

Через те можемо з гордістю вказати на те, що Українці Буковини своєю героїською обороною рідної скиби, кермованою метою вдержати її при австрійській монархії, як і силою своїх переконань, помімо нечуваних переслідувань, звернених якраз проти Українців зі сторони російських орг — вказу лише на додержане присяги всіма нашими мужицькими двірниками без винятку — перевели доказ, що там, де австрійська управа не сприяла їх розвитку, там, де вони користали з благодатній упорядкованої держави, де усунуто пановане каст дякуючи демократизації краюго правління, там найшли ся тільки самі „Українці“, які державі радо дали те, чого вона слушно могла дождити від їх патріотизму.

Австрійський патріотизм буковинського населення і то — можу сказати — на найпершій місці патріотизм буковинських Українців не був і не є ніякою „штучною цвіткою“, але впливом широго переконання населення, задоволеного своїм розвитком в границях монархії.

Для Буковини і її народів Австрія не є ніяким чужинським панованем, бо поміж нас і поміж австрійську управу не всунуто ніякого національно чужого панованя. Безперечно й ми Українці Буковини не можемо оперти ся мріям української ідеальної програми про державне з'єднання всіх українських земель, але та мрія моглаб тільки тоді стати для нас програмою, колиб і нам загрожувала ся судьба, яка припала в участь нашим землякам в Галичині, а то: колиб між нас і між Австрію вставлено як посереднє звено чуже національне пановане.

Ми Українці Буковини, звязані з 40 мільонами Українців в Росії, ба через узел спільної православної церкви навіть з великоруським народом, відкидаємо всяку думку про зміну границь Австрії через виключене нашої вітчизни з сеї держави, кермуючись вірністю і вдячністю для династії і для австрійської держави, поки нам Австрія, як досі, не накинє чужого панованя.

Через те стоїмо при боці наших галицьких братів з повним зрозумінням справи в їх боротьбі проти здійснення наміру відокремлення Галичини. Бо в цілковитім противстві до правно державних заяв південно-славянських послів, але й Чеського Союзу, котрі домагають ся тільки розвитку їх національної програми серед границь монархії і від скиптром нашої династії, зложило польське Коло свою програму ясно і виразно в напрямі, після котрого для него дороговказом є резолюція ухвалена 28. мая с. р. в Кракові, якою домагається з'єднаної і незалежної Польщі з включенням Галичини. Виходить з того, що відокремлене Галичини з польського становища подумане тільки як переходова стадія до включення в з'єднену незалежну Польщу.

Через те річ самозрозуміла, що в добре зрозумілім інтересі власної нації, але і в інтересі Австрії і її династії се відокремлене мусить стрікнути ся з опором Українців і бути схилене українським народом і його легальними заступниками всіма доступними їм способами.

Заступники австрійських народів в тій Палаті як і пра-

вительство мають перед собою програму австрійських Українців, яка заключається в от чім:

Своя провінція, яка малаб бути утворена зі всіх українських просторів монархії і одержати повну національну автономію, але при тім рада остати при Австрії і під панованем цісаря Австрії.

Ми австрійські Українці свідомі того, яку опору визвольним державним стремлінням мільонів наших братів в Росії, супроводжених нашими найгорячішими почуваннями може дати на їх ще певно тернистій дорозі до повного досягнення самостійної держави, неспинюване в своїм розвитку українство в Австрії. Ми знаємо також, що провідники українського руху в Росії тільки тоді пропустять австрійських Українців із своїх плянів будучности, коли бачити їх будуть вільними від польського гнету і забезпеченими в їх істнованню як дійсно рівноправних горожан сеї держави.

Через те думаємо, що сповняємо патріотичний обов'язок, коли остерігаємо правительство і всі ті партії сеї Палати, які разом з нами бажають вдержання істновання держави, перед потуранням політиці постулатів на наш кошт.

Наші Січові Стрільці — український легіон — якому отсим складаємо супроти заступників всіх народів Австрії невялу подяку, що з'єднали собі признание своїх героїських подвигів з найкомпетентнішого місця, а то від найвишого вождя, нашого славетного цісаря Карла, і те велике число українських полків всіх родів зброї з Галичини і Буковини, які в боротьбі проти Росії і Румунії радо та з безпримірною хоробрістю жертвували жите і здоров'ям на вітарі австрійської вітчизни і які якраз тепер становлять основу оборонної армії в страшиім змаганні над Ізонцом — всі вони черпали відвагу бороти ся на смерть і жите з тої надії, що принесуть своїм українським братам визволене з під московського царату, а самим собі визволене з під польського ярма.

Хвилює успіх, щоб досягнути парламентарну більшість голосами польського Кола, не сьміє для сумлінного правительства і для австрійських партій, свідомих своїх патріотичних обов'язків, бути проводом до того, щоби ся надія перемінилася ся в настрій розпуки.

Державна Рада.

Перше головне діло нового парламенту була зміна регуляміну палати послів. Після постанов сего регуляміну мають всі промови бути друковані в стеногр. протоколах в тій мові, в якій виголошені. Крім сеї новості, проти котрої голосував напроти всіх інших Нім. Нац. Союз, полягає зміна регуляміну в обмеженню тривання дебат, в проголошуванню промов з трибун замість як дотепер з місць і т. д.

На засіданні з 13. червня президент міністрів граф Кляма Мартініц зложив заяву, в якій м. н. відповідав на правно державні застереження з 30. мая. На його думку сї застереження диктовані національним подразненням, викликаним війною. Ніколи не вказали австр. народи такої лучности, як в часі війни, і так мусить воно остати по війні. Отже не вільно порушувати випробованих основ. Проголошені нац. програми нездійсненні, бо перехрещують ся взаємно. Спільна всім програма містить ся в слові: Австрія. Само правительство поза тим не замикає очей на потребу органічної перебудови держави в деяких напрямках і у відповідній хвилі виступить з реальною програмою.

Описля промовляли бесідники парламентарних партій. Пос. Странски висказує жаль, що др. Крамарж і інші його товариші замість в парламенті сидять у в'язниці. Сей парламент, се тіло без ніг і голови, бо конституційні відносини тепер лиш тимчасові. Бесідник покладає надію на нового монарха. Що до відокремлення Галичини, то бесідник не хоче розбирати питання, як далеко воно згідне з нац. правом самоозначення. Колиб однак се відокремлене було переведене, то Чехи до того парламенту, в яким мусілиб бути знасилювані, більше не появлять ся.

Іменем Словінців промовляє пос. Корошеч, котрий на чоло програми ставить скоре закінчене міра і з'єднання всіх живучих в монархії Словінців, Сербів і Хорватів під Габсбурьським скиптром.

Пос. Романчук повитав з радістю ідею, висказану в престольній промові, хоча мусить жаліти, що коли на Угорщині присяга на конституцію була зложена вже в грудні 1916 р., то в Австрії відложено її на час пізніший. Новою щасливою Австрією може бути тільки Австрія побудована на основі національної і територіальної автономії при повнім береженню прав меншости. Може се бути тільки Австрія, з якої усунуть ся всяку національну геґемонію, а в якій кождий народ буде моти розвивати ся свободно. Бесідник жаліє, що розширене краюго автономії в Галичині має видати Українців ще більше, ніж досі, в руки

їх національних противників. Українські послы мусять тепер супроти цілого світа заявити, що Українці в Австрії творять з Українцями на Угорщині, в Росії і Америці національну єдність, а кожда часть мусить у своїй області, без шкоди для сповнявання обов'язків супроти своєї держави, стремити до спільного національного розвитку. Українці в Галичині домагають ся зєднання східної Галичини з північно-східною частию Буковини в окрему провінцію з власною автономією, а вразі якої небусть переміни цілої монархії прилучення української північно-східної часті Угорщини до сеї провінції. Галицькі Українці від давня, передовсім у сій війні, понесли як найбільші жертви в користь держави, їх полки на найнебезпечніших полях боїв втратили цвіт молодіжи, охотничі стрілецькі батальйони станули до боротьби з царатом. Ніякий інший народ монархії навіть в прибіженню не витерпів і не терпить тільки, що Українці. За те заповідає ся їм скріщене панованя Польків над Українцями в Галичині через розширене галицької краюго автономії. Проти такого трактованя і проти таких замахів український народ буде бороти ся.

Пос. Ончул виголосив промову, в якій заявляє, що в Австро-Угорщині є дані всякі умови до з'єднання цілого румунського народу.

Між внесеними того дня внесеними вибиває ся внесене пп. Романчука, Костя Левицького, Дністрянського і Синґалевица в справі привернення завішених в часі війни конституційних прав.

На засіданні з 14. червня виголосив промову про стан австр. фінансів міністер Шпіцмільер.

Чеський пос. Стрбнри заступає ся в своїй промові за знасилюванню посольською незайманістю і зупиняє ся довше над страшиними надужиттями, докучуваннями над інтернованими політичними в'язнями в Талерґрофі, які ілюструє на основі дат. В часі промови Стрбнрого приходить до великої метушні.

Метушня повторила ся в ще різкішій формі, як в часі промови нім. посла Найнтайфеля нім. посол Гайне на оклик з славянського боку про вішане людий на війні перебив зі свого боку викликом: „Ще занадто мало вивішано!“ Великий галас ізза тих слів закінчив ся, аж пос. Штетьельцель іменем Нім. Нац. Союзу заявив, що Союз жаліє з приводу висказу п. Гайне.

На засіданні з 16. червня промовляло двох укр. послів: Петрушевич і Василько.

Пос. др. Петрушевич обговорював спершу російську революцію, а описля зазначив, що з початку український народ з великим запалом горнув ся під прапори 12.000 українських добровольців зголосило ся до бою з царизмом. Українські легіони дали докази героїства і посвяти, але на жаль не зазнали того підпертя, що інші легіони. Ставлено труднощі зростови українського духа в Галичині. Закиду москвофілства опаджено дійсним москвофілам, а за те йшли безчисленні доноси на найліпших австрійських і українських патріотів. Не опаджено сього закиду навіть митрополитови Шейнцльому. Москвофілство ідентифікуєть ся з українським народом і закидаєть ся Українцям зраду. Сим пояснюють ся численні вішання без присудів. Ролю катів обняли Німці, Мадяри й Поляки, ті три народи, які все були в державі упрівілейовані коштом інших народів. Вина в тім поведено з українським населенням, особливо на початку війни, паде не тільки на військові власті, але також на галицьку адміністрацію, на якій чолі стояв Поляк. Далі обговорював бесідник справу інтерновань і відносини в таборі інтернованих в Талерґрофі. Бесідник обговорює безпідставність інтерновань в більшій часті випадків. Виходить воно з того, що по трьох роках інтернованя осіб української національності в Талерґрофі тільки дві особи були засуджені, проти 2000 ведеть ся судове слідство, а прочі в числі 20.000 показали ся невинними і їх увільнено, даючи їм найліпше свідомство. Бесідник критикує методи відношення супроти евакуованих. Польська адміністрація використала загальну депресію й апатію українського народу, щоби в короткім часі зовсім знищити національні здобутки Українців в краю. Згадує, що не найшли ся слова похвали для українських полків. Супроти виводів п. Дашинського констатує бесідник в справі відокремлення Галичини, що Галичину не як часть Польщі, тільки як складову часть українського королівства Галичини й Володимирії, злучено з монархією. Здавало ся, що небезпека відокремлення Галичини минула разом з гр. Штірком і ерою абсолютизму гр. Штірка. Показуєть ся однак, що дух гр. Штірка живе далі в теперішнім кабінеті. Зближаєть ся мир, прийде також час до розв'язання галицького питання. Українці, які все були противниками зєднання з царською Росією, так само ніколи не згодять ся на відокремлене Галичини. Відокремлене не було би нічим нішим

як тільки відірванем великої провінції від австрійської держави. Українці бажать остати в Австрії як рівноуправлені з иншими народами, як вільні горожани держави. Домагають ся вони права, щоби бути панями на власній землі. Коли Австрія не хоче їх задержати, то нехай віддасть їх новій, з царських пут висвободженій Україні. Врешті заявляє бесідник, що Українці не мають довіри до теперішнього правительства і будуть голосувати проти бюджету.

Як останній бесідник до бюджетової провізирії промовляв пос. Н. Василько. Текст його заяви подаємо на иншім місці.

До бюджетової комісії парламентарної вибрано як голову посла др-а Сильвестра, а його заступниками послів Станека й Николая Василька.

Голоси віденської преси про укр. промови в парламенті.

„Neue Freie Presse“ пише: Палата послів закінчила сьогодні перше читане бюджетової провізирії. Найцікавіший момент в нинішній дебаті становило протиставлення між українським і польським становищем, яке виявило ся маркантно передовсім в заяві, яку п. Василько зложив іменем буковинських Українців. Ся тонко шліфована заява ділала своєю основою і закінчила ся торжественною ісповіддю в користь монархії. Врешті було тим сильнішим, що осягнуто його дуже дискретними способами. Промова посла Стапінського була тим тлом, на яким тим ефектовнішим відбивала заява буковинських Українців.

В „Fremdenblatt“ читаємо: Іменем Українців промовляли послі Петрушевич і Ник. Василько. Вони оба підкреслили вірність Українців для держави і протестували рішучо проти відокремлення Галичини.

„Neues Wiener Tagblatt“ пише:

Останній бесідник пос. Василько з'єднав собі вчора найсильніший успіх виводами, які мали наскрізь програмовий характер і програмову форму. З вимовністю і знамем річі вивів він домагання Українців в яснім освітленю.

„Reichspost“ пише:

Увесь славянський блок виступив проти правительства і бюджетової провізирії — одні Українці заявили ся як рішучі вороги всеславянської ідеї. Бесідники Українців, послі Петрушевич і Василько придержались і сьогодні симпатичного річового тону, який різко відбивав від фантастичної загонистости попередних славянських бесідників. Слушно опирали вони свою заяву в користь держави на геройські вчинки українських полків і легіонів, про котрі свідчать також справоздання про останню битву над Ізонцом. Українці можуть вказати на значні військові подвиги в сій війні, але не виводять з того права, нападати за те державу заа плечий в час найтяжчих рішень і понизити її перед чужим свѣтом. Через те вони вказали сю політичну розвагу, яка давніш була спадком польського Кола.

З діяльності наших послів в парламенті.

Внесене на зміну закона про военні чинитьби.

Підчас теперішньої війни показали ся шкідливими деякі постанови закона з 26. грудня 1912 про военні чинитьби передовсім для українського населення Буковини і східної Галичини. Недостатки сих постанов, які діють укр. селян, дали привід нашим послам Василькові, Лукашевичеві і тов. внести на першій засіданню парламенту внесенне на зміну дотичних постанов. В мотивах внеску стверджує ся, що в багатьох випадках реквізиції не то що не заплачено властителям належності, але навіть не потверджено реквізицій на письмі, ба часто трапляли ся випадки, що замість письменної посвідки реквіруючі органи лишали ограбленим властителям картки з кпинами. З огляду на се внескодавці пропонують, аби додатково прийнято до згаданого закона постанову, щоби всяке ужите движимих чи недвижаних річий для военных цілей признано і тоді як чинитьбу, за яку належить ся відшкодуванє, коли їх формально як чинитьби не жадано. — З огляду на постанову згаданого закона, що шкоди мають бути повертані в грошах і то здебільшого після ціни з перед війни, коли тимчасом ціни з того часу підвищили ся кількакратно, домагають ся внескодавці, аби дотичний параграф закона про военні чинитьби доповнено постановою, що при звороті уживаних предметів в ушкодженім виді має бути властитель відшкодований такою квотою, якої потрібно на приведенє дотичного предмету до первісного стану. — З огляду на те, що військові команди і політ. власти закупають населенню, передовсім на военных областях, продавати средства поживи і пашу і унеможливають ся властителям переходов їх засобів в безпечних місцях, а в часі небезпеки ворожого наїду нищити ся їх на приказ або оставляє ся на добух для ворога, домагають ся внескодавці такої додаткової постанови, що відшкодованє має обовязувати від хвилі, коли властители відібрано право розпоряджати ся дотичними засобами. — Врешті звертають внескодавці увагу на несправедливість постанови, що щоденне винагородженє за ужиті предмети зачислює ся до відплати за вартість предмету, що рівнає ся конфіскації. Колиб міру сю пристосувати до чинишників домів, то мусілиб вони після деякого часу ставати властителями домів. Через те, що міра ся загрожує утратою власности передовсім властителям коний і воїв, які є нераз їх одиноким маєтвом, внескодавці домагають ся ухвали парламенту, щоби дотична постанова була знесена і то у всіх своїх наслідках від часу проголошеня закона.

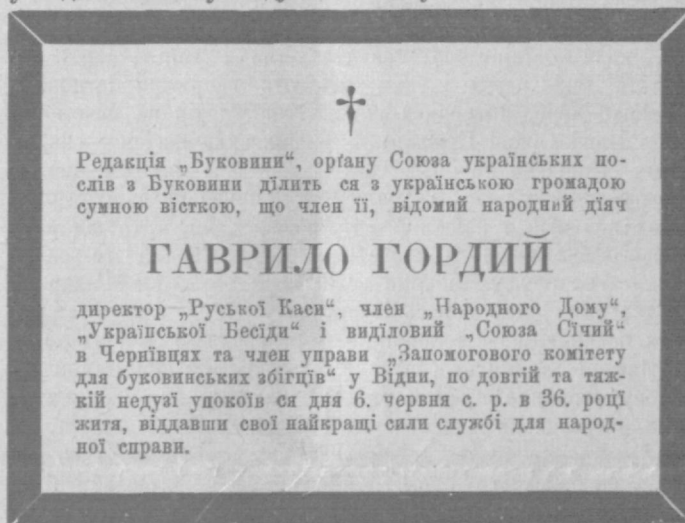
Інтерпеляція в справі виплат за военні чинитьби.

Як відомо з поміж всіх частин держави потерпіла її східна частина, отже східна Галичина, а передовсім Буковина і то головні її північна часть, заселена Українцями, від війни найтяжше. Накопи на заході держави з виїмком її полудневих околиць війна через вигідну конюнктуру торгу продуктами піль, лук і лісів та худобою просто причинила ся до піднесеня добробиту населеня, як се виходить із справоздань гіпотечарних інститутів, райфайзенок, щадничих кас і т. п., то схід держави, а передовсім північна Буковина від ряду літ є тереном війни, що зруйнувало сю країну, яка отсе втретє переживає ворожу інвазію. Тут не лиш що населенє страшило можливістю віддавати ся своїм заняттям, але й понесло найбільше жертв через реквізиції. Що до чинитьб, то істнує постанова, що їх, як і спричинені при ужитю шкоди, має ся виплачувати готівкою, а коли се неможливо, то виставляти властителям письменні посвідки. Тимчасом на Буковині оперуюча армія в дійсности лишє у виїмкових випадках платила готівкою, а навіть лиш зрідка виставляла посвідки. Доси навіть не зложено комісії для справ військових чинитьб на Буковині, так що буков. населенє не може добути ся виплат за чинитьби і до відшкодовань за шкоди.

Порушена тут справа є виїмком з інтерпеляції послів Василька, Лукашевича і тов., внесеної на засіданню парламенту з 4. червня, якою інтерпелянти домагають ся від правительства, аби остаточно установлено комісії для военных чинитьб буков. населеня, а поки що признано пошкодованим відповідні задатки.

Памяти Гаврила Гордого.

Дня 6. червня с. р. розіслано між наших земляків у Відні оповістку слідуєчого змісту:

День 10. червня 1916р. остане злочастною датою в історії Буковини. Того дня мусіла австрійська армія подати ся взад під важким наступом війск Брусілова, що втретє заняла край і знівечила ті надії, які ми прикладали до відбудови нашого життя після другої інвазії. Відомо, що після другої інвазії за п'ятнадцять місяців став був край приходити до себе; границі, здавало ся, були мілітарно забезпечені, а й духове житє Українців стало повертати в нормальне русло. Українські провідники докладали всіх старань до того, аби загоїти рани нанесені наїзником.

Зараз по другій ворожій інвазії себто в половині лютого 1915 виїхав до Буковини Г. Гордий і почав при помочи деяких членів черновецької української громади роботу між українським населенєм Буковини. Він обїхав майже всі села північної Буковини і на місці обговорював з нашими селянами українські справи, видав відозви до наших людей і з початком цвітіння почав видавати „Народний Голос“, а пізнійше „Буковину“, що виходила до 10. червня 1916. „Народний Голос“ і „Буковину“ діставали жовніри і неможливі селяни даром, а всіх чисел сих часописів видруковано за той час близько 200.000 примірників. Вийшов також календар „Руської Бесіди“ на рік 1916 у кількох тисячах примірниках. Заходом посла Василька отворено було „Українську Народну Канцелярію“ з головним осідком у Чернівцях і філіями в Кіцмани, Сторожинці, Садагурі, Радівцях і Вашківцях. Сотки ба й тисячі справ поладжувала „Українська Народна Канцелярія“ і була для наших людей неопієним добродійством. Найбільше займала ся канцелярія запомогами по жовнарах для членів родини. Агенди канцелярії провадив п. Гордий. Мимо того, що на пограниччю північної Буковини бунувала цілий час війна, наше національне житє починало вже майже прибирати нормальний характер, почали наново функціонувати середні і народні школи, отворено бурси, почали відживати наші товариства, відбували ся наради, концерти, відчити, словом, наші провідники хотіли бодай в части направити те лихе, яке заплідняла нам війна. Се все тревало на жалє лишень чотирнадцять місяців, бо відтак залів дотичні воріг знову наші села своїми війсками.

День 10. червня знівечив всі ці заходи одним махом. Інтелігенція і велика частина селян уважала конечним втекти з краю, аби не дістати ся в руки ворога. Найбільше причини оминати стрічу з ворогом мали піоніри моральної відбудови краю. В першій ряді тих мужів стояв Гаврило Гордий, якого трагічна судба сповнила ся отсе безпосередно перед річницею 10. червня. Страшні невзгоди, учті і душевні потрясення дали поселити ся зародковим страшною недугою в його груди. Але пропятий запалом до праці кременний мушкетер — яким був покійник — легкожавив небезпеку, що над ним висіла. Тільки

що приїхавши до Відня, в літі 1916 р., Гордий віддає себе на услуги акції в користь збігів і рівночасно бере участь в редакції відновленої „Буковини“, аж поки в марті с. р. недуга не прикувала його до постелі. Всі заходи коло вратованя цінного життя остали безуспішні. Смертна недуга заховала ся була за проявами инших недомогань. Коли лікарі пізнали корінь недуги, лікарська штука не встигла здержати катастрофи.

Дня 8. червня с. р. відбув ся на Центральнім кладовищі у Відні похорон покійника при сильній участі української колонії у Відні. Явили ся, щоби віддати останню прислугу помершому діячеві: з поміж галицьких послів пп. др. Кость Левицький і др. К. Трильовський, з поміж послів буковинських пп. Н. Василько в товаристві свого сина, Семака, Спинул, Бурачинський і Осадець, далі пп. ради Ясеницький і ради Оробко, суд. Ярошинський, віденський окр. рад. др. Штігліц, член черн. міської ради Вальштайн, др. Н. Дрогомирецький з функціонерами Зап. Комітету і багато инших — до сотки — укр. інтелігентів. На домовині зложено вінці м. п. „Від Союзу укр. послів з Буковини — Заслуженому діячеві“ і від Зап. Комітету. Похоронного церемоніялу доконав парох православної сербської церкви у Відні при асистії укр. священників з Буковини оо. Евгена Павлюка і Андрійчука. На похороні співав хор укр. солістів під проводом пп. Прокоповича і Кліша.

Над гробом (покійника похоронено в провізоричний гроб, щоби можна було перевести опісля тіло до краю) промовив наперед пос. Н. Спинул. Покійний — казав надгробний бесідник — був знаменитим сином свого народа, коло котрого положили неважкі заслуги як письменник і як народний діяч. Він був членом всіх укр. товариств на Буковині і невтомним та спосібним до самопожертви робітником. Як редактор і начальник Народ. Канцелярії в Чернівцях в часі війни здобув собі покійний неопієну заслугу, спілнувши соткам і тисячам населеня з помічю і порадою. Останні дні і години його життя оповила була журба о свою рідню і жалє, що мусить вмирати в той час, коли Україна пробудила ся до життя, коли так хочеть ся жити. Покійник се справжній жертва війни. — Опісля промовляв др. К. Трильовський, як голова Січових організацій, славлячи в покійнім Гаврилї його демократичні переконання і його заслуги для січового руху на Буковині. Як один з провідників того руху удержував покійний постійний звязок з провідниками січового руху в Галичині. Гарний з лиця, був покійний також гарний душею, спосібний одушевити ся кождою гарною ідеєю. Він був справжній народний діяч у найкращім розуміню слова. — Останній промовляв др. Штігліц від імени управи Зап. Комітету, виявляючи „як уроджений Буковинець і приятель укр. нації“ укр. громаді своє співчутє по утраті одного з її найкращих громадян.

„Гадки за горами, а смерть за плечами“.

(Памяти Гаврила Гордого.)

Він делів гарні мрії
І плевав кріпкі надії,
Що для рідного народа
Знов настане сил свобода
І добуде із руїни
Красну долю України.

Та коли чуда-події
Вже його адїстняли мрії,
Смерть жорстока не судила,
Щоб та хвиля ждана, мила
Повитала й сего сина
Пісню: Живе Україна!
Ом. По.....

Вісти з російської України.

Укр. Нац. Рада в Петрограді.

В Петрограді зложила ся Укр. Нац. Рада з представників громадянських організацій і політичних партій та виділила з себе комітет з п'яти осіб для зносин в тимч. Правительством. Комітет звернув ся до правительства з представленням про необхідність назначеня комісарями та кураторами шкільних округів осіб, ознаємлених з побутовими умовами краю та національними окремінностями, як також і про необхідність участі укр. представників у всіх комісіях, які правительство заводить для розроблення загальних справ і для вироблення закона про Установчі Збори.

Зїзди по Україні.

Конференція укр. соц. дем. партії.

Дня 4. і 5. мая відкрив В. Винниченко в одній з аудиторій київського університету конференцію укр. соц. дем. партії. Явили ся на зїзді делегати партійних організацій: петроградської, московської, катеринославської, полтавської, київської, харківської, черкаської, новгород-волинської, бердянської. Порішено домагати ся від правительства, щоби розпочато мирові переговори серед представників міжнародного пролетаріату, в тім і українського, а від союзних держав відмови від анексії і контрибуцій. — Конференція признала необхідним негайно розпочати роботу над скликанєм всеукраїнського територіального зїзду.

Укр. радикально-демократична партія, що стоїть на становищі народницького соціалізму, відновила свою діяльність. Користаючи з того, що на загальний укр. зїзд прибуло було багато членів партії, партія

відбула свою конференцію, на якій вибрано центральний комітет партії, до якого увійшли м. и.: К. Чикаленко, І. Шраг, П. Чижевський (оба останні були думські послы), Д. Дорошенко, С. 6фремів, А. Ніковський (ред. „Н. Ради“), М. Левитський, Ф. Матушевський.

Укр. селянський Союз.

„Кіев. Мисль“, з 25. цвітня подає, що на з'їзді укр. селянського Союзу порішено, що в кождім селі на Україні повинен творити ся комітет Союзу. З'їзд ухвалив пропозиції правительству домагане заборони продажі і заставу земель, а також заборони продажі лісів і всіх багатств, що знаходяться в нетрах землі.

Укр. сел. Союз в Полтаві

відбув з'їзд при кінці цвітня при участі понад 1000 делегатів. Виголошено реферати про автономію України і федеративно-республіканський лад в Росії.

Губ. укр. з'їзд в Харкові.

З'їзд відбув ся ще 16. цвітня під предсідательством проф. Зайкевича. В рефератах піднесено клічі республіканський і автономії України — по типу фінляндської. Рішено в практичній роботі приготувати автономію, щоби показати, що вона вже дійсно існує і що тільки треба буде її санкціонувати. Укр. Центр. Раду треба уважати своїм правительством. — Деякі заперестували проти призначення губерній харківської і курської до Московського воєнного округу.

Шкільна справа на Україні.

Як відомо куратором київського шкільного округу є Українець М. Василенко. Його помічником назначено теж Українця, бувшого видавця „Кіевскої Старини“, В. Науменка.

Нарада, як україншити школу.

Дня 11. і 12. мая відбувала ся в Києві нарада скликана попечителем київського шкільного округу над способом українщення народної школи. Участь в нараді взяли урядники шкільн. округу і управителі народних шкіл. В. Науменко висказав погляд, що по селах можна завести укр. викладну мову зараз, а по містах ступево. Що до підручників виринула була думка послужити ся галицькими підручниками, проти чого дехто став виступати, кажучи — як прим. Феценко — що гал. мова непригожа для рос. Українців. І. Стещенко радив не страшити галицьким страхопудом, бож є літературна укр. мова, яка не є страхопудом. — Ухвалено, що від початку найближшого шкільного року має бути — за згодою населення — заведена від першого року науки по селах укр. мова. Справа укр. мови по міських школах має бути предметом другої наради. — Куратор Василенко видав далі заклик до предсідателів земських і міських управ з запитом, чи вважається ся необхідним заведене укр. мови і по висших народних школах. Коли сї управи вискажуть ся за тим, тоді на феріях зорганізується відповідні курси для учителів.

Шкільна акція в Харкові.

„Річь“ з 28. цвітня доносить, що на зборах харківського земства предметом живої дискусії була справа української школи. Один з бесідників сконстатував, що на 300 земських учителів ледви 10 знає укр. мову. Голосами 47 проти 43 рішено приступити негайно до українізованя початкових шкіл. В літі будуть утворені курси для учителів. Дня 1. мая відбув ся в Харкові укр. педагогічний з'їзд.

В Проскурові

рішили земські збори — як повідомляє „Кіев. Мисль“ з 9. мая, перевести націоналізацію народної освіти. У всіх школах викладна мова має бути заведена на основі самоозначення.

Справи церковні.

Блархіяльний з'їзд в Києві.

При участі 800 делегатів, також світських, відбув ся в Києві епарх. з'їзд, в яким було замітно струї консервативну і церковно-революційну. — Ухвалено, що приходу Раді і священників вибирається на основі загального, безпосереднього, рівного і тайного права голосування. — До учасників виголошено в Софійськй Соборі перший раз проповідь в укр. мові.

Херсонський епарх. з'їзд.

З'їзд відбув ся при співучасті світських делегатів в Одесі дня 31. цвітня. З'їзд заявив ся за виборним принципом від дяка до членів св. Синоду.

Справа архієп. Антонія.

Харківський укр. комітет звертав ся до архієп. Антонія з просьбою о дозвіл уживати укр. мови в церквах. На те архієп. Антоній відповів, що він дозволяє читати лиш укр. євангеліє на Великдень. Проти заяви архієп. Антонія протестував в письмі до св. Синоду губерньський укр. з'їзд, домагаючи ся усунути ворожого для Українців владику. Архієп. Антоній сам заявив, що бажає уступити і переселити ся до Святогірського монастиря. — Справа архієп. Антонія була також предметом дискусії на епарх. київськй з'їзді, де рішено вислати харківському комітету співучте з образи, нанесеної Українцям харківським архієпископом, а самому архієпископу вислати телеграму з виразом жалю задля його поступлення.

Українські часописи на закордонній Україні.

Від коли настав новий лад в Росії, воскресла й укр. преса в Росії, яка була змарніла до одної, видаваної

в рос. мові „Укр. Жизнь“. Два місяці по вибуху революції існувало вже 21 часопис в українській мові, з того чотири щоденники: „Нова Рада“, видавана „Товариством для підмоги літературі, науці і штуці“ в Києві, ред. А. Ніковський, „Робітнича газета“, орган Укр. Соц. Дем. Роб. Партії, Київ, ред. А. Винниченко, „Народна Воля“, ред. М. Ковальський, Київ, і „Звенигородська Зоря“, видавана звенигородською земською управою в Звенигороді, Київського повіта, ред. І. Пищаленко. — З прочих сімнайцяти здебільшого щотижневих часописів виходить девять в Києві: „Літературно-Наук. Вістник“, що перед війною виходив з датою Київ-Львів, „Жіночий Вістник“, вид. укр. Жіночим Союзом, „Київська Земська газета“, „Вісти київського губ. Земонавчого Комітету“, „Комашня“, вид. київського Союзу установ дрібного кредиту, „Театральні Вісти“, орган укр. театр. організаційного комітету, „Стерно“, орган укр. студентства, „Боротьба“, орган укр. Соц. Рев. та „Каменярь“, орган учеників середн. шкіл, — далі по одній: в Москві („Шлях“, Вістник літератури, мистецтва та гром. життя. Ред. Хв. Коломийченко), в Харкові („Рідне Слово“, вид. харк. організаційним комітетом), в Катеринославі („Вістник Тов. Просвіта“, в Одесі („Укр. Слово“, вид. Одеським укр. керівничим коміт., ред. В. Чеховський), в Ольгополі, под. губ. („Народні Вагання“, в Умані („Вільна Україна, вид. Союзом укр. автономістів-федералістів в Умані), в Новоросійську („Чорноморська Рада“, ред. Воронін) і в Павлограді („Степ“, вид. тов. „Просвіта“).

Справа українського війська.

Утворення українського полку ім. Хмельницького було причиною конфлікту між Українцями і військовими властями. Дня 3. мая відбули ся в городськй театрі обідняні збори Ради депутатів війск українського воєнного округу й ради робітн. депутатів, які тривали 14 годін. — Референти старали ся відвести від домаганя творення укр. полку, вказуючи на те, що тоді захотять своїх стегів і Татари і Грузини, а се буде початком загублю рос. свободи. Представник Укр. Центр. Ради, В. Винниченко, відчитав резолюцію У. Ц. Р. в якій констатує ся, що полк ім. Хмельницького зібрав ся без якої будь агітації з боку укр. організацій, за прикладом польських легіонів. У. Ц. Р. не бачить нішого виходу, як признати сей укр. полк, аби не викликати непорозуміння на фронті і позаду. Формування нових укр. частин повинно однак відбувати ся тільки з запасних (резервових) частин поза фронтом, а не з фронтних. Описи говорив представник укр. соц.-революціонерів Ігнатович і представник укр. соц. демократів Паламарчук. Останній казав, що треба негайно розв'язати польські, лотиські і чеські легіони, а тоді Українці успокояться. — Предсідатель салдатських депутатів Таск в патетичній промові виступив проти укр. домагань, кажучи що, се атентат на революцію, що се ніяке „національне визволенє“, але національна загубля, а в загублі Росії щезає й Україна. — Начальник міліції пор. Лепарський задав питанє, хто возьме на себе відповідальність, як відслонять ся всі фронти, коли Українці скинули з себе одвічальність за бущу акцію 3000 салдатів. Одрічальні політичні діячі повинні бути тверді як скала.

Вкінці 264 проти 4 голосів — при чім укр. депутати здержали ся від голосування — рішено резолюцію того змісту, що з огляду на близькі великі бої формування нових частин може відбитися на боввій силі армії, отже справа формування окремих укр. частин повинна бути поставлена аж на фронтів з'їзді, а тимчасом рішається звернути ся до київської військової укр. Ради з просьбою скласти 3000 укр. салдатів відправити ся негайно до армії. Справа укр. полку остаточно покінчила ся

компромісовим рішенням ген. Врусілова.

Дня 4. мая начальник укр. воєнного округу одержав від ген. Врусілова телеграму з повідомленням, що з боку головної команди нема перешкод до формування очокоюного українського полку, якого комплектування повинно однак відбувати ся виключно з добровольців. Для вивчення полку і його організації дозволено лишати в самім Києві не більше як 500 люда.

Українська Центр. Фронтowa Рада

завязала ся як організація об'єднуюча укр. організацій частин війск на фронті. У. Ц. Ф. Р. обстоє програму Укр. Центр. Ради, отже автономію України і федеративно-республіканський лад в Росії. Предсідатель У. Ц. Ф. Р. Семен Петлюра, укр. публіцист, редактор „Укр. Жизнь“.

Укр. Нар. Краєвий Банк.

На конференції дрібного кредиту в Харкові ухвалено оскувати акційний краєвий банк, товариство взаїмного кредиту з основним капіталом 3 мільон рублів. Область діяльності банку губерній: харківська, полтавська, катеринославська, воронізька, таврійська, херсонська і курська.

День Нац. Фонду.

„Нова Рада“ з 19. мая закликає, аби день Зелених Свят признано на збірки на Національний Фонд і ззиває складати на фонд одностенний заробіток.

3 протиукраїнського табору.

Протиукраїнську акцію підписав реакційне „Новое Время“, яке дає захист голосам невдоволення з подій на Україні, а навіть й голосам галицького москвофільства.

Так от в числі сїй часописи з 22. цвітня находить ся справозданє із зборів „Народнаво Савета Прикарпатской Русі“, на яких ухвалено: 1. привитати заведене народо-власти та просити Тимч. Правительство визволити Галичину, Буковину і угорську Русь з під австрійського абсолютистичного гнєту; 2. протестувати проти захватних змагань Українців, спеціально проти виявлених вже ними надужить у відношеню до инакше думаючих русских Галичан та Буковинців.

„Новое Время“ з 13. мая доносить, що група „корінних Малороссів“ організує акцію з протестом проти навчання українською мовою і за полішення паралельної науки в обох мовах, російській і українській, для вільного вибору учеників і їх батьків.

Не пощастило д-ру Дудикевичеві, якого разом з цілим Совітом Прикарпатської Русі усунено від завідування справою помочи галицьким втікачам, яке повірено донсько-кубанському комітету земського Союзу.

Заява.

Серед українського загалу поширюється тенденційна вістка, немов то клуб українських послів до Державно Ради з Буковини противив ся підписати правно-державне застереженє виголошене п. д-ром Петрушевичем іменем галицько-української парламентарної репрезентації в парламенті дня 30. м. м. Супроти сього стверджую, що із сторони парл. репрезентації галицьких Українців не поставлено було до мене домаганя підписати се застереженє, але що противно як голова гал.-укр. репрезентації так і посол Євген Левицький на мій запит, чи згадаю правно-державну заяву мають підписати і буковинські послы заявили, що ся заяву буде підписувати ся тільки тоді, коли вона мала бути внесена в письменній дорозі до президії Палати, а не проголошена устно. Тимчасом др. Петрушевич в дійсності заяву відчитав, при чім були присутні я і всі мої буковинські клубові товариші, які виявили ошесками свою згоду з сєю заявою перед цілою палатою. Також і члени галицько-української парл. репрезентації тільки в той спосіб як і ми виявили свою солідарність з сєю заявою, бо в стенографічній протоколі засідання парламенту з 30. мая заява надрукована без ніяких підписів, отже й без підписів панів товаришів з Галичини.

До сего згідного з правдою представлення дійсного стану маю що тільки додати, що правно-державне застереженє проголошене п. тов. Петрушевичем на засіданю з 30. мая виказує таку недостатку свідомості сили й цілі, що я тільки з огляду на те, щоби не ломити солідарности ухваленої клубом бук. послів безпосередно перед скликанням парламенту і щоби не викликати вражіння демагогічної конкуренції з галицьким клубом мусів відмовити собі того, щоби зложити на тім засіданю заяву, більше відповідаючу вазі хвилі, отже достойнійшу і рішучійшу.

Відень, дня 10, червня 1917.

Николай Василько.

Щкідливі непорозуміння.

Висше подали ми зміст заяви голови Союзу укр. послів в справі непорозуміння, які виникли з причини укр. правно-державної заяви, проголошеної на першій засіданю парламентарнім.

Справа порушена в сій заяві вимагає близшого поясненя. Вона відхилила рубець заслони з закамарків української політики у Відні.

Вірні своїй постанові, не відступати в сій важній хвилі із свого місця поруч їх товаришів з Галичини, укр. послы з Буковини зсолідаризували ся з їх правно-державною заявою, давши тому вираз оплескуванем сїй заяви.

Тимчасом стали серед української кольонії у Відні кружити вістки, немовто українські послы з Буковини не хотіли підписати правно-державного застереженя, проголошеного п. Петрушевичем. Описи появилася в „Українськй Слово“ стаття з дописом з Відня, в якій після реферату про згадане правно-державне застереженє констатується в коротких словах, надрукованих розстріленими буквами от що: „Українські послы з Буковини заяву не підписали“. — Дня 7. с. м. відбули ся у Відні за запросинами збори віденських Українців, на яких зновже виринула справа правно-державного застереженя і підписів українських послів з Буковини, на яких ин. послы Фолис і Цегельський „ствердили“, що українські послы з Буковини правно-державного застереженя не хотіли підписати. Присутні на зборах буковинські послы Лукашівич, Семача та Спигул зі свого боку констатували натовість, що згаданого застереженя дійсно не підписували, але не тому, що не хотіли, лиш тому, що ніхто до них за підписом не звертав ся...

Справу належало висвітлити. Прийшло ся се дуже легко. В стенографічній протоколі з засідання парламенту з 30. мая є надруковані три правно-державні застереженя: чеське, словінсько-хорватсько-сербське і українське. З тих трьох правно-державних застережень тільки друге помічене з підписами, коли натовість чеське і українське застереженє надруковані без підписів, а власне з отсей простої причини: як довідуємо ся, існував зразу дійсно плин правно-державного застереженя не проголошувати устно, а тільки передати його на письмі з підписами. Так постановили були що до себе Чехи а, порадившись Чехів, рішили те саме і укр. послы з Галичини. В останній хвилі Чехи роздумали ся і проголосили своє застереженє устно,

а за ними так само й укр. послі з Галичини. Одні полудневі Славяни внесли свою заяву і устно і на письмі з підписами.

Задумуючи зразу внести укр. заяву на письмі, дійсно зразу збирало під неї підписи, що опісля очевидно залишено, так що не зібрано було навіть підписів всіх галицьких послів, а п. Колесса мусів аж в телеграфічній дорозі простувати, що він заяву „підписав“.

Сей стан річи представляємо на основі інформацій засягнених у самих галицьких послів, між ними й опозиційних, а з окрема на основі інформацій голови Укр. Парл. Репрезентації п. Ромачука, котрий виразно заявив: 1. що дотичного застереження виготовленого гал. послами п. Василько сам звертав ся до него в присутності п. Евг. Левицького з запитом, чи застереження має бути підписане; 2. що так добре він як і п. Е. Л. заявили, що застереження не буде внесене на письмі, лише проголошене; 3. що з огляду на те обвинувачене буков. послів в тім, що вони застереження не підписали, неміснє і неслухне.

На скваліфіковане напасти „Укр. Слова“, а з окрема тих засобів політичної боротьби, якими послуговують ся, на жаль, деякі укр. послі, котрі вагнуть ся на публичних зборах з ложі кувати оруже проти немилх їм одиниць — не стає нам слів.

*

Справа правно-державного застереження була предметом нарад наперед на зборах української студентської молодіжї з 3. червня с. р. і на зборах віденської укр. громади, скликаної заступниками майже всіх укр. товариств у Відні. На сих останніх зборах явилось за запрошеннями поперх 200 учасників, передовсім з поміж інтелігенції, в сїм числі десять парл. послів, з того трьох буковинських. На обох зборах прийнято між іншими резолюцію в справі відомого правно-державного застереження, яке звучить от як: „Збори віденських Українців висказують Укр. Парл. Репрезентації негодоване за її правно-державну заяву, яка йде в розрїз з інтересами і бажаннями укр. народу в Австро-Угорщині, — а Союзови буковинських послів за те, що не зложив ніякої правно-державної заяви в так важкій для укр. народу хвилі“.

Як небудь наведена резолюція доторкає й укр. послів з Буковини, не можемо не признати їй в принципі слушности. Відомо, що укр. правно-державна заява стрїнула ся з осудом укр. загалу, як заява не пристосована до вимоги хвилі, в якій м. и. допущено ся ще й такого промаху, що поминено в нїй мовчанкою угорських Українців. Що до висказаного в резолюції додатково закиду що до буков. послів, то замїтимо от що: Правно-державне застереження є актом, який мусить бути висказом поглядів і бажань цілої нації. Самозрозуміле, що в такій важкій справі ініціатива мусїла бути полишена численнішій галицькій репрезентації, якої обовязком було увїйти в сїй справі в порозумінє з послами буковинськими і спільно з ними усталити текст застереження. В дійсности голова У. П. Р. зразу увїйшов був в порозумінє з провідником буков. послів і тільки в останній хвилі справу взяли „в свої руки“ амбітні бессервісери, ставлячи бук. послів перед доконаний факт. Вираз поглядів бук. послів на сю справу дав пос. Василько в своїй вище поданій заяві.

На кїм тяжить весь тягар одвічальности за текст укр. правно-державної заяви, але й за те, що укр. послам з Буковини не була дана можливість співпрацею причинити ся до того, щоби правно-державна заява укр. народа в Австрії вийшла інакшою, се пізнають читачі з наведеного представлення справи.

*

На згаданих вище зборах запала однозвучна резолюція: візвати всіх укр. послів до Держ. Ради, аби в їм нац. справи злучили ся в одно спільне репрезентативне тіло. Є се бажане, яке, можна сміло сказати, подїляє весь укр. нарід Галичини і Буковини. Нац. дем. орган „Дїло“ у Львові приносить що раз то нові вісти про ухвали укр. політичних організацій в краю в користь з'єднання укр. послів з Галичини і Буковини в одно парламентарне тіло. Попри верховну нац. дем. партійну управу, „Народний комітет“ у Львові, резолюції в тім дусі ухвалили доси повітові організації Ходорівщини, Стрийщини, Скільщини, Сокальщини, Жовківщини, Калущини, Самбірщини і Дрогобиччини. Українські послі з Буковини, жалїючи, що до утворення такої спільної організації не прийшло, зновже мусять відперти від себе за те одвічальність, будучи тим, що перші піднесли голос в користь привернення посольської солідарности, якою вони в своїй діяльности все руководили ся і руководити-муть ся.

* * *

Брак політичної орієнтації серед частини галицьких політиків, який дає ся чим раз гірше відчувати, відколи Заг. Укр. Рада застановила свою діяльність, а провід в українських справах опинив ся в руках панів з Української Парламентарної Репрезентації, готов завдати знов українському народови в Галичині важкий удар. Як відомо, вдало ся колишній президїї З. У. Ради, до якої увїйшли були лп. др. Кость Левицький, Николай Василько, Ганкевич і др. Бачинський, при помочи графа Штірка, якого пам'ять сьогодні стільки лихословлять, виведати в початковій команді армії, що усунено польського намісника Коритовського й поставлено на його місце військового, генерала Колярда. Коли іменованний по смерті генерала Колярда генерал Ділер в своїй діяльности стрїнув ся зі зростаючим

невдоволенням Українців, поставлено на його місце графа Гуйна. Тим самим прийнято в засаді, що Галичиною має правити не польський намісник.

Тепер довідуємо ся, що в близьких днях має граф Гуйн на жаль уступити, а замість него мав би стати знов др. Бобжинський намісником Галичини. Коли би не йшло о надто важку й болочу для українського народу справу, могли би ми покликати ся не без злорадства на наше віщоване, що політична нездарність пп. Колесси, Цегельського й тов., захилюваних „Українським Словом“ задля їх славної тактики, виявить ся незабаром в самих недотачах. Куди то ще сї панове затигнуть нашу політичну колїсницю?

НОВИНКИ.

Міністер заграничних справ, гр. Червін прийняв в суботу, 9. червня і в второк, 12. с. м. посла Николая Василька на аудїєнції.

Українська номенклатура. Посол Н. Василько відбув 11. червня довшу конференцію з міністром внутрішніх справ, бароном Гандлем. При сїй нагоді порушив посол м. и. і справу нашої номенклатури, жадаючи, щоби ц. к. уряди прийняли остаточно замість назви „руський“ (ruthenisch) загально уживану Українцями по сїм і тім боцї кордону назву „український“. Отсим здасть ся й закінчатись успішно підняті вже перед кількома місяцями заходи п. Василька около формального признання нам національної відрубности. — В своїй програмовій бесїді президент міністрів, вичисляючи народности, що держали ся хоробро у війні, згадав передовсім „Русинів“. На дотичний запит посла Василька заявив президент міністрів, що ужив сїєї назви мимоволї, з привички, і велїв сейчас стенографічному бюрови в протоколі заступити слово „Русини“ назвою „Українці“. Здасть ся отже, що правительством рішене в сїм напрямі вводити волю нашим домаганням.

Посадник міста Праги до Українців. На статтю поміщену в 7. числі „Буковини“, яку посол Пігуляк після бурмістрови Праги, одержав автор письма, яке в перекладі з чеського звучить: „Ваша Всечесности! Милый мені обовязок висловити Вашій Всечесности покірну подяку за уважність, з якою зволили заслати мені число часописи „Буковина“ з Вашою статтею „Кольошвар-Прага“. Мило мені було читати признанє, з яким зволили тут спїмнути про прийняте Своїх країн в Празі і з яким описуєте Свої прїємні спомини з Праги. Певно зважає тяжкі обставини доби, що гостина пражська не могла бути краспа і чейже на тім прїязнім становищу зростуть симпатії, які з сїєї то доби на будуче виростуть між обома народностями. Дякуючи Вашій Всечесности ще раз в їм пражській громаді і в своїм власнім, прошу, абсьєте прийняли сю мою сердечну подяку, і з виразом мого щироного поважання підписую ся зповні відданий Вам др. Грош, староста корон. голов. міста Праги“.

3 Буковини доносить „Кіевская Мысль“ з дня 7. мая: З огляду на повне знищенє горожанської управи і на безвласте в Чернівцях і Буковині утворив ся 18. цвітня виконуючий комітет гор. Чернівців і Буковини з представників гарнізонної Ради, військових депутатів, Земського Союзу, Союзу городів, Української Громади, зєдїлничих організацій і місцевого громадянського комітету. Комітет заступив назначених членів черновецького магістрату, які не мали довіри громадянства, тимчасовими виборними представниками населення, вибравши комісаря при поліцейській тимчасовій управі повітими, видїлив комісії: юридичну, адміністративну, народної просвіти і санітарну. Тимчасове приміщенє комітету: черновецький магістрат ч. 29. Президія комітету: Олександр Багрій, Іван Герман, Петро Дрожин, Степан Гавеський.

Буковинські Гуцули і воєнна помічка. Управитель дїбр буковинського релїгійного фонду в Селетені п. Максим Глинський передав віденському Bankverein під гаслом „Україна“ 400.000 кор. як громадну записку селянських Гуцулів-збігців (виборчий округ посла Н. Василька) на 6. воєнну позичку.

Інформаційне Бюро Червоного Хреста. Аби запобігти хибному адресованню і спричиненій тим проволочї інформації подаєть ся знову до відомости загалу, що заняти про ранених чи недужих жовїрів треба адресувати от як: Auskunftsbüro der Österreichischen Gesellschaft vom Roten Kreuze, Wien VI. Dreihufeisengasse Nr. 4 (Kriegsschule).

Поляг геройською смертю в боях над Сочєю поручник 41. піх. полку Юрій Ткачук, родом з буковинської Гуцульщини, член укр. акад. товариства „Союз“ в Чернівцях. Покійник, якого команда подала до вельми високого відзначення, належав до найкращих представників нашої молодіжї.

Хто знає, де знаходить ся Степан Тимчук, нар. учитель заставницького повіту, родом з Самушина (стоїв у полі при піх. полку 208/П. Feldpost 350). хай буде ласкав повідомити підписаного: Іван Лучик Inf. Rg. 5/62, IV. Komp. Feldpost 362; — Іля Балан k. u. k. Feldj. B. 4. Feldpost 36 або Ізмаїл Сідоряк k. u. k. Feldj. Baon. Nr. 18. Feldpost 63, зволить подати на цей адрес: Василь Остафїчук k. k. Landst. Arb. Abt. 4/22, D. Feldpost 859; — Степан Тимчук, нар. учитель з Заставної, який служив підофіцером при 103. полку піх. (полева почта 350), най подасть до мого відомо: Іван Лучик, k. u. k. IR. V/62 IV. Komp. Feldpost 362.

Дописи.

Дорогі Товариші і Товаришки!

Ми виклопотали в редакції „Буковини“ на сей час куток для наших справ. Короткі звістки про свій побут, число полевої почти, загальні запити і т. п. слати впрод до редакції, про станові справи до мене на адресу Flüchtlingslager in Niederalp bei Salzburg.

Пекучі хвилеві справи, як скоро осягнене запомогового додатку воєнного та мобільного тощо, вимагають якогось речника, який іменем вчительства доходив би сих справ. Тутешні товариші-(ки) наклали на мене той обовязок як на давного довголітнього голову організації буковинського вчительства. Я Вашим речником і буду уважатись, наколи всі гуртки вчителів-(ок) — збігців дадуть на се заявою свою згоду. Бо треба, щоби я на компетентнім місці смів сказати, що говорю іменем всіх збігців вчителів-(ок).
Гаразд! О. Іванецький.

Подяка.

Пронята невимовним смутком по утраті мого найдорожшого мужа уважаю своїм обовязком висловити мою найсердечнішу подяку високоповажаному пану послови Николаєви Василькови, що в часі недуги мого мужа доложив всіх можливих заходів і не щадив коптів для вратованя його житя, навідував ся і потїшав покійного на смертній постелі та взяв участь в його похороні високоповажаним панам посл. Н. Спинулові, посл. др. К. Трильовському і п. дру Штігліцові, що зволили вшанувати пам'ять покійного теплими словами над його гробом, Вп. о. о. Павлюкові і Андрійчукові, що звеличали своєю участю похоронний обряд, як також тим добродїям, що зорганізованем хору причинили ся до звеличання похоронного обряду; врешті всім тим знайомим і незнайомим панам і паням, що своєю участю в похороні мого дорогого мужа віддали останну прислугу покійникови і помогли мені перенести моє невимовне горе. — Анна Горда.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Воскресєне.

(Присвячую своєму синові Сократові і його товаришам в п.лю.)

Вже три роки світова хуртовина дме, за три роки наших порозївала по цілій області середної і південної Європи.

Події всїсають всю увагу людську, чоловік і себе забуває, з під нечуваного навалу подій ледви-ледви своє я відчуває.

Хуртовина гори зриває, їх складинки зносить, далї несе, нові гори будуючи, де передше далеко й широко одностайний степ розлягав ся. (Московська запоморєка.)

Наша рідна справа, перед хуртовиною завалена цілими Бєсकिдами, відтія вколо стонами відзвївала ся, тільки на вершинах білїотками мріяла про непередвиджену світлу будучину — тепер встає, воскресає: хуртовина знесла Бєскиди, розкрила їй дійсну, воплощену, цілу з крові і кости — і Тома їй надїбає живу, гарну.

Вісова хуртовина принесла нам райський вислід. Для бісового подвижника бісової хуртовини се світова трагедія: чого він, розсудивши хуртовину, бажав, а чого діждав ся, ба не діждав ся, те вже поховала хуртовина на неслимих горах. Та цур йому — небіжчиків не годить ся безпокоїти обговорами — хай спочиває вічним сном!

Живі живє думають.
Богдан їй звїнчав з Москалем, а сей Дорогу закопав. Тепер їй, хуртовиною добутий, красні Богдани готовлять красне вінчанє за Переяславське. Ми віками бачили свою повільну смерть, нараз побачили своє житє.

Ся подїя, на увесь світ голосна, для нас голосніша, чим некий гріх доси нечуваних, не виданих діл. А що вона голосніша, то темнїть в наших серцях і теперішнє страшнє світове Есєє homo.

Ми бадьорі, не дивуйтесь, наші сини і ми самі з коначности взяли залїзо до рук, та не дармо. Ми свідомі, без сїєї коначности не була-б раптом Україна прийшла до житя. Вся ся свідомість надає нам сил, всі натуги тіла й душі перенести аж до кінця.

Нашим братам на сторожі кажу: перед Вами добує Вами житє, а перед житем і смерть не страшна, вона моє житє шлях, як бачите, вже таки перемостила. Ви герої, Ви без смерти, бо собою сотворили житє. Вас на волі ніхто не забуде!

Омелян Іванецький.

ПІДПISУЙТЕ

ШЕСТУ ВОЄННУ ПОЖИЧКУ

найкрасше через обезпечене в ц. к. Австрійським військовим Фонді для вдів і сиріт.